

Södertälje stadskärna

Förord

Delrapporten om Södertälje stadskärna utfördes som en del av den stadsmiljöanalys gjordes inför arbetet med projektet Södertälje stadskärna, ett utvecklingsprojekt av stadskärneplaneringen. Rapporten som utfördes av Stockholms länsmuseum utgör en del av inventeringen av Södertälje kommun. Rapporten följer efter förordet.

Kulturmiljö är ett vitt begrepp och omfattas av människans fysiska spår och avtryck i landskapet genom historien. Avtrycken kan vara bebyggelse eller spår av den men även av hagmarker, ängar, odlingsmark, odlingsrösen, gravar, stigar, vägar m.m som berättar om levnadssätt, brukande och kommunikationer genom tiderna. Det kulturlandskap vi ser idag är inte vad det var för bara ett hundra år sedan men vi kan identifiera spår eller avsnitt som är av lång hävd i landskapet eller från viktiga skeenden i vår närliggande historia. Men varför är dessa spår betydelsefulla? De hjälper oss att avläsa och förstå kulturlandskapets historiska utveckling och sammanhang. De ger oss en mental karta av vår identitet där vi kan känna igen oss allt från äldsta tid till vårt moderna komplexa samhälle, d.v.s. det som är vårt gemensamma kulturarv.

Inventeringen av kulturmiljöer i Södertälje omfattar hela kommunen och berättar om den stora bredd av attraktiva och intressanta kulturmiljöer som finns inom kommunens gränser, allt ifrån gamla säteristrukturer med mangårdsbyggnader, flyglar, statarbyggnader, ekonomibygnader och torp till 1900-talets flerbostadshus, radhusområden och industrimiljöer. Kommunen har en mångfacetterad historia av en stor mängd fornlämningar som berättar om var kommunens tidiga invånare bosatte sig och begravde sina döda längs dåvarande havsvikar, om frälsets inflytande från medeltid med etableringen av stora egendomar och säterier under 1500-1700-talen, om levnadsvillkor som torpare eller egendomslös statare, om byar och bönder, mejeriverksamheter, gruv- och stenbearbetning, småindustrier och verkstäder, 1800- och 1900-talets industriella expansion, järnvägens historia genom järnvägssamhällena, badorten Södertälje, inflyttare som skapat nya befolkningsstrukturer och modern bebyggelse, allt som sammantaget utgör vår kommun idag. Inventeringen består av 7 delar uppdelat i landsbygdssocknarna samt i Södertälje stadskärna och i Södertälje med omgivande land

Södertälje kommuns ambition med inventeringen är att få ett kulturhistoriskt kunskapsunderlag som ska vara vägledande för samhällsplaneringen bl.a. genom att peka ut kulturhistoriska kvaliteter som kan skapa en attraktiv livsmiljö i en framtida utveckling av miljöerna. Med dagens snabba samhällsexpansion är behovet stort av kunskapsunderlag som pekar ut viktiga värden att uppmärksamma, att ta ställning till inför förändringar och väga mot andra intressen för att få en långsiktigt hållbar förvaltning. Det syftar också till att öka kunskapen och förståelsen om kommunens historia och kulturhistoriska värden. Kulturarvet är allas angelägenhet och kunskap, förståelse samt engagemang är viktiga faktorer för kulturmiljöernas värnande.

SÖDERTÄLJE KOMMUN

STOCKHOLMS
LÄNS MUSEUM

Delrapport av kulturmiljöprogram för Södertälje kommun

7 (7)

Södertäljes stadskärna

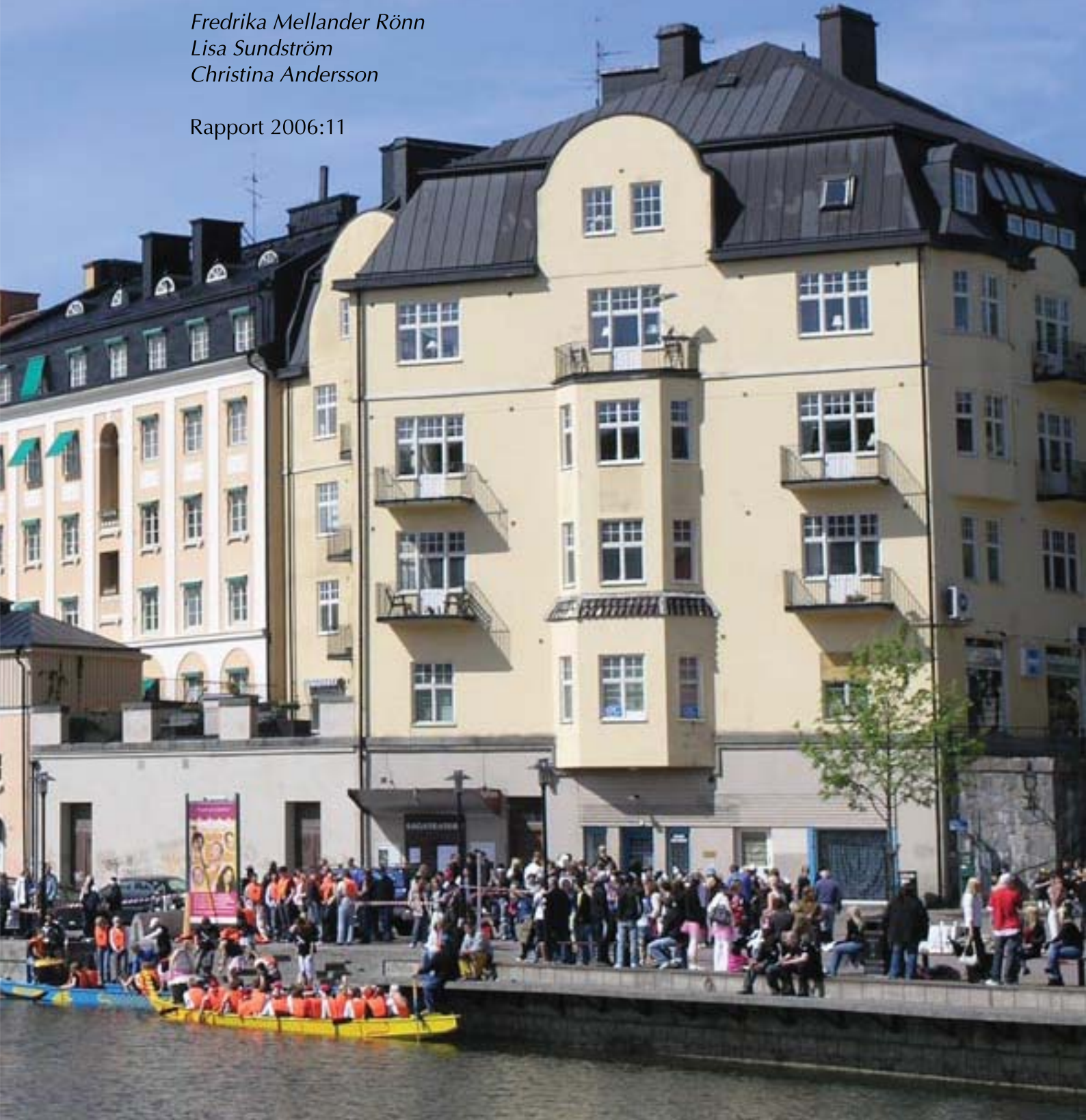
Kulturhistorisk analys och värdering
Remissversion

Fredrika Mellander Rönn

Lisa Sundström

Christina Andersson

Rapport 2006:11

Södertäljes stadskärna

Kulturhistorisk analys och värdering.
Delrapport av kulturmiljöprogram för
Södertälje kommun, remissversion

Fredrika Mellander Rönn

Lisa Sundström

Christina Andersson

Rapport 2006:11

Reviderad 2007-03-07

Emma Tibblin

Anna Sundqvist

Omslagsbild: Kvarteret Väduren vid Maren.

Foto: Fredrika Mellander Rönn

Stockholms läns museum

Sickla Industriväg 5B, 131 34 Nacka

Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72

Webb: stockholms.lans.museum

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Foto: Lisa Sundström, Fredrika Mellander
Rönn, Christina Andersson
Redaktionell bearbetning: Åsa Lundström
Reviderad 2007-03-07
Emma Tibblin
Anna Sundqvist
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket.
Medgivande 97.0133
Stockholm 2006

Innehåll

Förord	7
Inledning	9
Bakgrund	9
Rapportens innehåll	9
Metod	9
Klassificering av bebyggelsen	10
Södertälje stads historia - sammanfattning	10
1. Historik med analys	12
Det äldsta Södertälje	12
Topografiska förutsättningar, den äldsta stadsbildningen	12
Bevarad äldre topografi	12
Medeltid	13
Låset till Mälaren	13
Medeltidens oregelbundna stadsplan	13
1500 - 1600-tal	14
Hertig Karl utvecklar järnexporten	14
Stadsbränder och rutnätsplan	15
1700-tal	16
Manufaktur och handel	16
Rådhus och handelsgårdar	16
1800-1850	18
En agrar köpstad med "Kallvattenkurinrättning"	18
Mot en ljusare stadsmiljö	19
1860-1880	20
Järnväg och industriutveckling	20
Industrin och badorten präglar staden	21
1880-1900	24
Nya företag etableras	24
Stenstaden tar form	25
1900-1920	27
Satsning på infrastruktur	27
En representativ stadsmiljö växer fram	27
1920-1930	30
Depression och nödhjälpsarbeten	30
Kanalmiljön	30
Storslagna ambitioner	32
1930-1945	34
Från depression till högkonjunktur och bostadsbrist	34
Funktionalismens ideal	35
1945-1960-tal	37
Storindustrin expanderar	37
Bostadsbebyggelse i allt större skala	37
Citysaneringen	41

1970-tal	46
Lågkonjunktur och storkommun	46
Cityomvandlingen avslutas	46
2. Kulturhistoriska värden i stadskärnan:	
Sammanhållna värdefulla miljöer	48
Parker, platsbildningar, gångstråk och andra kulturhistoriskt värdefulla lämningar	49
Äldre topografi, å	49
Gamla slussen	49
Kanalpromenaden - Dragvägen	49
Blindtarmen, Kanalholmen	50
Lotsudden med Slussen	50
Kyrkan och kyrkogården	50
Stora Torget	50
Storgatan	51
Turingelunden – Brända tomten	51
Vänortsparken	51
Marenplan	52
Olof Palmes plats	52
Saltsjötorget	52
Järnvägsparken	53
Stationsområdet	53
Stadsparken	53
Torekällskolans park	54
Badparken	54
Övriga lämningar	54
Äldre gatusträckningar	56
Medeltidens gatunät	56
Stormaktidens rutnätsplan	56
3. Kulturhistorisk värdering	59
Dokumentvärden	59
Upplevelsevärden	60
Förstärkande värden	61
Källor och Litteratur	63
Otryckta källor	63
Tryckta källor och litteratur	63
Kartor och planer	64
Tidningsartiklar	64
Bilaga 1	
Klassificering av bebyggelsen, vikt karta	
Bilaga 2	
Inventering	

Förord

Rapporten "Kulturhistorisk analys och värdering av Södertälje stadskärna" har tagits fram av Stockholms Länsmuseum på uppdrag av Kultur- och Fritidskontoret i Södertälje kommun. Rapporten är initierad av Samhällsbyggnadskontoret och finansierad av detta genom Tekniska nämnden. Den har tagits fram i samverkan med representanter för Södertälje kommun i form av en referensgrupp med representanter för Södertälje kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län och Kulturhistoriska föreningen i Södertälje.

Kommunstyrelsen beslutade i september år 2003 att ett utvecklingsprogram för Södertälje centrum skulle tas fram. Föreliggande rapport utgör en del av "Utvecklingsprogram för Södertälje stadskärna" vilket antogs av kommunfullmäktige den 23 augusti 2004. Syftet med utvecklingsprogrammet är att stärka stadens funktion och attraktion som bostadsort bland annat genom att göra staden mer stadsmässig och öka utbud av handel och kultur. Visionen är att Södertälje stadskärna år 2013 "är det självklara valet för invånarna i Södertälje och i våra grannkommuner när det gäller möten, handel, kultur och nöjen." och att "Södertälje stadskärna är en riktig stad och unik mötesplats med levande gator, torg och parker."

Inför programmet har en stadsanalys genomförts av stadskärnan. Denna kulturhistoriska analys och värdering har, enligt utvecklingsprogrammet, upprättats som ett komplement till stadsanalysen för att ge en historisk bakgrund till stadens utseende idag samt identifiera kulturhistoriska, arkitektoniska och miljömässiga värden i stadens centrala delar.

Syftet med den kulturhistoriska analysen och värderingen är presentera och klassificera kulturhistoriska värden som är viktiga att ta hänsyn till i samhällsplaneringen. Rapporten ska utgöra ett underlag för tjänstemännen inom plan- och bygglovshandlingen men riktas även till allmänheten för att öka intresset och medvetandet om den egna kulturmiljön. Rapporten utgör även ett led i det kulturmiljöprogram som Södertälje kommun tar fram med syfte att presentera, identifiera och skydda särskilda kulturhistoriska värden. Värderingsdelen förankras politiskt och kommer sedan att användas vid plan- och bygglovshandlingen. Kulturhistoriska värden utgör en viktig samhällsresurs som stärker stadens identitet. Södertälje innehåller många kulturhistoriska värden att lyfta fram, värna om och vara stolt över.

Christer Andén
Planeringschef.
Projektansvarig för utvecklingsprogram
ör Södertälje stadskärna.

Lotta Lindstam
Stadsarkitekt
Samhällsbyggnadskontoret

Stefan Sundblad
Museichef
Kultur- och fritidskontoret

Blå kartan. Skala 1:100 000

Inledning

Bakgrund

Föreliggande rapport har utförts av Stockholms läns museum på uppdrag av Södertälje kommun, Kultur- och fritidskontoret. Rapporten skall tjäna som underlag i det stadsförnyelsearbete som nu pågår. Syftet är att definiera värden och kvalitéer som är viktiga att ta tillvara i den framtida staden.

Arbetet har utförts av byggnadsantikvarierna Lisa Sundström, Christina Andersson och Fredrika Mellander Rönn under perioden maj – september 2005. Antikvarie Lars Andersson och Göran Werthwein har utformat kartorna. Layout: Åsa Lundström.

Rapportens innehåll

Rapporten består av följande delar:

1. Historik med analys.
2. Kulturhistoriska värden i stadskärnan. Kortfattad beskrivning och kulturhistorisk analys av parker, platsbildningar, grönstråk, topografiska spår, enstaka kulturhistoriskt värdefulla lämningar, gamla gatusträckningar och sammanhållna värdefulla miljöer. Informationen har sammanställts på tre kartor.
3. Kulturhistorisk värdering och klassificering av ca 200 byggnader, presenterade i form av en katalog med fotografier. Karta med kulturhistorisk klassificering av samtliga byggnader vilken även definierar vilken lagstiftning som skall tillämpas.

Metod

Samtliga fastigheter har inventerats översiktligt samt fotograferats med digital-kamera.

Information har sammanställts om nybyggnadsår, arkitekt och ombyggnader med ledning av befintliga inventeringar och litteratur. Komplettering av dessa uppgifter har skett genom studier av digitaliserade register och handlingar i byggnadsnämndens arkiv.

Historik och analys av bebyggelseutvecklingen har upprättats med utgångspunkt i litteratur och källstudier.

Bebyggelsen har klassificerats enligt nedan.

Värdering av fastigheterna har skett genom bedömning av objektets dokumentvärde, upplevelsevärde och förstärkande värde i enlighet med Kulturhistorisk värdering av bebyggelse av Axel Unnerbäck 2002. Se Kapitel om kulturhistorisk värdering sidan 58.

Klassificering av bebyggelsen

Inledningsvis:

En viktig del i arbetet med stadskärnan har varit att värdera och klassificera bebyggelsen ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Bebyggelsen har klassificerats enligt följande:

Röd

Byggnaden är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller ingår i en bebyggelsemiljö som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde. Byggnaden klarar fordringar för byggnadsminnesförklaring enligt KML.

eller

Byggnaden har ett viktigt kulturhistoriskt värde ur lokalt perspektiv och den är en omistlig del av Södertälje stadskärna. PBL 3:12 skall tillämpas

Grön.

Byggnaden är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär. PBL 3:12 skall tillämpas.

Gul.

Byggnaden har karaktärsdrag som är viktiga från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt vilka skall beaktas. PBL 3:10 skall tillämpas

Grå.

Byggnaden har ett litet kulturhistoriskt värde.

Södertälje stads historia - sammanfattning

Från slutet av 900 –talet fram till idag har Södertälje utvecklats från en förhistorisk handelsplats till medeltida stad, och vidare från mindre agrar köpstad till en industristad dominerad av storindustrier. Avgörande för stadens utveckling är det strategiska läget mellan Östersjön och Mälaren. Södertälje kanal har varit en viktig förutsättning för stadens tillväxt, liksom senare järnvägen och E4:an. Industrialiseringen tog fart under slutet av 1800-talet och Södertälje bebyggdes med stadsmässiga stenhus. Staden har även ett förflutet som badort mellan 1849 och 1945. Under 1960-talets citysanerung omdanades de centrala delarna av staden fullständigt. Idag satsar kommunen på förnyelse av stadskärnan med bl a fler promenadstråk, upprustning av parker och fler parkeringsplatser. Man vill också bidra till ett mer differentierat näringsliv och utveckla högskolorna på campus Telge.

Det äldsta Södertälje utgörs av den ås som först höjde sig ur vattnet och här låg de tidigaste bosättningarna. Åsen är ännu skönjbar i Orionkullen och i de kuperade områdena norr om Mälarbron omfattande delar av kvarteret Lampan. Kyrkan, uppförd på åsen under tidig medeltid, är stadens äldsta bevarade byggnad. Rester

av den oregelbundna medeltida stadens gatusträckningar kan ännu avläsas i dagens stadsplan.

Den rutnätsplan som utformades av Anders Torstensson vid mitten av 1600-talet blev i stort bestående fram till citysaneringen på 1960-talet och präglar fortfarande delar av den centrala staden. Det mesta av den äldsta bebyggelsen har försvunnit på grund av stadsbränder eller rivning. Endast tre byggnader är bevarade från 1700-talet: f d serafimerlasarettet på Orionkullen, gamla Rådhuset på Stora torget samt ett bostadshus i kvarteret Silen. Av 1800-talets bebyggelse, före 1880, återstår enstaka byggnader. Den äldsta skolan från 1869 i kvarteret Saturnus och järnvägsstationen från 1860 hör till de byggnader som berättar om Södertäljes utveckling till modern stad.

Kanalen är en viktig del av stadsmiljön och ännu finns rester av 1819-års sluss samt en bevarad sträckning av den äldre kanalen med dragvägar, kanalkontor och kanalinspektorsbostad. 1910-års brofundament och brovaktstugan ingår också i miljön. Kanalen i övrigt bevarar i stort sett 1924-års sträckning och från samma tid finns ett flertal byggnader kopplade till kanalverksamheten.

Industrierna expanderade under slutet av 1800-talet och befolkningen ökade. Goda ekonomiska förutsättningar gjorde det möjligt att bebygga staden med påkostade flerbostadshus i sten, ofta med butikslokaler i bottenvåningen. Byggnaderna har i många fall stora arkitektoniska värden. Bevarade hus från tiden finns längs Järnagatan i kvarteren, Uranus, Saturnus och i kvarteret Tratten vid kyrkan. Av särskilt intresse är industribyggnaderna i kvarteren Separatorn och Kitteln. Badhotellet, stadshotellet, Villa Bellevue och delar av badparken berättar om Södertälje som bad- och turistort.

Under 1920-talet uppfördes representativa byggnader i kvarteren Väduren och Castor. Arkitekt var Tore E:son Lindhberg, verksam 1914-1950, och av stor betydelse för stadsbilden.

1930-1936 präglades av depressionen, därefter ökade efterfrågan och industrin började nyanställa. Många flyttade in till staden och det uppstod bostadsbrist. Nya stora flerfamiljshus uppfördes, som rymde betydligt fler lägenheter än den äldre bebyggelsen. Husen fogades in i den äldre stadskärnan och nya områden togs i anspråk. Utanför staden hade man större möjlighet att skapa öppna planer med friliggande lamellhus enligt tidens ideal. Exempel på denna typ av bebyggelse finns dock i t ex kvarteret Bromsen. Stadens storindustrier expanderade kraftigt under efterkrigstiden och inflyttningen till staden fortsatte. Äldre byggnader i stadens centrala delar revs för att ge plats åt moderna flerfamiljshus. Som exempel kan nämnas nya bostäder i kvarteren Pallen och Myran. Det finns inte många hus från 1950-talet i Södertälje stadskärna, däremot byggdes bostadsområden utanför staden. Under det följande decenniet tillkom många nya områden med storskalig bebyggelse.

Under citysaneringen på 1960-talet ersattes den äldre bebyggelsen i centrum av ny ändamålsenlig arkitektur. Storgatan uppvisar många bra exempel på affärs- och kontorsbyggnader av god kvalitet och flertalet har uppförts med stor omsorg av tidens ledande arkitekter. Idag samspelar gammal och ny bebyggelse i Södertäljes centrala delar.

Historik med analys

Det äldsta Södertälje

Topografiska förutsättningar, den äldsta stadsbildningen

I Södertälje fanns fram till 600-talet ett farbart sund, en kommunikationsled mellan Mälardalsområdet och Östersjön.¹ Efterhand smalnade sundet till följd av landhöjningen och i dess mitt höjde sig en åssträckning, platsen för det äldsta Tälje. Det gick inte länge att fara förbi obehindrat och båtarna fick släpas eller rullas över landtungan, eller så omlastades godset till båtar på andra sidan. Den gamla farleden genom Tälje hade inte samma sträckning som den nuvarande kanalen och landtungan där båtarna drogs motsvaras i dag av Storgatans sträckning.²

Uppgrundningen av sundet var ett hinder men Täljeleden var ändå den kortaste förbindelsen söderifrån till och från Mälaren. Förbindelsen var en viktig förutsättning för att en handelsplats som Birka skulle kunna uppstå. Möjligen var den första bosättningen i Tälje en postering för att kunna hjälpa till att dra över båtarna, lasta om och skydda vid överfall. Människor flyttade till platsen för att delta i arbetet och Tälje blev en viktig lastplats, handelsplats och mötesplats. Ur dessa förutsättningar har staden vuxit fram.³

Det antas att ett stadsliknande samhälle fanns redan någon gång i slutet av 900-talet eller i början av 1000-talet. Tälje omnämns första gången i Adam av Bremens berättelser från ca år 1070 om aposteln Ansgars besök på Birka år 829. I berättelsen beskriver han vägen till Sigtuna och omtalar att staden Tälje låg på landvägen mellan Skåne och Sigtuna. Stadens namn har med tälja att göra, något som är "inskuret", i det här fallet en lång vik.⁴

Bevarad äldre topografi

Det antas att den tidigaste samhällsbildningen låg på den tidigare nämnda höjdstreckningen, som gick i nordsydlig ritning intill vattenleden.⁵ När kanalen långt senare byggdes grävdes stora delar av åsen bort. Åsen är ännu skönjbar i Orionkullen och de kuperade områdena norr om Mälarbron omfattande delar av kvarteren Vågen, Skeden och Lampan.

---

1 Gelotte, 1999, s. 169.

2 Gelotte, 1980, s. 17.

3 Nordström, m fl, 1968, s. 87.

4 Ibid, s. 86.

5 Gelotte, 1999, s. 170.

Medeltid

Låset till Mälaren

Södertälje är en av de äldsta medeltidsstäderna i landet - Tälje fick troligen sina stadsprivilegier vid mitten av 1300-talet. Vattenlederna var de vanligaste transportvägarna och Tälje blev en mötesplats för folk som kom från Mälaren och Östersjön.⁶ Flera kyrko-, råds- och herremöten hölls här.⁷ Under medeltiden kallas staden "Låset till Mälaren". Staden fortsatte att vara viktig trafikknutpunkt där invånarna levde på omlastning, handel och hantverk, samt tillhandahöll kost och logi åt de resande. Omlastningstrafiken gällde främst järnvaror från Bergslagen till Tyskland och Nederländerna. Redan under medeltiden hade alltså transporter av varor stor betydelse för Täljebornas försörjning.⁸

Mellan 1318 och 1527 fungerade Tälje som administrativt centrum för ett område som motsvarar ungefär dagens kommun. Området benämndes Täljehus län. Täljehus var en fästning byggd på en ö i Täljes norra inlopp i början av 1300-talet. Borgen brändes 1435, men ruinen finns ännu kvar på Slottsholmen vid Ragnhildsborg.⁹

Medeltidens oregelbundna stadsplan

Om förhållandena i den medeltida staden är inte mycket känt. Samhällsbildningen begränsades troligen till åsen med uppskattningsvis ett 50-tal bosatta under 1000-talet.¹⁰ Mot slutet av 1100-talet uppfördes en stenkyrka, som sannolikt föregåtts av en träkyrka.¹¹ Från skiftliga källor vet man att staden, förutom bostäder och kyrkan, hade ett rådhus och ett gilleshus. Den enklare bebyggelsen bestod förmodligen av små timrade stugor med torvtak.¹²

Den äldsta kartan över Tälje, som gjordes av Sven Magnusson år 1648, kan antas ge en bild av stadsplanens utseende vid medeltidens slut. Kartan visar i den norra delen en oregelbunden stadsbild av medeltida typ med kyrkan som dominerande inslag, vilket antyder att det var här det äldsta Tälje låg. Det medeltida torget låg norr om kyrkan och gatusträckningarna var oregelbundet formade. Mitt genom staden gick huvudgatan som i dag motsvaras av Storgatan. Mälargatan och en del av Västra Kanalgatan är också avläsbara, liksom delar av Järnagatans sträckning. Staden har senare successivt växt ut omkring Storgatan och Saltsjöhamnen.

---

6 Bergdahl-Nörby m fl, 1985, s. 50.

7 Gelotte, 1999, s. 171.

8 Bergdahl-Nörby m fl, 1985, s. 48.

9 Gelotte, 1980, s. 19.

10 Bergdahl-Nörby m fl, 1985, s. 46.

11 Ibid, s. 47.

12 Ibid, s. 50.

Sankta Ragnbilda kyrka. Bildnummer lp20050727

1500 - 1600-tal

Hertig Karl utvecklar järnexporten

Under Gustav Vasa infördes en ny administration för riket som medförde att traditionen att hålla möten i Tälje upphörde.¹³ Men Södertälje fortsatte ändå att vara en viktig genomfartsstad med godstransiteringar, handel och hantverk som huvudnäringar.¹⁴

Efter Gustav Vasas död 1560 kom Södertälje att tillhöra sonen hertig Karl som hade ambition att göra området ekonomiskt starkt. Han anlade en hamn och utskeppningsplats strax söder om staden för att kunna exportera järnvaror från sitt hertigdöme utan att behöva passera Stockholm. En stor del av landets utförsel av järn gick över Södertälje vilket oroade stockholmarna. Det botteniska handelstvånget, som innebar att utförsel endast fick ske från huvudstadens hamn, infördes 1636. Detta innebar ett svårt avbräck för Södertälje och flera utländska handelsmän flyttade från staden.¹⁵

Staden benämndes Tälje ända fram till 1600-talet då Norrtälje anlades. 1622 bytte Tälje namn till Södertälje för att särskiljas från Norrtälje.¹⁶

---

13 Gelotte, 1999, s. 173.

14 Ibid.

15 Ibid, s. 173ff.

16 Gelotte, m fl, 1988, s. 14.

Stadsbränder och rutnätsplan

Två större bränder drabbade Södertälje under 1600-talet: 1630 och 1650. Förödelsen efter stadsbranden 1650 var omfattande och en stor del av bebyggelsen var utplånad. Vid branden förstördes stadens alla viktigare byggnader, utom kyrkan. Till exempel skola, kungsgård och rådhus brann ner.¹⁷

Efter branden genomfördes reglering av stadens gator och kvarter. Regleringen utfördes efter planer av Anders Torstensson, som var ansvarig för planeringen av Stockholms malmar.¹⁸ Det medeltida, oregelbundna gatunätet med fritt formade kvarter ersattes då av stormaktstidens rutnätsmönster. I och med denna förändring försköts tyngdpunkten från det gamla torget norr om kyrkan till stadens nya torg söder om kyrkan. Planen var uppbyggd kring en huvudgata som utgjorde mittaxel i bebyggelsen. Torget, nuvarande Stora torget, planerades så att det låg på båda sidor om huvudgatan.¹⁹ Trots kungligt påbud om en återuppbyggnad efter bränderna tog det många år att bygga upp staden på nytt på grund av bristande ekonomiska resurser.²⁰

Det finns inga samtida beskrivningar av den bebyggelse som växte upp efter branden. Troligen var det envåningslängor av omålat timmer med torvtak den vanligaste hus-typen vid Storgatan, där de fåtaliga köpmännen och de förnämsta bland hantverkarna uppförde sina gårdar.²¹

Den magra sandåsen i väster, den s k Qvarnbacken, utgjorde bete för oxarna och här var stadens väderkvarn belägen.²² Från 1800-talets mitt började Qvarnbacken kallas Oxbacken.²³ Där utanför hade stadsborna sina ängar och täppor, som först under 1900-talet blev uppslukade av den växande staden.

Under 1600-talet börjar S:t Ragnhild omtalas som Täljes skyddshelgon.²⁴ Lite varstans i staden ser vi hennes bild och hon lever kvar som en symbol för Södertälje.

Hackerska gravkoret på kyrkans södra sida är det enda byggnadsverket från 1600-talet i hela staden. Gravkoret är möjligen ritat av Erik Dahlbergh.²⁵

Den rutnätsplan som utformades av Anders Torstensson blev i stort bestående fram till citys aneringen på 1960-talet. 1600-talets stadsplan präglar ännu de centrala delarna av Södertälje. Torget fick vid detta tillfälle sin nuvarande plats och utformning som ett centrum för stadsbebyggelsen.²⁶

---

17 Bergdahl-Nörby m fl, 1985, s. 70.

18 Gelotte, 1980, s. 22.

19 Ibid, s. 23.

20 Gelotte, 1988, s. 14.

21 Nordström, m fl, 1968, s. 1089.

22 Bergquist, 1973, s. 31.

23 Gelotte, 1980, s. 20.

24 Bergdahl-Nörby m fl, 1985, s. 47.

25 Nordström, m fl, 1968, s. 1100.

26 Gelotte 1999, s. 174.

1700-tal

Manufaktur och handel

Vid 1700-talets början förde Södertälje en tynande tillvaro. Pesten hade drabbat staden och antalet invånare var nere i 196 personer.²⁷ 1719 härjades staden av ryssarna och en stor del av stadens bebyggelse brann.²⁸

Under 1740-talet startade ett antal manufaktur, det vill säga industriell tillverkning med hantverksmässiga metoder. Manufakturerna subventionerades av staten för att öka den inhemska produktionen av varor. I Södertälje startade bland annat ett kronobränneri, en stenkärleksfabrik, spinnerier och tobaksodlingar.²⁹ Befolkningen ökade och för första gången levde över tusen personer i staden.³⁰ Hantverkarna, köpmännen och åkarna var stadens borgare, som hade egna hus och gårdar, men många av de nya stadsborna var fattiga och bodde trångt.³¹

Rådhus och handelsgårdar

I den rysshärjade staden fann invånarna det nödvändigt att återuppföra det nedbrunna äldre rådhuset. Det var stadens viktigaste offentliga byggnad och den fick en påkostad yttre utformning.³² Med undantag av kyrkan var rådhuset stadens största byggnad. Rådhuset uppfördes på en representativ plats vid Stora torget, intill kyrkan.

Staden återuppbyggdes sakta, i huvudsak med trähus, och rymdes i kvarteren närmast Storgatan, torget och kyrkan. Längs Storgatan uppförde handelsmännen gårdar som bestod av tvåvåningshus i trä. Gårdarna hägnades av plank eller staket, med grindar och inkörsportar från gatan.³³ Husens placerades med bostadshusets långsida i gatulinjen och uthus och fähus inne på gårdarna. Hantverkarnas och småborgarnas hus trängdes undan mot utkanter och tvärgator.³⁴ Först under 1800-talets andra hälft blev det vanligare att klä även de enklare husen med panel.

I dag finns inte många av husen kvar. Trots detta har man ändå en ganska god uppfattning om stadens utseende under 1700-talet. Fram till 1880 uppvisade Stora torget en enhetlig bebyggelse som nästan uteslutande bestod av tvåvåningshus i trä, panelade och målade i ljusa oljefärger.³⁵

Gamla rådhuset uppfört 1734 är Södertäljes äldsta bevarade profana byggnad.³⁶ Rådhuset byggdes på med en våning och kläddes med panel vid 1700-talets slut i likhet med många andra hus vid tiden.³⁷

---

27 Nordström, m fl, 1968, s. 1094.

28 Gelotte, 1999, s. 174.

29 Ibid.

30 Gelotte, 1999, s. 79.

31 Ibid.

32 Gelotte, 1980, s. 157

33 Nordström, m fl, 1968, s. 1119.

34 Nordström, m fl, 1968, s. 1121.

35 Nordström, m fl, 1968, s. 1119,

36 Gelotte, 1980, s. 103.

37 Gelotte, 1999, s. 186.

Gamla rådhuset. Bildnummer lp20050694

Byggnaden på fastigheten Silen 4 är uppförd på 1700-talet och stadens äldsta kända bevarade bostadshus. Bottenvåningen härrör från 1700-talets senare del och byggdes på med en våning i början av 1800-talet.³⁸

Silen 4. Bildnummer lp20050700

Gamla Serafimerlasarettet på Orionkullen. Bildnummer lp20050687

I Södertälje uppfördes under 1700-talets andra hälft ett lasarett på Orionkullen. Byggnaden är, förutom kyrkan, stadens äldsta kända stenhus.³⁹

1800-1850

En agrar köpstad med ”Kallvattenkurinrättning”

Vid 1800-talets början hade Södertälje karaktären av en agrar köpstad. Antalet invånare i staden var 960. Näringslivet var av liten omfattning och de manufakturverksamheter som startats under 1700-talets senare del hade lagts ner. Det som återstod av manufakturverksamheten efter sekelskiftet 1800 var en del tobakslador och tobaksland.⁴⁰

Södertälje kanal började byggas 1806 och var ett, för den tiden, stort byggföretag. Kanalbyggandet pågick fram till 1819 och gav stadens invånare inkomster från försäljning av material och ersättning för kost och logi.⁴¹

I början av 1800-talet blev kurorter, med utländska brunnsorter som förebild, allt vanligare i landet.⁴² Södertälje Kallvattenkurinrättning öppnades 1849 och förlades till Badparken.⁴³ Badparken var en väl tilltagen park för badgästerna, med kall- och varmvattenkurinrättningar och societetshus.⁴⁴ Den sträckte sig över nuvarande kvarteret Asken, Stadsparken och upp över andra sidan Oxbacksleden i Torekällskogen,

39 Gelotte, 1980, s. 105.

40 Gelotte, 1980, s. 31.

41 Gelotte, 1999, s.174.

42 Gelotte, 1980, s. 36.

43 Ibid.

44 Ibid, s. 37.

där slingrande promenadvägar anlades.⁴⁵ Vattnet drogs från Torekälla, en källa i hörnet Torekällgatan och Dalgatan.⁴⁶

Mot en ljusare stadsmiljö

1809 antogs Södertäljes brand- och byggnadsordning. Huvudavsikten var att förebygga eldsvådor, men även estetiska frågor beaktades.⁴⁷ 1830 stadfästes nya byggnads- och brandordningar i Södertälje. Den nya byggnadsordningen liknade den tidigare men var mer omfattande. Måtten för nyanlagda gators bredd hade utökats, bostadshus av trä fick endast uppföras i två våningar och uthus i en våning. Kokad tjära fick inte användas vid rödfärgningen, istället skulle man använda rödfärg med vitriol eller annan ljusare färg. Genom byggnadsordningen sker en centralstyrning av stadsmiljöns färgsättning. Staden skulle ges en ”modernare”, ljusare stadsbild.⁴⁸

De förnämsta byggnaderna låg utefter Storgatan och Järnagatan och bestod fortfarande till största delen av tvåvåningshus i trä. Köpmännens handelsgårdar låg kring stadens huvudgata, Storgatan, med butiker i bottenvåningen och bostad i den övre våningen. Inne på gårdarna fanns uthus och stall. Köpmanshusen var timrade, panelade och hade brutna tak. Stenhusen i staden var inte många.⁴⁹ De fattiga bodde i små stugor i stadens utkanter.⁵⁰

Sörmlandsgården i kvarteret Boken är ett av stadens bevarade hus från tiden. Byggnaden är troligen uppförd kring sekelskiftet 1800 men har byggts om och till under 1920- och 1990-talet.

Sörmlandsgården. Bildnummer lp20050643

---

45 Ibid, s. 38.

46 Ibid.

47 Ibid., s. 44.

48 Gelotte, 1980, s. 45, 46.

49 Ibid, s. 160.

50 Nordström, m fl, 1968, s. 1125.

De två sk kringelstugorna är några av stadens få bevarade exempel på Södertäljes äldre enkla arbetar- och hantverkarbebyggelse.

Kringelstugorna. Bildnummer lp20050721

1860-1880

Järnväg och industriutveckling

Omkring 1800-talets mitt började Södertälje utvecklas till en modern stad. Kurortens inrättande, järnvägens dragning till Södertälje och den begynnande industriverksamheten kom att få stor betydelse för stadens utveckling.⁵¹ Befolkningen ökade snabbt efter 1800-talets mitt och 1860 hade den fördubblats till 1700 invånare.⁵²

I slutet av 1850-talet började man bygga västra stambanan förbi Södertälje. Järnvägen, som invigdes 1860, drogs till Saltskog⁵³ söder om staden. En bibana drogs fram till Södertälje Central.⁵⁴ Med ytterligare en kommunikationsled fick staden ännu bättre förutsättningar för industriell expansion. Nu förvandlades hantverksstaden till en industristad, men även badinrättningen kom att dra fördel av de förbättrade kommunikationerna med huvudstaden.⁵⁵

Ekenbergs vagnsfabrik, som kom att få en avgörande betydelse för Södertälje, hade startats redan 1838.⁵⁶ Nu byggdes nya och större fabriksbyggnader norr om kyrkan vid Storgatans västra sida. 1873 köptes företaget upp av AB Atlas i Stockholm (i dag Atlas Copco), som var det första specialföretaget för järnvägsmateriel i Sverige. Familjen Ekenberg kom att bli stadens främsta bankirer och de deltog i finansieringen av stadens övriga industriföretag.⁵⁷

51 Gelotte, 1980, s. 31.

52 Bergdahl-Nörby, m fl, 1985, s. 106.

53 Stationshuset i Saltskog är ritat av järnvägsarkitekten Adolf Wilhelm Edelsvärd 1885, rivet 1947.

54 Gelotte, 1999, s. 216.

55 Gelotte, 1980, s. 43.

56 Gelotte, 1999, s. 176.

57 Nordström, m fl, 1968, s 637.

1860 startade en petrokemisk fabrik vid Framnäs i söder och 1871 en tändstickfabrik öster om staden. I början av 1870-talet uppfördes ett bryggeri i Mälärhamnen som försåg Södertäljeborna med öl, svagdricka och sockerdricka. En stabil efterfrågan på bryggeriets produkter gjorde företaget till ett av de mest lönsamma i staden.⁵⁸

Åren 1870-1875 ökade industrins omsättning kraftigt⁵⁹ och mellan 1860 och 1875 ökade befolkningen från 1729 till 3011 personer, vilket innebar en fördubbling på femton år.⁶⁰

Företaget Atlas hade anlagt ett gasverk inom bolagets område. 1874 tecknade Atlas ett 25-årigt kontrakt med staden som innebar leverans av gas till gatubelysningen och Södertälje blev därmed en modern stad med gasljus.⁶¹ 1874 fattade fullmäktige beslut om stensättning av Järnagatan, Storgatan samt delar av Saltsjötorget och Stora torget. Stensättningen genomfördes 1876 med tuktad gatsten, till trottoarerna användes huggen kantsten av granit.⁶²

Konjunkturen svängde 1876 med en bottennotering 1879. Även Atlas drabbades och företaget lades ner 1887.⁶³ 1878 hade dock Kungl. Maj:t beviljat Södertälje stapelfrihet i tio år mot att staden höll tullverket med lokaler. Saltsjötorgetshamnen muddrades så att större fartyg skulle kunna komma in. Under 1880-talet fortsatte upprustningen av kajerna vid Maren och Mälaren. Södertälje återfick sin ställning som sjöstad.⁶⁴

Industrin och badorten präglar staden

Efterfrågan på bostäder och lokaler för handel och industri ökade.⁶⁵ Staden, som stort sett behållit sitt utseende sedan 1600-talet, genomgick en snabb förändring och utvidgades.⁶⁶ Fabrikör Ekenberg hade uppfört arbetarbostäder i samband med att den nya fabriken byggdes. Dessa räckte dock inte till under 1870-talets stora inflyttning och det uppstod en stor bostadsbrist.⁶⁷ Även sommargästerna efterfrågade bostäder och rum och under 1870-talet växte ny bebyggelse upp utanför centrum, bl a på Oxbacken.⁶⁸ Välbeställda stockholmare uppförde sommarvillor söder om badanstalten.⁶⁹ Villa Bellevue är en bevarad badortsvilla från 1871, uppförd i italiensk nyrenässans.

1873 fastställdes en ny byggnadsordning med högre ställda krav än tidigare. Minibredder för gator fastställdes till 40 fot, och det skulle finnas rämnsten och helst trottoar. Husen fick inte längre täckas med näver, torv eller spån utan endast med tegel, skiffer, asfalt eller plåt. Väderkvarnar och badstugor fick inte förekomma inom staden.⁷⁰ Byggnadsstadgan 1874 krävde att städerna skulle upprätta en stadsplan.⁷¹

---

58 Ibid, s. 640-641.

59 Ibid, s. 637.

60 Gelotte 1999, s 177.

61 Nordström, m fl, 1968, s. 642.

62 Ibid, s. 652.

63 Ibid, s. 643-644.

64 Ibid, s. 667.

65 Gelotte, 1980, s. 97.

66 Gelotte 1999, s. 176.

67 Nordström, m fl, 1968, s. 642-643.

68 Ibid, s 661-662.

69 Ibid, s. 663.

70 Ibid, s. 711.

71 Gelotte, 1980, s. 52.

En ny stadsplan för Södertälje utfördes av arkitekten Per Georg Sundius 1876 och fastställdes 1880.⁷² Staden fick också en byggnadsnämnd 1874.⁷³

Stadens första flerfamiljshus i sten uppfördes på Järnagatan av Ekenberg 1864.⁷⁴ Tidigare hade denna typ av bebyggelse inte förekommit i Södertälje.

Stadens första flerfamiljshus i sten. Järnagatan 8. Bildnummer lp20050741

Samtidigt med järnvägen, 1860, invigdes även ett stationshus vid Södertälje central. Stationshuset ritades, liksom många andra i landet, av arkitekten Adolf Wilhelm Edelsvärd vid Statens Järnvägars kontor. Stationshusen fick därför en standardiserad planlösning med genomgående vänthall i mittenpartiets bottenvåning och expeditiionslokaler i sidopartierna. Många stationshus hade likartad utformning och Södertälje central har paralleller i Skåne.⁷⁵

I kvarteret Skytten finns ett av stadens äldsta flerfamiljshus i trä. Byggnaden är uppförd i två våningar i tidstypisk panelarkitektur, det vill säga omväxlande liggande och stående panel, samt lövsågerier kring fönster och vid takfot. Även i kvarteret Vattumannen finns en byggnad av likartad karaktär.

72 Ibid, s. 56-62.

73 Ibid, s. 54.

74 Ibid, s. 135.

75 Gelotte, 1980, s. 158.

Gamla järnvägsstationen, byggd 1860. Bildnummer lp20050658

Hus i kvarteret Skytten (Saltsjögatan 13) från 1854. Bildnummer lp20050850

Torekällskolan i kvarteret Saturnus är stadens första folkskola. De äldsta delarna är från 1869.

Torekällskolan. Bildnummer lp20050837

1880-1900

Nya företag etableras

Från 1876 till 1885 rådde lågkonjunktur och näringslivet utvecklades långsamt. När Atlas lagts ner 1887 fanns det inte längre någon storindustri i staden. Staden förvandlades åter till en hantverks- och småindustriestad. 1872 hade det funnits över 300 industriarbetare, 1888 endast hälften. På grund av det minskade skatteunderlaget tvingades stadsfullmäktige att lägga frågan om framdragande av vattenledningar på is.⁷⁶ Staden satsade på turistverksamheten, Södertälje som badort och ett hotellprojekt.⁷⁷

Perioden 1885-1905 innebar bättre konjunkturer och flera nya företagsetableringar. Svenska jutevävsfabriken 1889 var en av de största, där många av de anställda var kvinnor. 1890 var Svenska Jute stadens ledande industriföretag. Även tändsticksfabriken var en kvinnoindustri.⁷⁸ Stadens hamninkomster ökade. Stapelfriheten, det vill säga rätt till handel och sjöfart med utlandet, gjorde staden till sjöstad på allvar med funktionsduglig export- och importhamn.⁷⁹

Scania Vabis har sin bakgrund i Vagnfabriksaktiebolaget i Södertälje (Vabis) som startade 1891. Företaget producerade järnvägsvagnar och järnvägsmateriel. Södertälje Verkstäder, startat 1897, tillverkade samma typ av produkter. 1898 startade Svenska Centrifugaktiebolaget en tillverkning av separatorer. Alla nya arbetstillfällen medförde en stor inflyttning till staden, år 1900 fanns 8 200 innevånare.⁸⁰ De sanitära förhål-

76 Nordström, m fl, 1968, s. 644.

77 Nordström, m fl, s. 762.

78 Ibid, s. 764

79 Ibid.

80 Gelotte 1999, s. 178.

landena i staden förbättrades 1894 genom omfattande utbyggnad av vattenledning och kloakledning.⁸¹

Stenstaden tar form

Staden utvecklades nu snabbt och det fanns ekonomiska förutsättningar för att uppföra en mer påkostad stadsmiljö. Mot slutet av seklet uppfördes allt fler stora stenhus i tre eller fyra våningar och en stor del av de äldre trähusen försvann.⁸²

Badortsverksamheten blomstrande och delar av Stockholms societeten tillbringade sommarsäsongen i Södertälje.⁸³ 1849 års kallvattenkurinrättning revs 1886 då den ansågs opraktisk. En ny byggnad i morisk stil uppfördes 1887 efter ritningar av arkitekten Ernst Haegglund. Badinrättningen beskrevs på sin tid som en av de mest moderna och fashionabla i landet. Byggnaden förstördes vid en brand 1903 och en ny badinrättning och ett societetshus uppfördes. Badhusets och societetshuset låg i nuvarande kvarteret Asken och revs 1964 respektive 1974.⁸⁴

Den moderna badinrättningen medförde ett rikt kulturellt liv och populariteten fick stadens styrelse att anlägga ett stort hotell i badets och järnvägens närhet. Nya Strandhotellet, nuvarande Stadshotellet, uppfördes efter ritningar av Ernst Haegglund och stod klart 1887.⁸⁵ Stadens tyngdpunkt som tidigare legat vid Storgatan och Stora torget försköts, genom järnvägsstationens, badinrättningens och stadshotellets tillkomst, till den södra delen av staden som därmed fick en ökad betydelse. Mellan södra delen av staden och Stora torget växte det upp hus med butiker i bottenvåningen - området är än idag centrum för stadens kommersiella liv.⁸⁶

Badhotellet från 1899. Bildnummer lp20050629

81 Nordström, m fl, 1968, s. 796-797.

82 Gelotte, 1980, s. 97.

83 Nordström, m fl, 1968, s. 1127-30.

84 Gelotte, 1974, s. 20, 21, 24, 29, Gelotte 1980, s. 38-39.

85 Nordström, m fl, 1968, s. 668 f f.

86 Gelotte, 1980, s. 39.

Södertäljes badortsepok varade mellan åren 1849 och 1945, då den upphörde.⁸⁷ Kvar av epoken finns Badhotellet, Stadshotellet, Villa Bellevue och delar av Badparken på andra sidan Oxbacksleden.

1880-talet kännetecknas av en klassicerande nyrenässansstil.⁸⁸ I kvarteret Tratten och på fastigheten Saturnus 7 finns tidstypiska exempel från perioden. Norra Oxbacksskolan uppfördes också under 1880-talet, liksom det tidigare nämnda stadshotellet.

Bostadsbus i kvarteret Saturnus 7, byggt 1888. Bildnummer lp20050840

1890-talets arkitekturstil blev delvis en reaktion mot 1880-talets klassicism. Typiskt för tiden är att man gärna använde "äkta" material, som tegel, i fasaderna. Fasaderna har också en asymmetrisk utformning och takfoten bryts av gavelrösten, burspråk eller tornuppbyggnader.⁸⁹ Badhotellet från 1899 är ett exempel, liksom Södra Oxbacksskolan i kvarteret Biet.

*Södra
Oxbacksskolan,
uppförd
1895-98.
Bildnummer
lp20050635*

87 Gelotte, 1999, s. 220.

88 Björk, Reppen, 2000, s. 90.

89 Ibid, s. 92.

1900-1920

Satsning på infrastruktur

1914–1918, under första världskriget, rådde högkonjunktur⁹⁰. Staten var en stor kund hos företagen vilket gav en trygg sysselsättning. Nya företag tillkom, bland annat AB Keros 1907 som tillverkade glödstrumpor för fotogen- och karbidlampor och AB Astra 1913 som producerade sjukvårdsmateriel och läkemedel.⁹¹ Näringslivet expanderade och man började se över stadens pulsådor: järnvägen och kanalen. 1916 startade den stora kanalombyggnaden och kanalen återinvigdes 1924 efter omfattande utvidgning och fördjupning.⁹² Under 1900-talets första årtionde började man diskutera en ny järnvägssträckning. Järnvägen via Saltskog blev överflödig och ett nytt spår drogs från Södertälje Södra till Södertälje Central. Järnvägen fick dubbelspår söder om staden, banan togs i bruk 1921.⁹³

Befolkningen ökade och Södertälje hade 1920 ca 15 000 invånare.⁹⁴ 1908 fick staden sitt första elverk⁹⁵ och 1918 påbörjades på allvar stadens elektrifiering.⁹⁶

En representativ stadsmiljö växer fram

1903 gjorde Per Olof Hallman en storslagen stadsplan som omarbetades av Cyrillus Johansson och Albert Liljenberg 1920.⁹⁷ Fram till första världskriget byggdes mycket i Södertälje. Den centrala staden omdanades och de gamla stadsgårdarna fick ge plats för modernare bebyggelse. Inspirerad av Per Olof Hallmans idéer sänktes och bredades Järnagatan på ett avsnitt längs med kvarteret Uranus. 1907 revs bebyggelsen på Järnagatans östra sida. Utmed Storgatan och Järnagatan uppfördes representativa bostadshus i sten i flera våningar. 1916 stod det första stenhuset klart i kvarteret Väduren.⁹⁸

Stadsområdet expanderade successivt och nya stadsdelar tillkom, bland dem flera eg-nahemsområden. Området öster om kanalen började bebyggas strax efter sekelskiftet, här uppfördes Södertälje lasarett 1907.⁹⁹

Runt sekelskiftet introducerades jugendstilen i Sverige. Nu skapades ett helt nytt formspråk. Inspirationen kom från växtriket. Stilen karaktäriseras av ett mjukt böljande formspråk. Fasaderna utsmyckades med välvda burspråk och växtornamentik, gärna med nordiska växter som tall- och grankottar. Husen har våningshöga socklar i natursten. Fönstren är ofta småspröjsade i den övre delen.¹⁰⁰ Ett fint exempel på byggnadstypen finns på fastigheten Saturnus 5, ritat av byggmästare Nils L Lundberg.

---

90 Från 1916 gjorde dock råvarubristen, som uppstod under kriget, att ett antal företag fick lägga ner.

91 Gelotte, 1999, s. 181.

92 Ibid, s 179, 181.

93 Ibid, s 216.

94 Nordström, m fl, 1968, s 779.

95 Gelotte, 1999, s. 181, Nordström 1968, s 986.

96 Linder, 2005, s. 2.

97 Gelotte, 1993, s. 56.

98 Gelotte, 1999, s. 194.

99 Ibid, s. 178-179.

100 Björk, Reppen, 2000, s, 94.

Flerbostadsbus Saturnus 5 uppfört 1905-07. Bildnummer lp20050842

En enklare typ av bebyggelse från 1900-talets första årtionde återfinns i kvarteret Linden – Södertäljes enda storgårdskvarter¹⁰¹ - av arkitektfirman Dorph & Höög. Exempel på byggnader från tiden finns också i kvarteren Capella och Uranus 3.

Kompanjonerna Hjalmar Cederström och Uno Borg ritade många hus i början av 1900-talet. En halvkommunal bostadsstiftelse skapades: Bostäder i Södertälje. Genom den fick Borg och Cederström många uppdrag, till exempel Saturnus 3.¹⁰²

Flerbostadsbus med affärslokaler, Saturnus 3, uppfört 1907. Bildnummer lp20050841

101 Storgårdskvarteren har en öppen planterad gård som delas av alla husen i kvarteret.

102 Gelotte, 1993, s 11.

Under den så kallade nationalromantiken på 1910-talet sökte man förebilder i äldre historiska epoker som medeltid och vasarenässans. Fasaderna är ofta i rödbrunt tegel, men även slammade eller putsade. Taken är branta och fönstren småspröjsade. Villor från tiden kan ha utkragad övervåning och tjärbruna eller rödfärgade träfasader.¹⁰³ I Södertäljes stadskärna finns inga flerbostadshus i utpräglad nationalromantik. Mathsonska huset var det första stenhuset som uppfördes i kvarteret Väduren, 1916. Det innehöll biograf, elektrisk hiss samt en fotografisk dagsljusateljé på vinden.¹⁰⁴ Byggnaden har en sandstensportal i nationalromantisk stil, men har i övrigt jugenddrag. I kvarteret Skytten finns en långa med nationalromantiska drag, "Ornässtugan", uppförd i anslutning till arkitekt Tore E:son Lindhbergs egen villa.

1918 uppfördes ett nytt modernt stationshus på Södertälje Central. Byggnaden ritades av tidens järnvägsarkitekt Folke Zetterwall.¹⁰⁵

lp20050683 Nya stationshuset, uppfört 1918. Bildnummer lp20050683

---

103 Björk, Reppen, 2000, s. 96-97.
104 Gelotte, 1999, s. 194.
105 Gelotte, 1999, s. 216.

1920–1930

Depression och nödhjälpsarbeten

1920 hade staden, som tidigare nämnts, 15 000 invånare – en nivå som kom att bestå i nära två decennier.¹⁰⁶ Från 1920 började efterkrigsdepressionen göra sig gällande och arbetslösheten växte lavinartat. Staden ordnade nödhjälpsarbeten, men dessa förslog inte långt. Dessa arbetstillfällen anordnades bland annat i samband med vattenledningsarbeten. Staden utverkade också statsbidrag för gatuarbeten och omfattande kanalarbeten.¹⁰⁷ Krisen förvärrades. En utväg blev att åter blåsa liv i badortsrörelsen och 1922 öppnade badinrättningen vid Havsbadet.¹⁰⁸ 1924 var krisen tillfälligt över, men det ekonomiska uppsvinget nådde inte upp till nivåerna före kriget.¹⁰⁹

Genom den fortsatta utbyggnaden av vattenledningar och kloaker förbättrades den sanitära standarden.¹¹⁰ Från och med 1928 var gatubelysningen fullständigt elektrifierad, staden blev den första i landet med denna modernitet.¹¹¹

Kanalmiljön

Den nya raka, breda kanalen som invigdes 1924 förändrade Södertäljes stadsbild radikalt då den gamla slingrande kanalen grävdes bort.¹¹² Kanalbankspromenaderna, som varit en viktig del av badortsstaden, försvann.¹¹³ Bron vid gamla slussen och landsvägsbron togs bort och ersattes av en klaffbro som sträckte sig i höjd med nuvarande Mäljarbron. Rester av den gamla slussen bevarades och den nya slussen förlades längre söderut till nuvarande Lotsudden.¹¹⁴ Vid slussen uppfördes ett flertal byggnader till verksamheten varav flertalet är bevarade och utgör en sammanhållen miljö.

*Ett nytt
kanalkontor
uppfördes
1924.
Bildnummer
lp20050661*

-
- 106 Nordström, m fl, 1968, s. 779.
107 Ibid, s. 939.
108 Ibid, s. 947.
109 Ibid, s. 955.
110 Ibid, s. 985.
111 Ibid, s. 998.
112 Gelotte, 1999, s. 188.
113 Nordström, m fl, 1968, s. 890- 891.
114 Gelotte, 1976, s. 16, Gelotte, 1999, s 190.

Verkstads- och underhållsbyggnader från 1924 är senare tillbyggnader. Bildnummer lp20050750

Vid slussen, som under senare år byggts till med en betongkaj, har nedgångarna till slussmotorerna från 1924 bevarats. Bildnummer lp20050682

På andra sidan slusbron finns två tjänstebostäder uppförda till 1924 års kanal. Bildnummer lp20050903

Storslagna ambitioner

Åren 1926-1943 hade staden ingen fast stadsarkitekt utan anlidade arkitekter som konsulter. Arkitekt Tore E:son Lindhberg gjorde insatser för att förbättra stadsbilden.¹¹⁵ 1927 påbörjade en breddning av Storgatan i samband med en tomtreglering i kvarteret Castor. Syftet var att ge området ett mer öppet och monumentalt utseende. Den ena tomten i kvarteret Castor bebyggdes och i kvarteret Väduren uppfördes flera påkostade flerfamiljshus, trots att konjunkturerna inte var de allra bästa.¹¹⁶

Nya arkitekturströmningar med ett klassicerande formspråk nådde Sverige via Tyskland och Danmark. Under den så kallade 20-talsklassicismen är fasaderna symmetriskt uppbyggda, en indelning med hjälp av pilastrar är vanligt. Byggnaderna är slammade eller putsade i mustiga färger, har flackt sadeltak eller brutet tak och sexdelade fönster. Villor har ofta stående locklistpanel.¹¹⁷ I Södertälje finns flera fina exempel från tiden.

1914 flyttade Tore E:son Lindhberg till Södertälje och var verksam där till sin död 1950. Han har ritat allt från institutionsbyggnader till privatvillor och satt sin prägel på stadsmiljön.¹¹⁸

1923 stod det nya Folkets Hus färdigt vid hörnet Oxbacksgatan – S:t Ragnhildsgatan i kvarteret Nötviveln. Det var en magnifik klassicistisk byggnad ritad av Lindhberg, som revs 1971. En annexbyggnad finns ännu kvar på tomten.

Annexbyggnad från 1923 till Folkets hus i kvarteret Nötviveln. Bildnummer lp20050685

-
- 115 Gelotte, 1993, s. 30.
116 Gelotte 1993, s. 33-37, 42.
117 Björk, Reppen, 2000, s. 98-99.
118 Gelotte, 1993, s. 3 f f.

Lindberg fick i uppdrag att rita ett stort bostadshus på två av tomterna i kvarteret Väduren. Tomterna slog ihop till Väduren 10 och här byggdes ett av Södertäljes mest imponerande flerfamiljshus i fyra våningar. Fasaden mot Järnagatan är indelad med pilastrar med doriska kapitäl. Mot inre Maren skapades stora affärslokaler som till största delen utnyttjades av Tullverket fram till 1958.¹¹⁹

Väduren 10 från 1922, ritad av Lindberg. Bildnummer lp20050860

Lindberg ritade även Väduren 5 1922 och Väduren 2 1927. I Väduren 5 inrymdes ett annex till stadshotellet.

Väduren 2, ritad av Lindberg och uppförd 1927. Bildnummer lp20050863

Lindhberg har också ritat kvarteret Castor. Castor 5 byggdes 1927 med Castorbiografen som invigdes 1928. Den var stadens största med 612 sittplatser, och den var först med ljudfilm 1931. Biografen lades ner 1984. Musikteatergruppen Oktober disponerar lokalen sedan mitten av 1980-talet. I bottenvåningen inrymdes posten fram till 1965 då den flyttade till nya lokaler vid Stora torget.¹²⁰

1917 köpte Lindhberg en fastighet i kvarteret Skytten, Saltsjögatan 11. Han lät bygga om huset i klassicerande stil och byggde även längan "Ornässtugan" 1920. Villan har ett svängt nedre takfall, något som var karaktäristiskt för Lindhberg. Arkitekten hade bostad och kontor först i gathuset och senare i längan.¹²¹ I kvarteret Vattumannen strax intill låg dåvarande borgmästaren Jakob Petterssons villa från 1880-talet. Huset byggdes om i italiensk villastil 1922, efter Lindhbergs ritningar.¹²²

Huset Ingenting, ombyggnad i italiensk villastil 1922, ritad av Lindhberg. Bildnummer lp20050857

1930–1945

Från depression till högkonjunktur och bostadsbrist

Åren 1930-1936 präglades av depressionen men därefter ökade efterfrågan och industrin började nyanställa. Sjöfarten växte. Det uppstod en högkonjunktur, som fortsatte till och med under andra världskriget.¹²³ Scania-Vabis och Astra var de två största företagen¹²⁴.

Många flyttade till staden och 1939 hade Södertälje mer än 15 000 invånare. Skatteunderlaget ökade och man kunde åter bygga skolor, sociala inrättningar, brandstation

120 Gelotte, 1993 ,s. 46.

121 Gelotte, 1993, s. 18-19.

122 Ibid, s. 32.

123 Nordström, m fl 1968, s. 1013.

124 Ibid, s. 1017, 1022.

o dyl.¹²⁵ 1940-45 ökade befolkningen från 15 800 till 25 300.¹²⁶ På grund av den kraftiga inflyttningen uppstod bostadsbrist.¹²⁷

Funktionalismens ideal

Till följd av depressionen kom byggandet igång på allvar först i slutet av 1930-talet. Vid mitten av decenniet kom arkitekten Birger Borgström till Södertälje. Han tjänstgjorde delvis som stadsarkitekt. I slutet av 1930-talet började även Björn Hedvall arbeta i staden. I början av 1940-talet fick Archibald Frid många uppdrag, bland annat av Astra.¹²⁸

Funktionalismens arkitekturstil var en reaktion mot den tätbyggda stenstaden. Nya stadsplane- och byggnadsideal resulterade i att man uppförde friliggande lamellhus som anpassades till terräng och väderstreck. Husfasaderna är i tegel eller slätputs i ljusa kulörer utan dekorationer. Taken är mycket flacka. Fönstren är utan spröjs och hörnfönster förekommer. Balkongfronter av korrugerad målad plåt är vanligt.¹²⁹ 1930-talshusen rymde betydligt fler lägenheter än vad den äldre bebyggelsen gjorde.¹³⁰

I Södertälje uppfördes nya stora flerfamiljshus. Husen fogades in i den äldre bebyggelsen, och nya områden togs i anspråk, där man lättare kunde förverkliga de nya stadsplaneidealerna.

Exempel i stadskärnan på denna typ av bebyggelse finns i kvarteret Bromsen, som dock inte byggdes färdigt förrän under 1940-talets andra hälft.

Tore Lindhberg ritade ett antal flerfamiljshus under slutet av 1930-talet, exempelvis fastigheterna Almen 8, Polstjärnan 6 och Linden 5. Fasaderna är enkla, husen är väl planerade och uppförda med omsorg i goda material.¹³¹

I stadens centrala delar byggde man vidare i enlighet med de traditionella kvartersmönstren. 1931 uppfördes ett kontorshus för Svensk-engelska mineralolja AB, ritat av Albin Stark, i kvarteret Enen. Sedan 1941 är byggnaden stadshus.¹³²

Castor 4, ritat av Lindhberg, uppfördes i slutet av 1930-talet. En saluhall planerades till bottenvåningen, men 1936 inrättades en saluhall nära Stora torget. I stället hyrdes lokalen av Åhlén & Holm som här öppnade sitt fjortonde Tempovaruhus 1939. Castor 4 är nästan identisk med Castor 3 men har en mycket enklare utformning.¹³³

1941 återinvigdes stadshotellet efter en genomgripande ombyggnad av byggmästaren Ivan B Persson, efter ritningar av Lindhberg.¹³⁴

---

125 Ibid, s. 1013.

126 Gelotte 1999, s.181, Gelotte, 2004, s. 120.

127 Gelotte, 2004, s. 7,

128 Gelotte, 1993, s. 73, Gelotte, 2004, s. 59.

129 Björk, Reppen,. 2000, s 100-101.

130 Gelotte, 1993, s. 65.

131 Gelotte, 1993, s. 64.

132 Linder, 2005, Byggnaden kallades Nämndhuset fram till 1990-talet, därefter Stadshuset.

133 Gelotte, 1993, s. 42-46.

134 Gelotte, 1993, s. 65.

Stadsbuset. Bildnummer lp20050808

Castor. 4 Bildnummer lp20050802

Fler exempel på byggnader från tiden finns i kvarteren Myran samt Polstjärnan 7 och Bromsen 4.

1945-1960-tal

Storindustrin expanderar

Närheten till Stockholm stimulerade företagsamheten i Södertälje. Stadens egna produktionen gick på export.¹³⁵ Företagets ständiga expansion från 1938 fram till 1966 hade föranlett en femdubbling av antalet anställda vid moderbolaget.¹³⁶ Arbetskraftsbristen var påtaglig. Behovet av arbetskraft bidrog till att företaget rekryterade personal både i Sverige och från utlandet bland annat genom rekryteringsresor till Grekland och Jugoslavien.¹³⁷ Den största gruppen kom dock från Finland. Såväl bolaget som staden gjorde från början stora insatser för att underlätta nykomlingarnas acklimatisering i Södertälje. 1966 utgjorde invandrarna tio procent av befolkningen.¹³⁸

Efter andra världskrigets slut ökade sjötrafiken alltefter som handeln kom igång. Under 1950-talet började man åter diskutera en utvidgning och ombyggnad av Södertälje kanal och omfattande förändringar föreslogs under 1960-talet. Resultatet blev dock en mindre utvidgning och justering under åren 1973-1976. Ombyggnaden resulterade i att stränderna slätades av och en del hus som låg för nära kanalen revs.¹³⁹

Rederier och godstransportörer ställde också nya krav. Södertälje hade före 1960-talet fyra hamnar: Mälarhamnen i norr (från 1984 ej längre officiell hamn), Saltsjöhamnen vid inre Maren (upphörde 1962), Oljehamnen på västra sidan av Igelstaviken samt Uthamnen vid området Södra. Dessutom fanns den privata hamnen till Igelsta Trävaru AB (nedlagd 1975). I början av 1960-talet upplevde Uthamnen en kraftig expansion, men på grund den kringliggande industribbyggelsen kunde hamnen inte utvidgas. Den nya hamnanläggningen, Sydhamnen, placerades därför en dryg kilometer söderut vid Havsbadet och togs i bruk 1970. Fyllningsmassor från den pågående centrumsaneringen kördes ut och tippades vid Havsbadet.¹⁴⁰

Rikstrafiken gick igenom stadskärnan. Från 1950-talet ökade biltrafiken kraftigt och det blev en ohållbar situation. En ny förbifart med en högbro över kanalen kunde tas i bruk 1965.¹⁴¹

Bostadsbebyggelse i allt större skala

1945 hade staden 20 000 invånare och allt fler flyttade in. Följden blev en alarmerande bostadsbrist. Standarden på de befintliga bostäderna var dessutom låg. Endast drygt hälften av bostäderna i Södertäljes lägenhetsbestånd, om 7 054 lägenheter år 1945, hade centralvärme. Badrum fanns enbart i en tredjedel av dessa. I var åttonde bostad saknades vatten- och avloppsledning.¹⁴²

---

135 1955 sålde Scania-Vabis knappt hälften av årsproduktionen på 3 800 lastbilar och bussar till utlandet. Tio år senare hade exporten ökat till drygt 6 000 lastbilar och bussar av totalt 10 400.

136 Nordström, m fl, 1968, s. 1019.

137 Gelotte, 2004, s. 9.

138 Nordström, m fl, 1968, s. 1021-1022.

139 Gelotte, 2004, s. 76-77.

140 Gelotte, 2004, s. 78-81, Gelotte 1999, s. 182. 1982 tillkom också Igelstakajen vid kolvärmeverket Igelstaverket och 1990 Gästhamnen för småbåtar vid yttre Maren.

141 Gelotte, 2004, s. 63- 66.

142 Nordström, m fl, 1968, s. 1035-1036.

År 1945 påbörjades i Södertälje en omfattande planering inför framtiden. Ett stadsplanekontor inrättades och 1948 bildades en kommunal bostadsstiftelse, Telgebostäder.¹⁴³ Ett ganska stort utrymme gavs också åt enskilda företagare, som producerade lägenheter i samarbete med de större industriföretagen, i första hand Scania-Vabis och Astra. Det var dock framför allt HSB och Telgebostäder som stod för bostadsbyggnandet, som nu tog fart.¹⁴⁴

I stadens centrala delar revs äldre kåkbebyggelse för att ge plats för moderna flerfamiljshus. Stor kraft lades vid denna tid på att höja bostadsstandarden i landet. Utvecklingen var intimt förknippad med stora satsningar inom bostadsforskningen.¹⁴⁵

Under senare delen av 1940-talet uppfördes ett antal nya områden, däribland kan nämnas Fogdetorpshöjden och Viksäng.¹⁴⁶ På 1950-talet byggdes stadsdelområden som Grusåsen, Rosenlund och Mariekäll ut. Kraven på social service tillgodosågs genom en utbyggnad av skolor, pensionärs- och daghem.¹⁴⁷

Som exempel på kvarter i centrala Södertälje som byggdes under perioden kan nämnas Bromsen, Pallen och Myran.

Bostadsbus i kvarteret Bromsen, uppfört 1946. Bildnummer lp20050780

-
- 143 Gelotte, 2004, s. 15.
144 Nordström, m fl, 1968, s. 1036.
145 Roos, Gelotte (red), 2004, s. 30,
146 Gelotte, 2004, s. 15-21,
147 Gelotte, 2004, s. 53-55, 297-305.

Bostadshus i kvarteret Myran, uppfört 1948. Bildnummer lp20050680

1947 stod ett stort bostadshus i kvarteret Asken färdigt, ritat av Lindhberg. Här låg tidigare ett hus från 1850-talet som varit värdshus och kallades för Alphyddan.

Bostadshus i kvarteret Asken, uppfört 1947. Bildnummer lp20050632

Under 1950-talet är fasaderna gärna klädda med tegel eller putsade i varma jordfärger med vita fönsteromfattningar.¹⁴⁸ Det finns inte så många hus från 1950-talet i Södertäljes stadskärna. Ett tidstypiskt exempel är ett hus som ritades av Bertil Höök och uppfördes i kvarteret Eken 1951.

Bostadshus i kvarteret Eken, uppfört 1951 Bildnummer lp20060294

Från 1958 accelererade inflyttningen kraftig och tio år senare var staden med 52 000 invånare bland landets 20 folkrikaste.¹⁴⁹ Den stora inflyttningen till landets tätorter innebar nya..Under 1960-talet senare del kom nya stadsplaneideal och ett nytt formspråk att prägla bebyggelsen i landet. Storskaliga byggnadsvolymer uppfördes, hustyper och stadsplaner blev allt enhetligare och bebyggelsen allt tätare. Byggprocessen var snabb och rationell. Inom ramen för det så kallade miljonprogrammet 1965-74 uppfördes en miljon nya bostäder i landet. Orsaken var den stora inflyttningen till landets tätorter.¹⁵⁰ Utanför Södertäljes stadskärna uppfördes nya bostadsområden, t ex Brunnsäng, Geneta och Saltskog.¹⁵¹ I staden, i kvarteret Flundran, finns exempel på bostadshus från perioden är de flerbostadshus som uppfördes under 1960- och 70-talen.

Bostadshus i kvarteret Flundran, uppfört 1961-63. . Bildnummer lp20050760

148 Lepasoon, 1995, s. 60-61.

149 Nordström, m fl, 1968, s. 1016.

150 Roos, Gelotte, 2004, s. 17-21.

151 Gelotte, 2004, s. 23 f f.

Citysaneringen

Under 1950-talet hade bebyggelsen förslummats allt mer i Södertäljes centrala delar i väntan på en totalsanering. Storgatan skulle omgestaltas för att möta den nya köpkraften. Stadsplanekontoret kom att arbeta intensivt under flera års tid med förslag till ny centrumplan.¹⁵² Fritz Voigt tillträdde som stadsplanearkitekt och chef för stadsplanekontoret i Södertälje år 1948. Han hade tidigare arbetat tillsammans med Sven Markelius vid stadsplanekontoret i Stockholm.¹⁵³

Ett förslag till ny stadsplan lades fram 1952. Förslaget reviderades 1956 och modifierades ytterligare 1959. Det var i första hand Stockholm, med Hötorgscity, som stod som förebild. Man hade övergivit den gamla kvartersindelningen och planerade för hus i fyra-fem våningar längs gatorna och sju höghus om fjorton våningar inne i kvarteren. Man räknade också med ökat bilinnehav och parkeringsplatser planerades under Stora torget och under flera andra kvarter. Stadsplaneförslaget från år 1959 blev mycket omdiskuterat. Fastighetsägarna ansåg exploateringsgraden och skalan otillräcklig och nya alternativ utarbetades. I de två kvarteren öster om Storgatan lade man nu tvåvåningshus med butiker längs gatan och två lamellhus med sju respektive åtta våningar ovanpå. I de västra kvarteren slopades höghusen, medan randbebyggelsen längs gatan ökades till sex-sju våningar. Den nya planen, utformad av Fritz Voigt, fastställdes år 1963.¹⁵⁴

Redan i de första skisserna till en saneringsplan för Södertäljes centrala områden fanns ett genomgående tema med arkader längs Storgatan, något som kommit att bli ett utmärkande arkitektoniskt drag i Södertäljes centrala delar. Arkaderna blev med större skyltningsyta under tak tillgängliga för konsumenterna även kvällar och helger. Inspirationen hämtades från Tyskland och USA.¹⁵⁵

Befolkningstillväxten i staden var en viktig förutsättning för den stora satsningen. En annan utgångspunkt för de storskaliga förändringarna var ett regionplaneförslag som ämnade göra Södertälje till en centralort i södra länsdelen. Detta skulle medföra att Södertälje skulle bli centrum för handeln inom flera intilliggande kommuner. Influensoområdet beräknades få omkring 100 000 invånare, vilket medförde att man ställde höga krav på affärshusens storlek, modernitet och karaktär.¹⁵⁶

I Södertälje skedde omdaning av stadskärnan radikalt och genomgripande.¹⁵⁷ Den småskaliga centrumbebyggelsen med äldre trähus i området öster om Storgatan mellan Stora torget och Maren försvann för att lämna plats för, som man kallade det, ett ”högmodernt” affärscity av storstadsmodell.¹⁵⁸ Konkret innebar det att fyra hela kvarter om totalt 72 byggnader fick lämna plats för ny storskalig bebyggelse. En inventering av den äldre bebyggelsen i stadskärnan gjordes och byggnader med kulturhistoriskt värde flyttades till friluftsmuseet på Torekällberget.¹⁵⁹

---

152 Lindahl, *Arkitektur*, nr 5 1971.

153 Enligt uppgift från Arkitekturmuseets arkiv.

154 Gelotte, 2004, s. 35-41, Voigt 1962.

155 Voigt, *Arkitektur*, nr 10 1955.

156 Gelotte, 2004, s. 35-40.

157 Gelotte, 1975, s. 5-7

158 Nordström, m fl, 1968, s. 1040-1041.

159 Lindahl, *Arkitektur*, nr 5 1971.

Kopparhuset. Bildnummer lp20050763

Det första huset som byggdes efter den nya saneringsplanen för stadens centrum var det så kallade "Kopparhuset", ett bostadshus med affärsverksamhet och kontor i de nedre våningarna. Det uppfördes av HSB och stod klart 1959.¹⁶⁰

Omvandlingen innebar att den småskaliga och differentierade detaljhandeln slogs ut till stor del och ersattes av varuhus. Tempo, som öppnade i kvarteret Castor 1939, var det första varuhuset som etablerade sig i Södertälje. Fram till 1960-talet var Tempo störst och utan egentlig konkurrens.¹⁶¹

Först ut i det nya centrum var *Domus* som öppnade 1961. Domus uppfördes i två våningar med tillhörande parkeringsdäck på taket med plats för ett 60-tal bilar, däröver fyra kontorsvåningar.¹⁶² Förutom varuförsäljning hade varuhuset även en självserveringsrestaurang med plats för 110 gäster. Varuhuset kom att bli landets första Domusvaruhus med parkering på taket.¹⁶³ Gunnar Savås lösning av parkeringsfrågan fick snart flera efterföljare i landet.

Metro öppnade sin stora livsmedelshall 1964 och var helt färdigt 1965. Förutom livsmedelsbutik inrymde huset restaurang för 130 gäster samt bageri med brödbutik, tandläkarmottagning och bostäder.¹⁶⁴ Metros livsmedelshall var störst i Sverige, enligt samtida artiklar i lokaltidningen.¹⁶⁵ Arkitekten bakom Metrohuset var Bengt Lindroos. Tillsammans med Hans Borgström ritade han även det angränsande Kopparhuset. Lindroos var under några år anställd hos Sven Markelius och är bland annat känd för att ha ritat Kaknästornet i Stockholm som stod färdigt 1964. Han ritade till en början modernistisk arkitektur. Under senare år gestaltades hans byggnader med större tyngd och Lindroos skapelser gavs ofta skulpturalt kraftfulla geometriska former. Ett magasin

160 Gelotte, 2004, s. 26.

161 Gelotte, 1989, s. 13.

162 Stone, *Stockholms läns & Södertälje tidning*, 1961-03-10.

163 Brunnström, 2004, s. 226.

164 Lindroos, *Arkitektur* nr 8, 1967.

165 *Länstidningen*, 1965-11-27.

Metrohuset. Bildnummer lp20050765

i Arboga stod som förebild till Metrohuset.¹⁶⁶ Byggnaden är ett verk som Lindroos själv framhåller som ett av sina främsta.

På Storgatans östra sida mellan Stora torget och Castorhuset uppfördes två enorma byggnadskroppar i varsitt kvarter. De nya kvartershusen, som inrymde varuhuset Epa och Kringlan, fick vardera två våningar mot Storgatan och en höghusdel mot Köpmangatan. Kringlans totala kostnad uppgick till 47,4 miljoner kronor och Epa-huset kostade 36 miljoner, vilket för tiden var rekordsiffror i stadens bebyggelsehistoria.¹⁶⁷

Köpmannakollektivet *Kringlan* var störst för sin tid med sammanlagt 8 400 kvm af-färsyta och 400 parkeringsplatser med infart invid Marenkajen. Här förverkligades saneringsplanens önskemål om underjordisk parkering. Varuhuset invigdes i Södertälje 27 mars 1965, med bland annat en stor livsmedelshall för ICA. Kringlan var också det första varuhuset i Södertälje med rulltrappor.¹⁶⁸ Med de tre rulltrapporna räknade man med att kunna transportera inte mindre än 6000 personer upp till övre planet på en timme.¹⁶⁹ Lokaltidningen skrev: ”..huset är reklam för vår stad och våra kringlor”. Arkitekter var Erik och Tore Ahlsén.¹⁷⁰ De två bröderna såg sig själva som funktiona-lister och arbetade till en början på KF:s arkitektkontor.

KF stod som en symbol för den sociala sidan i funktionalismen och ”Ahlsénarna” är kända för att under hela sin karriär ha hållit både den sociala och den konstnärliga sidan levande. De samarbetade ofta med konstnärer och deras sinnliga och rättframma stil hade stort inflytande på svensk efterkrigsarkitektur. Förutom varuhuset Kringlan är arkitekterna kända för att ha ritat Årsta centrum i Stockholm, invigt 1953, Varuhuset PUB i Stockholm, från 1960, samt köpmannakollektivet Krämaren i Örebro som stod

166 Wilhelmson, *Arkitektur* nr 6, 1988.

167 *Arkitektur* nr 5, 1971, *Arkitektur* nr 8, 1967.

168 Ahlsén, *Arkitektur* nr 8, 1967.

169 *Länstidningen*, 1965-03-27.

170 *Stockholms läns & Södertälje tidning*. 1965-03-29.

Kringlan. Bildnummer lp20050764

färdigt 1963. Kvarteret Krämarens, med två höga bostadshus ovanpå en låg byggnad, kom att stå som en förebild vid utförandet av Kringlanhuset.¹⁷¹

I kvarteret norr om Kringlan etablerade sig EPA 1965 och här fanns även 23 mindre specialbutiker.¹⁷² Här fanns barsevering och Södertäljes första bowlinghall.¹⁷³ Efter att EPA öppnat hade således Södertälje fått fyra stora livsmedelshallar i centrum. Många såg volymökningen som ett tecken på goda framsteg.

EPA. Bildnummer lp20050775

I samband med varuhusen byggdes också bostäder. Kopparhuset uppfördes till exempel som flerbostadshus med 28 lägenheter och Metrohuset utrustades också med bostäder. På taket av Kringlan och Epahuset byggdes flerbostadshus.¹⁷⁴

171 Ahlsén, *Arkitektur* nr 8, 1967.

172 Lindahl, *Arkitektur* nr 5, 1971.

173 *Södermanlands Nyheter*, 1965-06-03.

174 Lindroos, *Arkitektur* nr 8, 1967 samt Borgström, Lindroos, *Arkitektur* nr 11, 1960.

Det var inte bara affärer som etablerade sig i nya storskaliga byggnader, även bankerna placerade sig strategiskt i centrum. Från sina baser intog de framskjutna ställningar i form av filialkontor. Sparbanken öppnade under 1965 en filial vid Stora torget och Skandinaviska banken vid Köpmangatan.¹⁷⁵

Under 1960-talet uppfördes en rad nya stads- och kommunalhus runt om i Sverige. Dessa ansåg vara av sådan betydelse att byggnaderna gavs en framskjuten och monumental placering. Från 1930-talet och framåt blev det vanligt att ge fullmäktigesalen en tydlig markering i fasaden. Särskilt påtagligt blev det under 1950-talet. Det skulle vara stadens finaste hus och för att markera dess prestige placerades de vanligen vid stadens torg. Sessionssalen fick en dominant placering och blev arkitektoniskt bestämmande.¹⁷⁶ I samband med stadsförnyelsen utlyste Södertälje stad år 1957 en allmän arkitekttävlan om förslag till rådhus och förvaltningsbyggnad invid Stora torget, på den gamla rådhusbyggnadens plats. Det segrande bidraget var utformat i enlighet med de rådande idealen av Åke E Lindqvist.¹⁷⁷

Rådhus och förvaltningsbyggnad ("Nya rådbuset"). Bildnummer lp20050779

Den storskaliga bebyggelsen längs Storgatan och Nygatan har genomgående fått en bottenvåning med stora glaspartier, indragen i huskroppen och utformad som en arkad, med eller utan pelare. Flera byggnader har terrass ovanpå låghusdelen. Byggnadsmaterialet skiljer sig mellan de olika byggnadskropparna men några återkommande material är teak, koppar och bränd lera i form av tegel och klinker. Varje anläggning har ett eget arkitektonisk formspråk med individuell karaktär men visar tydligt sin tillhörighet till den omgivande miljön i form av återkommande material valda med stor omsorg.

Bilen stod bokstavligen i centrum vid denna tid och trafikutvecklingen krävde nya genomfartsleder. Storgatan breddades från 12 till 18 meter och togs i bruk som

175 Gelotte, 2004, s. 127-130.

176 Arvastson, Hammarlund-Larsson, 2003, s. 119 samt 161,

177 Lindqvist, *Arkitektur* nr 9, 1965.

gångata i samband med högertrafikomläggningen 1967.¹⁷⁸ Parallellt med Storgatan drogs en ny gata, Köpmangatan, från Stora torget till Maren. Trafiken hänvisades till Köpmangatan och Nygatan, som sänktes i sin högsta del. Även vid Nygatan revs byggnader och gatan breddades.¹⁷⁹ Oxbacksleden planerades också under denna tid men blev helt klar först 1980.¹⁸⁰ Rikshuvudvägen E4 drogs förbi Södertälje innerstad med motorvägsbro över kanalen. 1965 öppnades den nya motorvägsbron och 1966 blev Södertäljes förbifart klar. Därmed slapp man den tunga genomfartstrafiken som tidigare passerat Storgatan.¹⁸¹

1970-tal

Lågkonjunktur och storkommun

I början av 1970-talet kom en ny lågkonjunktur och befolkningsökningen planade ut. 1975 hade centralorten ca 60 000 invånare och i hela storkommunen, som tillskapades 1971, bodde 80 000 människor. Tillkomsten av Södertälje storkommun 1971 blev genomgripande på många sätt. Den kommunala administrationen ändrades. Som beslutande och verkställande organ avlöstes stadsfullmäktige och drätselkammare av kommunfullmäktige och kommunstyrelse.¹⁸²

Cityomvandlingen avslutas

Under 1975 revs de sista äldre husen från 1700- och 1800-talen längs Storgatan, Nygatan, Rådhusgatan och Gästgivargatan. Avsikten var att bereda plats för stor-kvarteret Luna, den sista pusselbiten i Södertäljes cityförnyelse. Luna bildades genom en sammanslagning av flera kvarter och byggdes ut under 1976-1979. Byggherren, Telgebostäder, prioriterade uppförandet av lokaler för institutioner och offentlig verksamhet, med hyresgäster som landstinget, kommunen och systembolaget. I samband med utbyggnaden blev en del av S:ta Ragnhildsgatan inomhusgata. I områdets södra del byggdes ett stort parkeringsgarage och bostadshus. Mot Nygatan uppfördes en stor institutionsbyggnad för läkarstationer och vårdcentral. Biblioteket i två våningar med ingång från S:ta Ragnhildsgatan kunde invigas i november 1978. Lokaltidningen

---

178 Gelotte. 2004, s. 43 Gågatan invigdes formellt efter en ombyggnad i maj 1970.

179 Nordström, m fl 1968, s. 1041.

180 Gelotte, 2004, s. 64.

181 Nordström, m fl 1968, s. 1043.

182 Gelotte, 1999, s. 183. Det visade sig dock ganska snart att denna typ av kommunal administration blev alltför centraliserad och med begränsat medborgarinflytande. År 1989 genomfördes därför en kommunaldelsreform. Resultatet blev att stora delar av verksamheten lades ut på de 13 kommundelarna.

Ditt Södertälje var positiv till den sista förnyelsen och skrev bland annat att "Lunabygget var ett av de största byggprojekten i sitt slag i landet".¹⁸³ Omdaning, som börjat med punktsaneringar redan vid 1950-talets slut, var drygt tjugo år senare färdig.

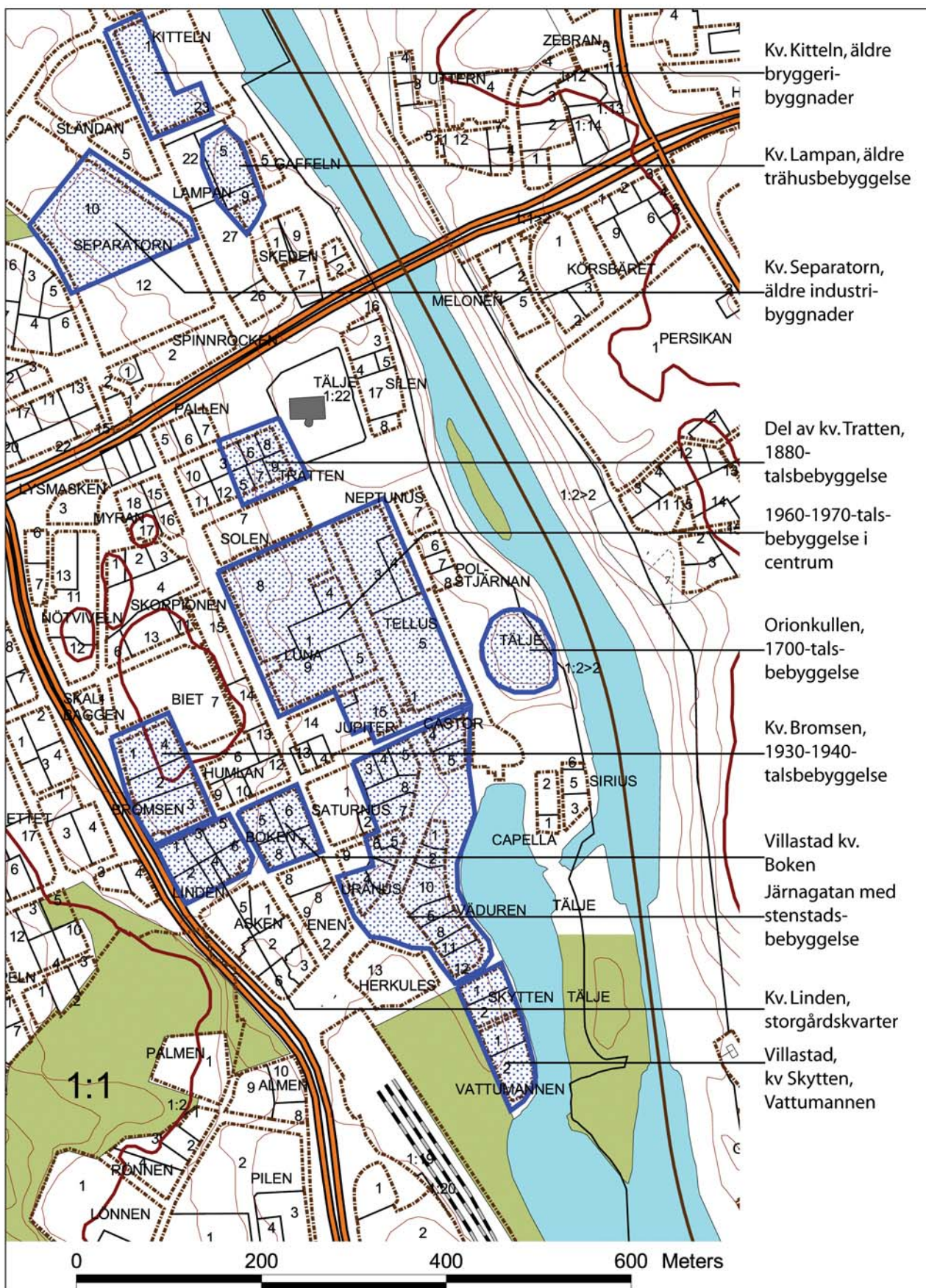
Storkvarteret Luna. Bildnummer lp20050766

---

183 Gelotte, *Ditt Södertälje*, nr 2, 1976.

2. Kulturhistoriska värden i stadskärnan: Sammanhållna värdefulla miljöer

Parker, platsbildningar, gångstråk och andra kulturhistoriskt värdefulla lämningar

Äldre topografi, å

Det antas att den tidigaste samhällsbildningen låg på den höjdsträckning eller ås som gick i nordsydlig riktning genom staden, intill vattenleden.¹ När kanalen långt senare byggdes grävdes stora delar av åsen bort. Det som är kvar av åsen idag är Orionkullen och troligen delar norr om Mälarbron, i kvarteret Lampan. Den äldre topografin skapar förståelse för det äldsta Södertälje och är också ett värdefullt inslag i stadsbilden.

Viktiga inslag i miljön: äldre topografi.

Gamla slussen

Norr om Mälarbron återfinns rester av slussen till 1819 års kanal. Resterna utgörs bl a av fundament för den gamla rullbron och en del av de gamla träkonstruktionerna för manövrering av slussen. I ett av slussfundamenten sitter en minnestavla inmurad med texten "I Carl XIV Johans andra Regeringsår, öppnades denna väg till Hafwet". Kanalens miljö vid de gamla slussresterna utgörs av grässlänt med äldre träd och promenadväg. Norr om slussen ligger det gamla kanalkontoret uppförd i samband med anläggandet av slussen. Parkmiljön med slussrester och det gamla kanalkontoret har en ålderdomlig karaktär och berättar om ett viktigt skede i Södertälje kanals historia och utgör ett värdefullt inslag i stadsmiljön.

Viktiga inslag i miljön: samtliga rester av 1819 års sluss och det gamla kanalkontoret, promenadväg och äldre träd.

Kanalpromenaden - Dragvägen

Kanalpromenaden består av en naturligt upptrampad stig längs kanalen, vissa delar har tidigare varit grusade. Ner mot Maren finns vissa delar som är asfalterade. I grässlänterna finns lökväxter som blommor om våren. Kanalpromenaden har en ålderdomlig karaktär med ett äldre trädbestånd och är i dag avskild från stadskärnan. Från gamla Lotsudden till inre Maren gick en så kallad dragväg utmed kanalens båda sidor. Dragvägen användes fram till 1800-talets slut till att dra båtarna genom kanalen. Därefter blev det vanligt med ångbåtar och de flesta skutorna kunde därefter ta sig fram för egen maskin. Av stadsborna och badgäster användes dragvägen som promenadstråk. Vid Vänortsparken bakom Hebbevillan och återstoden av 1819 års kanal kan man se, och fortfarande gå på, en bevarad del av den gamla dragvägen. Vid Västra Kanalgatan, mellan Orionkullen och Stora torget finns ännu en rest av den gamla kanalen innanför Kanalholmen. På den norra delen finns bropelarna till Svängbron från 1910 kvar samt den gamla brovaktarstugan. Kanalpromenaden är ur kulturmiljösynpunkt en viktig tillgång i Södertäljes stadsmiljö.

Viktigt inslag i miljön: brovaktarstuga och bropelare efter 1910 års Svängbro, dragvägen, äldre trädbestånd, kättingar och stolpar.

---

1 Gelotte 1999, s. 170.

Blindtarmen, Kanalholmen

Den gamla kanalen hade inte samma sträckning som i dag, utan var smalare och slingrade sig genom stadens östra del. Blindtarmen och kanalsträckningen innanför kanalholmen är de enda resterna av den gamla kanalfårans dragning och är av stort kulturhistoriskt värde. Det lilla vattenrummet som Blindtarmen utgör ligger skyddat som en inskränning i den halvö som avgränsar kanalen västerut. Halvön som öppen plats med gräsmatta och björkar är viktigt för helhetsintrycket.

Viktiga inslag i miljön: Blindtarmen med stenkonstruktioner i förbindelsen mellan Maren och Blindtarmen samt Kanalholmen.

Lotsudden med Slussen

En utvidgning av kanalen, för att kunna ta emot de allt större fartygen började diskuteras under 1800-talets slut. Utvidgningen av kanalen påbörjades 1917 och var klar för invigning 1924. Rester av den gamla slussen bevarades och den nya slussen förlades längre söderut till Lotsudden. När den nya kanalen togs i bruk 1924 flyttade man benämningen Lotsudden till den udde som ligger söder om nya Slussen. Nya Lotsudden var tidigare förråd för Sjöfartsverket, men har under de senaste åren varit anlagd som park. Sedan mitten på 1990-talet har området varit öppet för allmänheten. Sommartid finns här en servering. Slussningen är en betydelsefull verksamhet i Södertäljes historia. I dag är utformningen runt Slussen helt igenom funktionsstyrd, men här finns flera intressanta byggnader bevarade som tillsammans utgör en för Södertälje viktig miljö.

Viktigt inslag i miljön: 1924 års sluss med byggnader.

Kyrkan och kyrkogården

S:ta Ragnhilds kyrka är bevarad i sitt medeltida läge. Den gräsbeväxta kyrkogården omgärdas av mur och trädkrans bestående av äldre träd. Kyrkogården har sparsamt med äldre kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar. Kyrkan bildar tillsammans med omgivande kyrkogård en väl sammanhållen miljö med stora kulturhistoriska värden och är en värdefull del i stadsbilden. Kyrkan och kyrkotomten skyddas enligt 4 kapitlet kulturminneslagen.

Viktiga inslag i miljön: kyrkan med omgivande miljö.

Stora Torget

Stora torget består av en stor öppen stenlagd yta som fick och är Södertäljes traditionellt representativa torg. Platsen skapades efter den stora stadsbranden år 1650² och har sedan dess varit stadens centrala samlingsplats. Här fanns tidigt de offentliga byggnaderna och även de flesta affärerna. Runt torget finns i dag trädvolymmer i form av både arkadklippta och friliggande lindar. Ett karaktäristiskt inslag på torget är belysningen, i form av armaturer i gjutjärn på sockel av granit.³ Torget avgränsas tydligt mot söder av tidigare Epahuset, numera Åhléns. Väster om Rådhuset (Tingshuset) mot norr är kyrkan en tydlig fond och på torgets östra sida finns gamla Rådhuset som en naturlig

---

2 Gelotte 1988, s. 28

3 Dessa armaturer har tidigare stått på gamla Vasabron i Stockholm. Vid uppsättningen i Södertälje 1913 tillkom granitsocklarna.

rumsavgränsare. Vid sidan om det gamla rådhuset finns en blomsterplantering. Framför tingsrättens lokaler finns Södertäljes näst största skulpturgrupp "Skulpturlandskap". Den nuvarande stenläggningen är från 1983 och fontänskulpturen av konstnären Lars Widenfalk kom på plats 1993.⁴ Torget har med sin långa kontinuitet och sitt centrala läge ett högt kulturhistoriskt och miljömässigt värde.

Viktigt inslag i miljön: armatur i gjutjärn, skulpturgrupp samt markbeläggning.

Storgatan

I samband med utformningen av Storgatan på 1960-talet, fick de kända arkitekterna Tore och Erik Ahlsén, som även ritat Kringlan uppdraget att utforma två dammar (med fontäner) som fortfarande finns placerade på Storgatan. Fontänerna är för närvarande inte i funktion. Iögonfallande är också "Lektåget" av Gustav Kraitz, som också tillkom i samband med stadsförnyelsen. Gågatans markbeläggning består i dag av en blandning av betongplattor och smågatsten. Ränder av smågatsten ibland med inslag av vit marmor, korsar gatan, som ansluter till en av fontänerna utförd i vit marmor. 1960-talsarmaturen är ett annat viktigt inslag i Storgatans miljö. "Politikertorget" är en annan intressant samlingsplats. Ur kulturmiljösynpunkt är det viktigt att Storgatan får behålla sin 1960-talskaraktär som tillsammans med arkitekturen från samma tidsperiod ger ett tidstypiskt intryck.

Viktiga inslag i miljön: 1960-talskaraktären med armatur, smågatsten med inslag av marmor, dammar och lektåg.

Turingelunden – Brända tomten

Turingelunden, eller den s k "Brända tomten", är anlagd under 1950-talet. Namnet Brända tomten syftar på en brand under senare delen av 1800-talet, då området brandhärjades. Den inre delen av anläggningen med murar, sittplatser och damm projekterades av stadsträdgårdsmästare Jan Lindqvist vid Södertäljes parkavdelning i samarbete med arkitekt Fritz Voigt och Stig Blomberg. Vid parkanläggningens invigning 1957 avtäcktes skulpturen "Morgonbad" av konstnären Stig Blomberg med en placering i dammen. Parken med gångar, gräsmat, damm ta och blomsterplanteringar har en trädkrans utgjord av formklippta lindar. Sedan parken anlades har rabatternas utformning och blomsterarrangemangen ändrats.⁵ Trots förändringar har parken fortfarande en tydlig 1950-talskaraktär och utgör en viktig tillgång i stadsmiljön.

Viktiga inslag i miljön: damm med skulptur och trädkrans av lindar.

Vänortsparken

Vänortsparken anlades söder om Hebbevillan på 1990-talet. Här finns gräsmatta, buskar och planteringar. Äldre träd som lönn, kastanj och lind finns bevarade. Det största trädet är det enda som återstår av den äldre miljön kring den gamla kanalen. Ett viktigt inslag från äldre tid är också bevarade kättingar och stolpar. Vänortsparken är ett relativt nytt inslag i stadsmiljön men som tillsammans med Hebbevillan och Sorbonska huset, med sin anslutning till den bevarade dragvägen är av stort kulturhistoriskt värde.

Viktiga inslag i miljön: äldre träd, dragvägen.

---

4 Gelotte, Lindqvist, 2000, s. 75

5 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 16

Marenplan

Marenplan kallades tidigare Saltsjötorget och här fanns en hamnanläggning till den gamla kanalen. Inre Maren med sin vattenspegel i centrala stadsområdet är en ovärderlig tillgång i Södertäljes stadskärna och en flitigt använd plats. Tidigare kunde småbåtar ta sig hela vägen in. Platsen omgestaltades i slutet på 1980-talet. I dag omges Ma

renplan av bebyggelse från olika tidsperioder. Från Järnagatan leder en bred trappa ner till Marenplan. Ett dominant inslag är McDonalds komplex från 1990-talet. Från Järnagatan störs utsikten av McDonaldsrestaurangen och parkeringsinfart samt Mias gatukök, en pagodformad byggnad placerad vid vattnet. Markbeläggningen har inslag av röd marksten.

Viktigt inslag i miljön: den öppna platsen.

Olof Palmes plats

Tidigare kallades denna plats vid Järnagatan med anslutning till Marenplan för ”den okända soldatens plats”. Platsen omgestaltades vid mitten av 1980-talet. Efter mordet på Olof Palme döptes platsen om.⁶ På platsen finns skulpturen ”Visdomens brunn” av den kände konstnären Bror Hjort.⁷ Området är belagt med smågatssten och här finns välbevarade smäckra järnräcken på sidan om den breda granittrappan som förbinder platsen med Marenplan. Trappan tillkom på 1990-talet. En viktig och karaktärskapande detalj är blomsterurnorna i gjutjärn som pryder trappan mot Marenplan. Tillsammans med Marenplan är platsen viktig och välbesökt av Södertäljeborna.

Viktiga inslag i miljön: trappa, järnräcken, skulptur och blomsterurnor.

Saltsjötorget

Den trekantiga tomten skänktes till staden år 1909 av systrarna Werming och grosshandlare Gustafsson, som tillsammans ägde ett hus på Saltsjögatan 5. Anledningen till att de skänkte tomten var att de boende skulle få fri utsikt. På torget finns stadens första offentliga skulptur, ”Gossen med snäckan” från 1909 av konstnären Gustaf Ivar Cederwall. Det var Gustafsson som skänkte skulpturen till staden tillsammans med tomten.⁸ Den triangelformade torget är i dag en lugn och fin plats mitt i stenstadens hjärta. Torget ingår som ett led i en rad av platser som sträcker sig från Stationsplan, förbi torget och vidare till Marenplan och slutligen Stora torget. Platsens utseende stämmer väl överens med stenstadens karaktär genom sin markbeläggning bestående av smågatssten och granithällar. Fontänen betonar platsens form och planteringen utgörs av klippta lindar. Platsen öppnar sig mot Järnagatan.⁹ Tidigare var torget större med mycket grönska och välskötta rabatter, men i samband med att Stadshotellet byggdes ut på 1980-talet blev platsen mindre.¹⁰

Viktiga inslag i miljön: torgets form och skulptur.

---

6 Uppgift via e-post från förre stadsträdgårdsmästaren Jan Lindqvist 2006-04-25.

7 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 68.

8 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 6

9 Södertälje kommun. Stadsmiljöprogram. Granskningshandling 2005-06-28, s. 15.

10 Gelotte 1988, s.31

Järnvägsparken

Stationsplanen utgör entré in till stadskärnan. Platsen och dammen ritades av landskapsarkitekt Jan Lindqvist vid stadens parkavdelning och invigdes 1960. Den har en tydlig parkkaraktär med stora uppvuxna träd, gräsytor, blomsterplanteringar och fontän med skulptur. Fontänskulpturen "Vårdagsjämning" skänktes av Stockholms Läns & Södertälje Tidning vid tidningens 100-årsjubileum. Skulpturen är skapad av konstnären Sonja Katzin och framställer en ung flicka placerad i en fyrkantig damm på en hög granitsockel, nederst omgiven av ett ornamentalt stiliserat gallerverk i brons. Gallerverket skall enligt konstnären bland annat symbolisera Södertäljes kringlor och kringelgummor. Vid invigningen var flickan vänd mot Järnagatan men har sedan vänts mot stationsbyggnaden. Runt om fontänen ligger kalkstensplattor. Ett viktigt inslag i parkmiljön är det låga räcket i järn som omsluter parken. Här finns gräsmatta och ett intressant inslag är runstenen från 1000-talet. Stenen var tidigare placerad ca 1 km längre söderut.¹¹ Som entré till Södertälje utgör parken ett viktigt grönt och miljöskapande inslag.

Viktiga inslag i miljön: fontän med skulptur, kalkstensplattor, järnräcke och runsten.

Stationsområdet

Stationen Södertälje Centrum hette Södertälje Nedre fram till 1885 och Södertälje Central fram till 1990-talet. Stationshusen uppfördes 1860, respektive 1918. På 1990-talet genomgick stationsområdet och byggnaderna en upprustning. På platsen finns skulpturgruppen "Ledfyrrar", utförd av konstnären Gunilla Wihlborgs. Med handplockat, utvalt tegel har konstnären velat symbolisera industristaden Södertälje. De skorstensliknande skulpturerna kom på plats 1995.¹² Platsen är stenbelagd med planterade träd. En mur finns placerad längs Lovisingsgatan. Muren har två trappor med granitpelare krönta av granitklot. Området vänder sig mot busstationen utan direkt anslutning till Stadsparken, trots närheten.

Viktiga inslag i miljön: mur, trappor och skulpturgrupp.

Stadsparken

Tyngdpunkten i staden låg från början vid Stora Torget, men genom tillkomsten av järnvägsstationen, badinrättningen och stadshotellet mot slutet av 1800-talet fick stadens södra del ökad betydelse. Då gick strandlinjen längre in och på fotografier från tiden ser man en vattenspegel där södra delen av stadsparken breder ut sig idag.¹³ Varmbadhuset som tidigare fanns på platsen hade sin glansperiod på 1870- och 80-talet men blev med tiden överflödigt och re vs 1886. Nuvarande Stadsparken anlades på 1910-talet men park har funnits på delar av området redan tidigare. På Kullmans karta från 1892 finns en park utritad på platsen.

Stadsparken har i sin södra del en scen, en paviljong och en boulebana. Här finns också skulpturen "Ungdom" skapad av konstnären Rolf Kjellberg. Skulpturen var en av tre som avtäcktes i Södertälje år 1957. Skulpturen är placerad på en granitsockel som till en början ingick som en del av ett större stenparti med mängder av växter. Vid omläggningen av parken 1960 fick statyn stå kvar men blev i stället omgiven av en stensatt plats med mur och sittbänkar som allt jämt finns kvar. Konstnären har i sitt verk velat betona framtiden och hoppet om att de unga skall gå en lju-

11 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 26

12 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 78

13 Gelotte 1988, s.33.

sare framtid till mötes.¹⁴ 1960 skapades också en blomstergata som omfattade 500 m² med rhododendron och sommarblommor. Under 1970-talet planterades mer än 200 arter och sorter av clematis. Rester av dessa planteringar finns ännu kvar.¹⁵

Genom parken leder ett slingrande gångstråk kantad med smågatsten, men här finns också inslag av asfalt. Miljön består av gräsmattor med blomsterplanteringar, rhododendronbuskar och ett stort bestånd av äldre träd som bland annat kastanj, lind och ek samt röd ek. I parken finns också en modern lekplats. Trots att Stadsparken ligger hårt kringskuren och kanske därför har svårt att hävda sig som grönområde är den ett omistligt inslag i Södertäljes stadsmiljö. Stadshotellets trädgård ligger i anslutning till stadsparken men ett staket skiljer dem åt. I hotellets park finns syren, lind och pil. Markbeläggningen består av formgjutna betongplattor.

Viktiga inslag i miljön: skulptur, slingrande gångstråk, planteringar och äldre träd.

Torekällskolans park

Parken söder om Torekällskolan utgjorde tidigare skolans skolgård. Där finns numera en liten park i direkt anslutning till en parkering. Parken består av en liten gräsbevuxen plats med skulpturen "Sörjande man" av konstnären Wieland Förster. Skulpturen har fått en central placering i parken och har funnits på platsen sedan 1988.¹⁶ Parken är ett viktigt grönt inslag i den centrala delen av stadskärnan.

Viktiga inslag i miljön: skulptur och grönområde centralt i stadskärnan.

Badparken

Den obebyggda fastigheten Asken 6 intill f d Badhotellet utgör en rest av den nedre Badparken. Badparken anlades under Södertäljes badortsepok och omfattade ursprungligen ett sammanhängande område som sträckte sig upp över Torekällberget ned till badinrättningen som låg i det nuvarande kvarteret Asken. Parken kallades övre och nedre Badparken. Den nedre Badparken avsåg delen närmast badhuset och badhotellet och skars av vid anläggandet av Oxbacksleden.

Parken intill f d Badhotellet är idag omgiven av grönska med ett skyddat läge. En gräsmatta med en liten damm med runda klot pryder parken. Gångstråket genom den lilla parkresten leder till konstnären Åke Törnqvist staty "Mineral Födelse" från år 1998. Kring statyn finns inslag av storgatsten och parkbänkar är placerade vid statyn. Som en rest av Södertäljes badortsepok har parken ett kulturhistoriskt värde.

Viktiga inslag i miljön: park, damm och skulptur.

Övriga lämningar

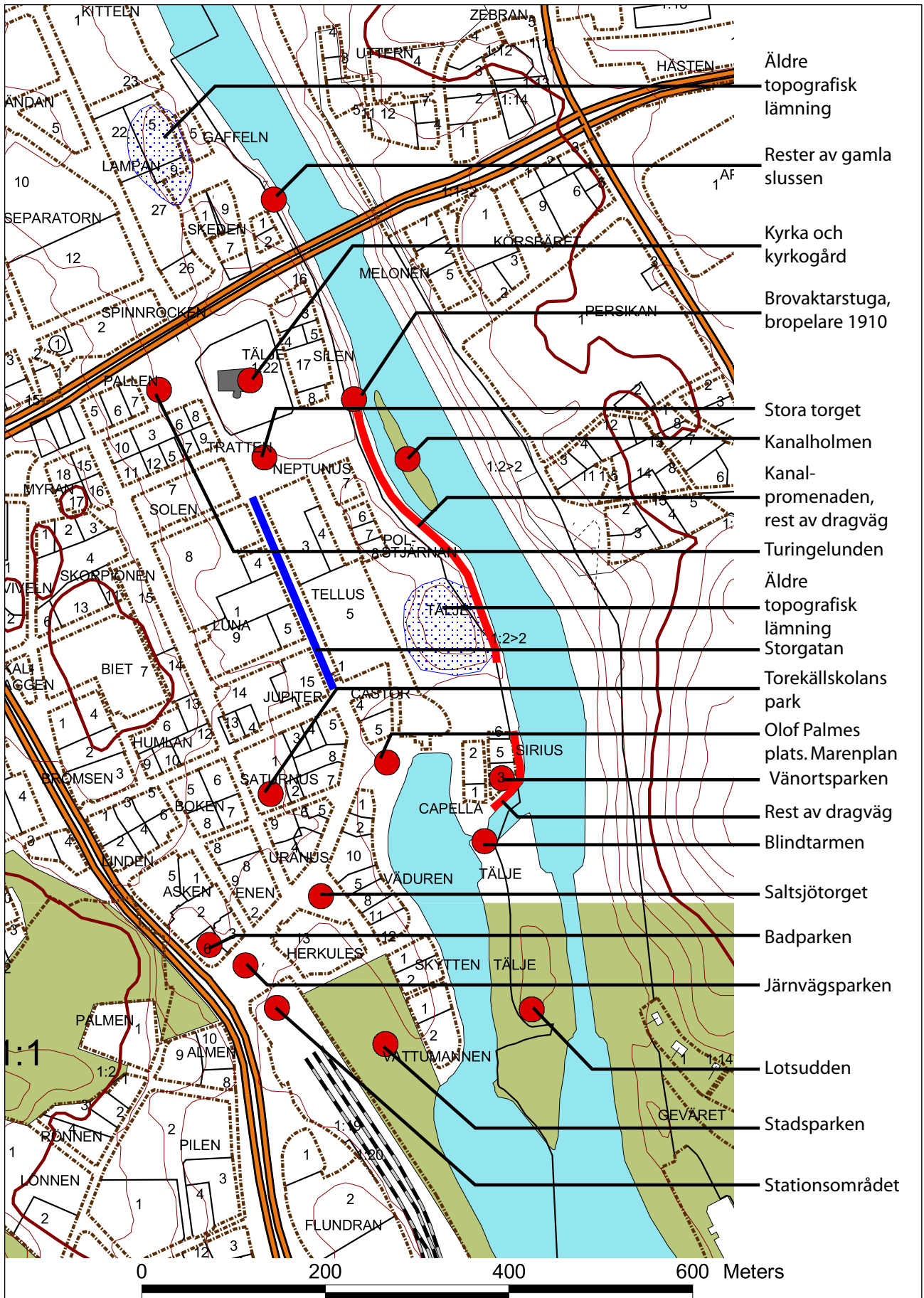
Granitpelare med kätting finns bevarade på flera platser i staden. Rester av äldre gatstensbeläggningar finns också på flera platser och gator, bland annat längs Järnagatan. I kvarteret Lampan finns bevarade murrester av okänt ursprung.

---

14 Gelotte 1988, s. 20.

15 Uppgift via e-post från förre stadsträdgårdsmästaren Jan Lindqvist 2006-04-25.

16 Gelotte, Lindqvist 2000, s. 60.

Parker, platsbildningar, gångstråk och andra kulturbistoriskt värdefulla lämningar

Äldre gatusträckningar

Medeltidens gatunät

Södertäljes äldsta kända stadskarta från 1648 är upprättad av Sven Magnusson. Kartan antas ge en bild av stadsplanens utseende vid medeltidens slut. Gatusträckningarna är oregelbundet formade. Mitt genom staden går Storgatan nästan i sin nuvarande sträckning, medan sidogatorna inte har någon nutida motsvarighet. Delar av nuvarande Järnagatans sträckning är också avläsbar. Enligt kartjämförelser, finns också bevarade gatusträckningar av nuvarande Västra Kanalgatan och Mälargatan. På 1648 års karta kallas torget norr om kyrkan "Gambla tårget". Detta kan tolkas som en indikation på att man planerade att flytta torget. Efter att kyrkan brann år 1650 genomgick den en grundlig ombyggnad och torget fick sitt nya läge söder om kyrkan, där det alltjämt finns kvar.

Bevarade delar av medeltidens gatunät: Storgatan, delar av Järnagatan, gatusträckningar på Västra Kanalgatan och Mälargatan.

Stormaktidens rutnätsplan

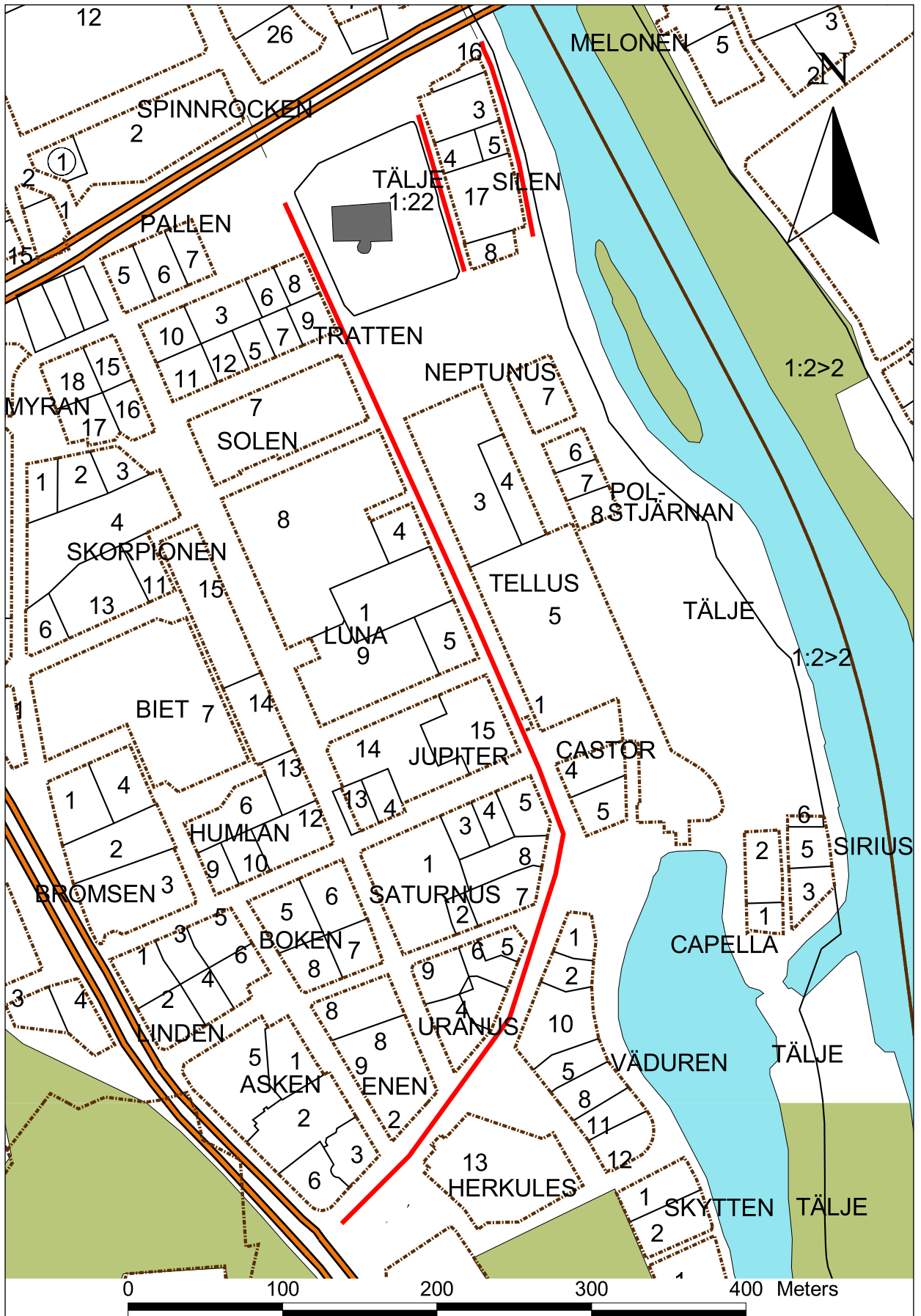
Efter stadsbranden 1650 genomfördes regleringar av gator och kvarter. Regleringen gjordes efter planer av Anders Torstensson, ansvarig för planeringen av Stockholms malmar. Det medeltida, oregelbundna gatunätet med fritt formade kvarter ersattes då av stormaktidens rutnätsmönster.

Från 1700-talet finns en rad kartor, varav Hambraeus stadskarta från 1700 anses vara den mest tillförlitliga.¹⁷ Här finns förutom Stora torget och Storgatan följande gatusträckningar som vi känner till i dagens stadsbild. Turingegatan, Kaplansgatan, S:t Raghildsgatan (i dag inomhusgata), Jovisgatan, Rådhusgatan, Garvaregatan, Torekällgatan, Järnagatan, Badhusgatan och delar av Nygatans södra del samt Saltsjögatan.

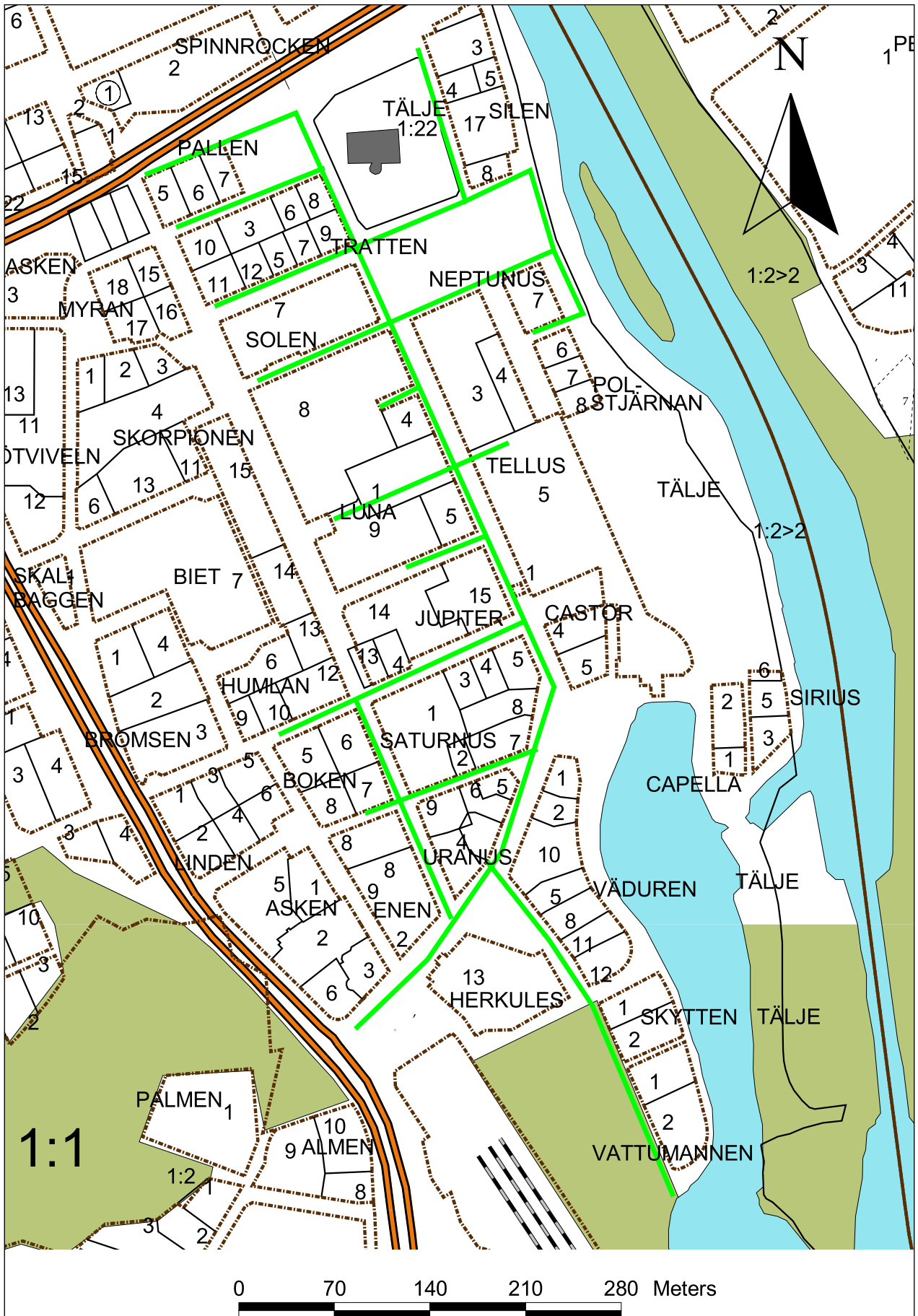
Bevarade gatusträckningar av 1650 års rutnätsplan: Turingegatans äldre sträckning, Kaplansgatan, Jovisgatan, Mälargatan, Stora torget, Storgatan, Västra Kanalgatan, S:t Ragnhildsgatan, Garvaregatan, Rådhusgatan, Torekällgatan, Järnagatan, Badhusgatan, delar av Nygatans södra del, Saltsjögatan.

---

17 Gelotte 1980, s. 28

Bevarade delar av medeltidens gatunät.

Bevarade gatusträckningar av 1650 års rutnätsplan.

Kulturhistorisk värdering

Värdering av fastigheterna har skett genom bedömning av objektets dokumentvärde, upplevelsevärde och förstärkande värde i enlighet med Kulturhistorisk värdering av bebyggelse av Axel Unnerbäck 2002. Här nedan illustreras de olika värdena med exempel från Södertälje.

Dokumentvärden

Dokumentvärden beskriver den historia en anläggning eller en byggnad kan berätta genom sin existens. Värdet kan beskrivas objektivt. Exempel på dokumentvärden är:

Byggnadshistoriskt värde

Värdet kopplas traditionellt samman med begrepp som ålder, ålderdomlighet och ursprunglighet. Värdet kan också innefatta kunskap om hur byggnaden en gång planerades.

Exempel från Södertälje med högt byggnadshistoriskt värde är Gamla Rådhuset, Kringelstugorna och köpmangården från 1700-talet i kvarteret Silen 4.

Byggnadsteknikhistoriskt värde

Byggnadshistoria och byggnadsteknik hör nära samman. Det finns objekt från alla epoker där själva byggnadstekniken har ett primärt intresse som exempel på tekniska innovationer, användning av speciella material och metoder.

Exempel kan vara 1960-talsbebyggelsen med nya typer av konstruktioner, fasadmaterial och installationer. Varuhuset Kringlan var det första i staden med rulltrappor.

Arkitekturhistoriskt värde

Kan avse objekt från skilda tider, som i sin arkitektoniska gestaltning på ett eller annat sätt blivit mönsterbildande eller betecknat en höjdpunkt i en utveckling. Det kan också avse tidstypiska objekt från olika stilerpoker.

Exempel med högt arkitekturhistoriskt värde är bebyggelsen mot Järnagatan i kvarteren Uranus, Saturnus och Väduren, kvarteret Tratten mot Storgatan, järnvägsbyggnaderna, Badhotellet, Villa Bellevue, 1960-talsbebyggelsen vid Storgatan m fl.

Sambällshistoriskt värde

En byggnad eller byggnadsmiljö som ger viktig information om samhällets historia.

Exempel med högt samhällshistoriskt värde kan vara skolorna, Gamla Rådhuset, kanal- och slussbyggnader, industribyggnaderna i kvarteren Separatoren och Kilen, Sparbanks- huset, järnvägsbyggnaderna, Stadshotellet, Nya rådhuset/Tingshuset, Stadshuset, 1930-40-talsbebyggelsen, t ex i kvarteret Bromsen, 1960-70-talsbebyggelsen.

Socialhistoriskt värde

Rör människans situation i samhället, byggnader och anläggningar som avspeglar hur man levtt, arbetat och umgåtts. Exempel är samlingslokaler, arbetarbostäder, skolor, fabriker och institutioner.

Exempel med socialhistoriskt värde kan vara det f d församlingshemmet i kvarteret Humlan, församlingshemmet i kvarteret Silen. Folketshuslängan i kvarteret Nötiveln, arbetarbostäderna i kvarteret Syrsan, Frälsningsarméns f d lokal i kvarteret Spinnrocken samt skolorna.

Personhistoriskt värde

Berömda personers livsmiljö har ofta vårdats som en viktig del i kunskapen om personen i fråga. Värdet kan också avse personer som endast är kända i lokalsamhället.

Exempel med personhistoriskt värde är ett bostadshus i kvarteret Lampan, där Strindbergs mor sägs vara född, en stuga i kvarteret Skorpionen, där stadens sista kringelbagerska Fina Svensén bodde, en villa i kvarteret Vattumannen, som var bostad åt borgmästaren Jakob Pettersson i 59 år, samt Hebbevillan.

Teknikhistoriskt/industrihistoriskt värde

Gäller främst framställningstekniken, själva processen, inom hantverk och industri medan byggnaden eller anläggningen i sig själv kan vara mera en underordnad ram kring tillverkningsprocessen. Ofta kan det dock vara en kombination av båda.

Exempel med teknik-/industrihistoriskt värde är industribyggnaderna i kvarteren Separatoren och Kitteln samt televerkets automatstation i kvarteret Enen.

Upplevelsevärden

Upplevelsevärden karakteriserar en upplevelse av en anläggning eller en byggnad. Exempel på upplevelsevärden är:

Arkitektoniskt värde

Värdet kan ligga både i rent estetiska egenskaper och i det sätt på vilket ett gestaltungsproblem är löst mot bakgrund av givna förutsättningar.

Exempel på arkitektoniskt upplevelsevärde är bebyggelsen mot Järnagatan i kvarteren Uranus, Saturnus och Väduren, kvarteret Tratten mot Storgatan, järnvägsbyggnaderna, Badhotellet, Villa Bellevue, 1960-talsbebyggelsen vid Storgatan m fl.

Konstnärligt värde

En byggnads konstnärliga värde ligger främst i dess arkitektur men det förekommer även att en byggnad har ett konstnärligt värde i snävare mening. Exempel i enskilda delar som fasad, interiör, speciella fönster m m.

Exempel med konstnärligt värde kan vara Stadshotellets reliefer med motiv ur Södertäljes historia, Sparbankens och badhotellets konstnärligt utformade stenreliefer och trapphusfönster med glasmålningar i kvarteret Linden.

Patina

Begreppet har en vid innerbörd. Med patina menas alla de spår av åldrande i form av nötning, oxidation etc. som skänker en byggnad eller föremål en karaktär av hög ålder.

Exempel från Södertälje med patina är Våduren 8 med en byggnad från 1880-talet.

Miljöskapande värde

Kan gälla en enskild byggnad i helhetsmiljö, t.ex. en stadskärna eller förortsmiljö, där varje byggnad av miljöskäl kan vara betydelsefull.

Exempel med miljöskapande värde kan vara Trattens 1880-talsbyggnader mot Storgatan och kyrkan, bebyggelsen längs Järnagatan och bebyggelse i kvarteret Linden.

Identitetsvärde

Värdet innefattar de egenskaper hos en byggnad, anläggning eller miljö som ger människan en upplevelse av trygghet, samhörighet och identifikation med sin omgivning.

Exempel på identitetsvärde är Gamla Rådhuset, Nya Rådhuset-Tingshuset och Astras anläggning.

Kontinuitetsvärde

Värdet ligger framför allt i det större miljösammanhanget och illustrerar den historiska framväxten och kontinuerliga förändringar i ett levande samhälle.

Ett exempel på kontinuitetsvärde är byggnaderna i kvarteret Polstjärnan som illustrerar den byggnadshistoriska stilutvecklingen från 1880-tal till 1930-tal.

Traditionsvärde

Värdet står för en koppling till speciella händelser, skeenden eller traditioner.

Ett exempel med traditionsvärde skulle kunna vara Marenplan där avgångseleverna från gymnasiet årligen firar.

Symbolvärde

En byggnad eller anläggning kan utgöra en symbol för exempelvis en ort, en nation, ett begrepp eller en samhällsfunktion.

Exempel med symbolvärde kan vara Gamla Rådhuset, Nya Rådhuset-Tingshuset, varuhuset Kringlan, Astras anläggning och Marenplan som är en välbesökt mötesplats.

Förstärkande värden

Till grundmotiven dokumentvärde och upplevelsevärde kan kopplas ett antal förstärkande värden:

Autenticitet/äkthet

Begreppet kan omfatta en rad faktorer från en objektivt konstaterad äkthet och orördhet till en mera subjektiv upplevelse av äkthet och ålder.

Ett exempel är Folketshuslängan i kvarteret Nötviveln.

Kvalitet

Begreppet kvalitet kan ingripa flera olika egenskaper, från det rent hantverksmässiga utförandet till en estetisk aspekt.

Några exempel är Sparbanken i kvarteret Uranus, Badhotellet och 1880-talshuset Saturnus 7.

Pedagogiskt värde

Den pedagogiska funktionen bygger på att ur ett sammanhang lyfta fram konkreta fakta och detaljer i syfte att förtydliga. Det pedagogiska värdet blir en tungt vägande faktor när det gäller att ur ett större bestånd av likartade objekt välja det mest representativa.

Sällsynthet- representativitet

Bedömningen av en byggnads sällsynthet eller representativitet kan göras utifrån olika perspektiv: nationellt, regionalt eller lokalt. Begreppet sällsynt förknippas ofta med hög ålder, men sällsynthetsbegreppet är självfallet lika relevant för yngre bebyggelse. Särskilt när den representerar speciella företeelser som en ovanlig byggnadsteknik eller ett visst socialhistoriskt sammanhang.

Exempel finns i kvarteren Silen och Lampan.

En byggnad kan också vara representativ för sin tids byggnadsskick eller för en viss företeelse. Det finns många exempel på tidstypiska hus i Södertälje.

Källor och Litteratur

Otrycka källor

Bygglovhandlingar i byggnadsnämndens arkiv (SAK).

Linder, Nils. Kulturhistoriska föreningen i Södertälje. Synpunkter och kommentarer till remissversion av Kulturhistorisk analys och värdering av Södertälje stadskärna. 2005-11-16.

Lindqvist, Jan. Kommentarer till Parker , platsbildningar m m. e-post från förre stadsträdgårdsmästaren Jan Lindqvist 2006-04-25.

Tryckta källor och litteratur

Arvastson, Karin, Hammarlund-Larsson, Cecilia. Offentlighetens materia. Stockholm 2003.

Bergdahl-Nörby, Kerstin, m.fl. Kulturhistoriska vandringar genom tiderna i Södertälje. Södertälje 1985.

Bergquist, Eric Harry. Gamla Tälje i bild. Södertälje 1973.

Bergman, Bosse. Handelsplats, shopping, stadsliv. Stockholm 2003.

Broberg, Birgitta. Södertälje. Projekt medeltidsstaden, rapport nr 15. Stockholm 1979.

Björk, Cecilia, Reppen, Laila. Så byggdes staden, stadsbyggnad, arkitektur husbyggnad. Stockholm 2000.

Brunnström, Lisa. Det svenska folkhemsbygget. Stockholm 2004.

Gelotte, Göran. Fritz Pettersson, fotograf i Södertälje. Södertälje 1982.

Gelotte, Göran. Gatunamn i Södertälje. Östra Södermanlands Kulturhistoriska Förening 1995.

Gelotte, Göran. Kulturmiljöer i Södertälje, Södertälje kommun, Södertälje 1999.

Gelotte, Göran. Stadsplaner och bebyggelsetyper i Södertälje intill år 1910. Södertälje 1980.

Gelotte, Göran. Tore E:son Lindhberg, arkitekt. Södertälje 1993.

Gelotte, Göran m.fl. Välkommen till Södertälje. Stockholm 1988.

Gelotte, Göran, Lindqvist, Jan. Skulptur i Södertälje. Södertälje 2000.

Gelotte, Göran. Så minns vi Storgatan. Södertälje 1975.

Gelotte, Göran. Södertälje kanal. Södertälje 1976.

Gelotte, Göran. Södertälje som badort. Södertälje 1974.

Gelotte, Göran. Södertälje kommuns historia 3. Södertälje 2004.

Gelotte, Göran. Åhléns, Södertäljes äldsta varuhus 1939-1989. Södertälje 1989.

- Lepasoon, Urve. Byggnaders särdrag. En stilhistorisk handbok 1880-1960. Boverket. Karlskrona 1995.
- Lindvall, Jöran, Myrman, Ann-Kristin. Vardagens arkitektur. Vem bestämmer din livsmiljö? Stockholm 2001.
- Nordström, Alf. Södertälje stads historia 1. Stockholm 1968.
- Nordström, Alf, m.fl. Södertälje stads historia 2. Stockholm 1968.
- Riksantikvarieämbetet. Kulturmiljövårdens bebyggelseregister inventeringshandbok. Stockholm 1998.
- Roos, Britta, Gelotte, Hanna (red). Hej bostad. Om bostadsbyggande i Storstockholm 1961-1975. Stockholm 2004.
- Rudberg, Eva. Folkhemmets byggande under mellan- och efterkrigstiden. Norrköping 1992.
- Rådberg, Marianne, m.fl. Husen på malmarna. En bok om Stockholm. Stockholm 1985.
- Stockholmsregionens kulturhistoriska miljöer. Regionplane- och trafikkontoret. Stockholm 1989.
- Södertäljes stadsarkitektkontors rapport 2:1974. Järnagatan i Södertälje centrum.
- Unnerbäck, Axel. Kulturhistorisk värdering av bebyggelse, Stockholm 2002.

Kartor och planer

- Boëthius, Agneta. Inventering av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Södertälje tätort 1974.
- Förslag till bevarandeplan för Södertälje kommuns tätort 1975
- Svante Kullmans stadskarta från 1891. Byggnadsnämndens arkiv. (SAK)

Tidningsartiklar

- Ahlsén, Erik, Tore. "Kvarteret Tellus nr 2 i Södertälje", Arkitektur nr 8 1967.
- Bring, Samuel, Lawski, Lars. Historisk-teknisk festskrift till invigningen 1924 av den ombyggda Södertälje kanal.
- Gelotte, Göran. "Lunabygget, Sveriges största i sitt slag." Ditt Södertälje nr 2 1976.
- "Hejdundrande Kringlan-invigning." Stockholms läns & Södertälje tidning 1965-03-29.
- Herman Säterbergs reportage från badortsstaden Södertälje, Svenska Familj-Journalen 1881.
- Lindroos, Bengt. "Metrohuset i Södertälje.", Arkitektur nr 8 1967
- Lindahl, Göran. "Centrumkvarterens öde: återblick på 50- och 60-talen i svenska städer. Södertälje". Arkitektur nr 5 1971.

Lindqvist Åke E. "Rådhus i Södertälje." Arkitektur nr 9 1965

"Premiärrusning till varuhus i Södertälje." Södermanlands Nyheter 1965-06-03.

Sundborg, Peter. "Varuhuset på 1950- och 60-talen." Bebyggelsehistorisk tidskrift nr 28 1994.

"Södertäljes största kiosk i Sveriges största varuhall." Länstidningen 1965-11-27.

"Varuhuset Domus i Södertälje har öppnat." Stockholms läns & Södertälje tidning, 1961-03-10.

Wilhelmson, Anders. "Bengt Lindroos projekt 1949-1988. Metrohuset, Södertälje 1965." Arkitektur nr 6 1998.

Voigt, Fritz. "Butiker och arkader." Arkitektur nr 10 1955.

BILAGA 2

Abborren.....	2
Almen	3
Asken.....	6
Boken	10
Bromsen	15
Capella.....	21
Castor	24
Eken.....	26
Enen.....	29
Flundran	39
Gaffeln.....	41
Geväret	42
Herkules	46
Humlan	49
Jupiter	58
Kitteln.....	63
Koljan.....	66
Lampan.....	67
Linden.....	75
Luna.....	81
Lysmasken.....	88
Myran	89
Neptunus.....	93
Nötviveln.....	94
Pallen.....	97
Pilen.....	99
Polstjärnan.....	102
Saturnus	106
Separatorn.....	113
Silen.....	118
Sirius.....	128
Skalbaggen	129
Skeden	130
Skorpionen	133
Skytten.....	143
Sländan	145
Solen.....	147
Spinnrocken.....	148
Syrsan	149
Södra.....	151
Tellus	153
Tratten	156
Tälje.....	165
Tälje.....	165
Uranus	185
Vattumannen	192
Vågen	194
Väduren	197

Abborren

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Abborren 1	1		Bangatan 34

nybyggnadsår	arkitekt
1982	

funktion
Bensinmack

större ändring/ombyggnad

övrigt
På platsen har det funnits en bensinmack sedan 1963.

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050755

SLM, CA

Almen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Almen 8	1		Nyköpingsvägen 24

nybyggnadsår	arkitekt
1937	Tore E:son Lindhberg

funktion

Kyrka
Ursprungligen bostadshus,
bensinstation i bv.

större ändring/ombyggnad

Kontorisering av bostäder, 1977-78.
Underbyggnad gårdsplan, 1975
Om- och tillbyggnad kyrka, fasadändring bv, 1992.
Tillbyggnad soprum, 1993.
Ändring fasadbeklädnad, 1995.
Tillägg, kors på taket, 1999.
Ny entré, 2001

övrigt

Byggnaden togs över av syrisk-ortodoxa kyrkan, S:t Jakob av Nsibins församling, år 1990.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Förändring av byggnadens bottenvåning, entréer och ursprungliga snickerier har förändrat byggnads ursprungliga karaktär. Trots detta bevarar byggnaden stildrag typiska för 1940-talets arkitektur och har ett visst arkitektoniskt värde med sin bevarade tidstypiska form och bevarade detaljer karaktäristiska för perioden.

lp20050626

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Almen 9	1	Villa Bellevue	Parkgatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1871	Ernst Jacobsson. Byggherre Hovkonditor Davidsson.

funktion

Kontor.
Ursprungligen flerfamiljshus.

större ändring/ombyggnad

Ändring, 1904.
Tillbyggnad, 1907.
Rivning, 1960.
Om- och tillbyggnad, 1984.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är en av stadens få bevarade sommarvillor uppförda under stadens badortsepok och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är uppförd efter ritningar av Ernst Jacobsson, en känd Stockholmsarkitekt, i fint dekorerad italiensk nyrenässans och har ett arkitekturhistoriskt värde. Byggnaden har med sin välbevarade arkitektur med bevarade karaktäristiska detaljer ett högt arkitektoniskt värde. Den påkostade villan i nyrenässans är unik i staden och utgör ett värdefullt inslag i miljön vid Badparken och har ett stort miljöskapande värde.

lp20050627

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Almen 10	1	Baptistkyrka	Nyköpingsvägen 20-22/Davidssons gränd 4

nybyggnadsår	arkitekt
1968	Fritz Voigt

funktion

Kyrkofastigheten består av en kyrkodel, samt kontors- och affärsdel.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Södertälje Baptistförsamling bildades år 1872. Till att börja med bedrevs arbetet i tillfälliga lokaler. Den första Baptistkyrkan var placerad vid Nygatan i korsningen Rådhusgatan och invigdes 1883. Den tidigare Baptistkyrkan var den äldsta frikyrkobyggnaden i staden. Kyrkan revs 1966 i samband med sänkning av Nygatan. Den nya kyrkan som vi ser i dag invigdes den 10 mars 1968.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Södertäljes Baptistkyrka från 1968 är placerad vid stadens centrala trafikled. Den modernistiska byggnadskroppen har formgivits som en sluten monumental borg med ett tjugo meter högt torn som ger hägn mot trafikbruset. Kyrkofastigheten är uppförd i violettbrunt säffletegel med inslag av mönstermurning och ritad av den för Södertälje kända arkitekten Fritz Voigt. Kyrkan är med sitt läge ett tydligt landmärke med högt symbolvärde för Södertälje. Baptistkyrkan har också ett högt arkitektoniskt värde. De nya kyrkorna, ofta kombinerade med lokaler för olika församlingsaktiviteter, ger uttryck både för vår tids arkitektur och funktionell förnyelse av kyrkoplats och kyrkorum. Byggnaden har högt kvalitetsvärde med noggrant utformade detaljer och väl valda material. Baptistförsamlingen har med sin etablering på orten sedan 1872 ett traditionsvärde och samhällshistoriskt värde.

lp20050625

SLM, CA

Asken

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Asken 1	1		Lovisinsgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1946-47	Tore E:son Lindhberg

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

Ändring port, 1967.
Inglasning balkonger, 1998.
Ändring fasadmaterial på burspråk samt inglasning balkonger, 2001.

övrigt

Byggnaden var Tore E:son Lindhbergs sista stora projekt. På platsen låg tidigare en mindre byggnad från 1850-talet som en tid varit vårdshus och kallades Alphyddan. En del av den tilltänkta byggnadstomten tillhörde Badinrättningen anlagd under 1840-talet. Den verksamheten var på väg att upphöra och ägare, Södertälje stad, var inte ovillig att sälja en del tomtmark. Bostäder i staden hade hög prioritet.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden har med sin karaktäristiska 1940-talsarkitektur efter ritningar av Södertäljearkitekten Tore E:son Lindhberg ett byggnadshistoriskt värde. Trots att byte av entréport och inglasning av balkonger utförts har byggnaden ett arkitektoniskt värde med sina för sin tid karaktäristiska detaljer som ursprungliga balkongräcken, blyspröjsade fönster och den gjutna, profilerade konststensportalen av hög kvalitet, typisk för Lindhbergs samtida byggnader.

lp20050632

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Asken 2	1		Lovisinsgatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1985	White arkitekter

funktion
Kontorshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050628

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Asken 3	1		Järnagatan 16

nybyggnadsår	arkitekt
1898-99	Edward Ohlsson

funktion

Kontor

större ändring/ombyggnad

Fasadrenovering, 1974.

Ändring, lokalerna byggs om till kontor, 1970-79.

Totalrenovering, 1995-95.

övrigt

För att tillgodose efterfrågan på rum i badortsstaden Södertälje bildades år 1898 ett särskilt Badhotellsaktiebolag. Byggnaden uppfördes på en av badinrättningen tillhörig tomt i omedelbart läge intill Badparken med bad- och socitetshus. Hotellet planerades bli så stort som möjligt på den lilla tomten. Byggnaden hade funktionen som badhotell fram till 1950-talet då namnet ändrades till Hotel Bristol. Rumsuthyrningen upphörde vid slutet av 1970-talet och lokalerna byggdes om till kontor. Efter en totalrenovering 1994-95 återfick Badhotellet sitt gamla namn.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är bevarad från stadens tid som badort och berättar om en viktig epok i Södertäljes historia och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden har en i huvudsak välbevarad tidstypisk arkitektur i brytningstiden mellan 1890-talets historiserande stil och jugend efter ritningar av en erkänd svensk arkitekt och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sitt karaktäristiska stil och högkvalitativa arkitektoniska utsmyckning har byggnaden ett högt arkitektoniskt värde.

Med sitt läge i kvarterets hörn med huvudentrén mot järnvägsstationen har byggnaden ett representativt läge och utgör med sin äldre välbevarade karaktär ett värdefullt inslag i Södertäljes stadsbild och har ett högt miljöskapande värde.

Ip20050629

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Asken 5	1		Oxbackleden, Badhusgatan

nybyggnadsår	arkitekt
1987	White arkitekter

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Inglasning balkonger, 1997.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050630

SLM, LS

Boken

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Boken 5	1		Nedre Torekällgatan 13

nybyggnadsår	arkitekt
1897	Leif Lignell

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

Ändring, 1933.
Ombyggnad, 1937.
Ombyggnad, 1978.

övrigt

Bokhandlare Lundmark lät bygga villan.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

1890-talsvilla med tillbyggd veranda åt gården. Byggnadens har i huvudsak bevarat sitt 1890-talsmässiga arkitekturspråk och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en värdefull del av kvarterets sammanhållna äldre bebyggelse och har ett miljöskapande värde. Fastighetens hägnad åt gatan utgör en värdefull del av kvarterets hägnade gröna gårdar och har ett miljöskapande värde

Ip20050638

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Boken 6	1		Nygatan 9, nedre Torekällgatan 11

nybyggnadsår	arkitekt
1898	Leif Lignell

funktion
Bostads- och affärshus

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad bostadshus, 1979.
Skärmtak, 1982.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grön

motiv

Byggnaden är ett exempel på stadens bevarade 1890-talsbyggnader. Byggnaden bevarar 1890-talets karaktäristiska arkitekturspråk och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en värdefull del av kvarterets sammanhållna äldre bebyggelse samt har ett representativt läge i hörnet Nygatan och Torekällgatan av betydelse för stadsbilden och har ett miljöskapande värde. Fastighetens hägnad åt gatan utgör en värdefull del av kvarterets hägnade gröna gårdar och har ett miljöskapande värde

lp20050640

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Boken 6	9001		Nygatan 9, Torekällgatan 11

nybyggnadsår	arkitekt
1920	

funktion

större ändring/ombyggnad
Inredning garage i uthus, 1928.
Ombyggnad garage, 1979.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Uthus uppfört under 1920-talet. Byggnadens ursprungliga karaktär har förändrats genom byte och tillägg av fönster och dörrar. Trots detta har byggnaden karaktärsdrag från byggnadstiden med sin form, fasad och taktäckningsmaterial samt ett bevarat äldre fönster och har framförallt ett miljöskapande värde.

lp20050639

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Boken 7	1	Sörmlandsgården	Nygatan 7

nybyggnadsår
1800

arkitekt

funktion

Bostadshus.
Har varit vandrarhem.

större ändring/ombyggnad

Fasadändring, 1918.
Tillbyggnad, 1928.
Tillbyggnad, burspråk och dörr, arkitekt Tore E:son Lindhberg, 1932.
Ombyggnad, 1977.
Ombyggnad, 1979.
Upptagning fönster, 1993

övrigt

kultuhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppfört omkring sekelskiftet 1800 och är ett av Södertäljes få bevarade hus från tiden och är unik i staden. Byggnaden har ett byggnadshistoriskt värde då den berättar om stadens låga trähusbebyggelse som inte längre finns kvar och bevarar ett ålderdomligt byggnadsskick. Trots att byggnaden har byggts om och till, vilket till viss del förändrat byggnadens ursprungliga karaktär, har den ett arkitektoniskt värde med sin i huvudsak bevarade 1800-talskaraktär med förändringar med 1920-talsklassicismens stildrag. Byggnaden bevarar åt gården en portal i rokoko med snidade detaljer av vikt för det byggnadshistoriska värde. Fastighetens hägnad åt gatan utgör en värdefull del av kvarterets hägnade gröna gårdar och har ett miljöskapande värde.

lp20050643

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Boken 8	1		Lovisinsgatan 10

nybyggnadsår
1903

arkitekt

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad, 1946.
Ombyggnad, 1980.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grön

motiv

Byggnaden är ett välbevarat jugendhus med inslag av 1890-talets stildrag och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en värdefull del av kvarterets sammanhållna äldre bebyggelse och har ett miljöskapande värde. Fastighetens hägnad åt gatan utgör en värdefull del av kvarterets hägnade gröna gårdar och har ett miljöskapande värde

lp20050645

SLM, LS

Bromsen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 1	1		Oxbacksgatan 10

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Birger Borgström.

funktion

Flerbostadshus i fem våningar
med affärslokaler i bottenvåningen

större ändring/ombyggnad

1977 Omfärgning fasad samt utbyte taktegel.
1982 Tillbyggnad fasad soprum.

övrigt

Gård med gräs, grus, träd och buskar.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Huset har bevarade vita sinuskorrugade balkongfronter. Tvåkupigt tegeltak. Bevarade fönster och port mot gård. Kvarteret Bromsen ligger på en höjd, väl synligt vid den trafikerade Oxbacksleden

Byggnaderna i kvarteret Bromsen bör betraktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist.

lp20050780

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 2	1		Oxbacksgatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Tore E:son Lindhberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1947 Uppförande av gårdsbyggnad
1973 Omfärgning av fasad

övrigt

Fastigheten är bebyggd med två flerbostadshus. Gård med gräsmatta, buskar och och träd.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Huset har tidstypiska detaljer som tvåkupigt taktegel, snedställt burspråk, balkongfronter av vit sinuskorrugerad plåt.

Byggnaderna i kvarteret Bromsen bör betraktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist.

lp20050798

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 2	2		Bellevuegatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Tore E:son Lindhberg.

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden har tidstypiska byggnadsdetaljer som tvåkupigt taktegel, snedställt burspråk på ena gaveln, indragna balkonger på ena långsidan.

Kvarteret Bromsen bör bertaktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist.

lp20050797

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 3	1		Oxbacksgatan 6

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Tore E:son Lindhberg.

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1949 Ändring gårdsfasad, gavelfasad

övrigt

Fastigheten är bebyggd med två bostadshus.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Huset har tidstypiska detaljer som tvåkupigt taktegel, snedställt burspråk och bevarade balkongfronter av brun sinuskorrugerad plåt. Bevarade fönster och port mot gård.

Byggnaderna i kvarteret Bromsen bör betraktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist.

Ip20050799

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 3	2		Torekällgatan 18, Bellevuegatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1947	Tore E:son Lindhberg.

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt
Mot Torekällgatan terrasser i flera nivåer, stödmur av huggen sten.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden har tidstypiska byggnadsdetaljer som tvåkupigt taktegel, bevarade fönster och portar. Snedställt burspråk och balkongfronter av brun sinuskorrugerad plåt.

Byggnaderna i kvarteret Bromsen bör betraktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist.

lp20051436

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Bromsen 4	1		Bellevuegatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1934	HSB:s arkitektkontor/ H: Häggström

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
1987 Ombyggnad flerbostadshus.

övrigt
Trädplantering mot Oxbacksskolan.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Huset har tidstypiska byggnadsdetaljer som tvåkupigt taktegel, glasat trapphus och halvrunda balkongfronter av smide.

Byggnaderna i kvarteret Bromsen bör betraktas som en helhetsmiljö. De är uppförda i en enkel och saklig funktionalistisk stil, med väl avvägda proportioner och utvalda material. Byggnaderna har ett arkitektoniskt värde, med i flera fall bevarade byggnadsdetaljer som balkongfronter, fönster och portar. Till miljön hör också de planterade gårdarna mellan och kring husen. Kvarteret Bromsen har ett samhällshistoriskt värde då det berättar om den stora utbyggnadsetappen under 1940-talet, kopplad till kraftig befolkningsökning och bostadsbrist. .

lp20050800

SLM, FMR

Capella

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Capella 2	1	Sorbonska huset	Vettergatan 7/Slussgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1907	Hjalmar Cederström

funktion

Bostadshus, restaurang

större ändring/ombyggnad

Ändring fasad mot Slussgatan, 1957.

Anordning uteservering, 1982.

Ändring ateljéfönster, 1984.

övrigt

Namnet Sorbonska huset kommer sig av fotografen David Sorbon som hade sin fotoateljé i huset. Han var en duktig porträttfotograf och känd i Södertälje. Han hade även tre skönsjungande döttrar som kallades "Sorbonsisters". De var rätt kända på sin tid och gjorde flera skivor.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är en av Södertäljes bevarade jugendbyggnader och har med sin i huvudsak välbevarade arkitektur efter ritningar av känd Södertäljearkitekt ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde med sitt tidstypiska karaktäristiska formspråk med ljusa slätputsade fasader dekorerade med listdragningar, rusticerade sockel och mjukt rundade burspråk som sträcker sig över takfoten i böljande jugendformer.

Byggnaden är en solitär som med sitt väl synliga läge från staden är av stor betydelse för stadsbilden och omfattas av ett högt miljöskapande värde.

lp20050651

SLM, LS

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Capella 2   9001   Vettersgatan 7

nybyggnadsår   arkitekt
1985

funktion
Soprum/transformatorstation

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050650

SLM, LS

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Capella 2   9002   Vetersgatan 7

nybyggnadsår   arkitekt
1982

funktion
Uteservering

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050649

SLM, LS

Castor

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Castor 4	1		Storgatan 2b, Ekdalsgatan 2, 4.

nybyggnadsår	arkitekt
1939	Tore E:son Lindberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler. Tidigare Ählén och Holm/Tempo

större ändring/ombyggnad

1930 Nybyggnad bostadshus
1931 Nya ritningar
1939 Rivning
1939 Nybyggnad
1961 Ändring varuhusplan
1979 Nybyggnad flerbostadshus/affärshus. PK-banken
1980 Ombyggnad kontorslokaler
1984 Kontorisering av lägenhet

övrigt

P g a depressionen kom Castor 4 inte att uppföras förrän 1939 trots att byggnaden planerats redan i slutet av 1920-talet. Man planerade också en saluhall i bottenvåningen. Saluhallen kom istället att inrymmas i kvarteret Neptunus, öster om Stora torget.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

En 20-talsklassicistisk byggnad med enkel utformning och drag av funktionalismen. Tandsnittsfris och sexdelade fönster. Den har ett framträdande läge i korsningen Storgatan Ekdalsgatan och den är samkomponerad med Castor 5. I bottenvåningen etablerades Tempo som det första varuhuset i Södertälje 1939. Utvecklingen från 1920-talets högkonjunktur till det kärvare ekonomiska läget i början av 1930-talet kan avläsas vid en jämförelse mellan de två fastigheterna i kvarteret Castor., vilket ger hela kvarteret ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden har ett arkitektoniskt och miljöskapande värde. Den är välkänd i staden och har därmed ett identitetsskapande värde

lp20050802

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Castor 5	1		Storgatan 2A/Slussgatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1928	Tore E:son Lindhberg.

funktion

Flerbostadshus, affärslokaler. Biograf, teaterlokal.

större ändring/ombyggnad

1929 Nybyggnad. Fasad mot Tullgränd
1929 Nybyggnad biograf, vindsvåning, butiksvåning
1954 Ändring, plan, fasad
1955 Ändring
1983 Uteplats
1983 Omfärgning kontors och bostadshus
1979 Ändring affärslokalen efter brand
1980 Ombyggnad affärshus
1985 Upptagning ny dörr.

Castor 4 & 5

1967 Ombyggnad
1970 Ändring i lov, fasad

övrigt

Castor var stadens största biografen med 600 sittplatser. Lindhberg ritade salongen och den klassicistiska inredningen utfördes av Einar Forseth och John Broberg. Castor var först med ljudfilm.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Tidstypisk 1920-tals nyklassicistisk byggnad av den välkände Södertäljearkitekten Tore E:son Lindhberg, med bevarade detaljer som portaler, balkongräcken, tandsnittfris och sexdelade fönster. Byggnaden har ett stort arkitektoniskt och miljöskapande värde. Den är genom sitt centrala läge och biografen välkänd i staden och har därmed ett identitetskapande värde. Utvecklingen från 1920-talets högkonjunktur till det kärvare ekonomiska läget i början av 1930-talet kan avläsas vid en jämförelse mellan de två fastigheterna i kvarteret Castor., vilket ger hela kvarteret ett samhällshistoriskt värde.

Ip20050803

SLM, FMR

Eken

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Eken 3	1		Campusgatan 32 A, 32B/ Wibeliusgatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1934	N. Lindberg

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
Omfärgning av fasad 1978

övrigt

Kvarteret består av flerbostadshus byggda under 1930- och 50-talet. Hos många av 1940- och 50-tals bostadsområden ligger utomhuskvaliteterna just i de lummiga gårdarna med den fint utnyttjade terrängen. Hela kvarteret ger ett enhetligt och tidstypiskt intryck. Bebyggelsen i kvarteret utgör exempel på de ideal som fanns för bostadsbyggande under 1930- och 1940- talen då Södertälje expanderade. Husen längs Järnagatan i kvarteret Eken är bland de äldsta av den typen i staden. Om de arkitektoniska kvaliteterna skall kunna bevaras, gäller det att uppmärksamma inte enbart de enskilda husens former och färgsättning, utan också miljön som helhet.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Enkelt och gediget flerbostadshus från 1930-talet, med stark tidsprägel ritat av arkitekten N. Lindberg. Huset har drag av funktionalism med slät putsfasad och fönster med flera lufter. Byggnaden betonas vertikalt med sitt uppglasade trapphus, i övrigt är fasadens utsmyckning sparsam och bygger på upprepning med enhetlighet som på 1930-talet var ett estetiskt grepp. Husets väl markerade entrédörr är bevarad, vilket höjer det arkitektoniska värdet. Byggnaden har ett autenticitetsvärde.

lp20050784

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Eken 4	1		Campusgatan 34 A, 34 B

nybyggnadsår	arkitekt
1939	John Edoff

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
Omfärgning av fasad 1978

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Flerbostadshus med tydligt drag av prydlig mjuk funktionalism, ritat av arkitekten Johan Edoff. Husen längs gatan är väl sammanbyggda och bildar tillsammans en ursprunglig helhet. Butikerna i bottenplan håller kvar tidsatmosfären och byggnaden har därför ett autenticitetsvärde men också ett arkitektoniskt värde med bevarade klinkerplattor i bottenvåningen. På senare år har trapphuset och bottenvåningens affärslokaler ändrats.

lp20050782

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Eken 13	1		Campusgatan 36/Mariekällgatan 2

nybyggnadsår	arkitekt
1951	Bertil Hök

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
Fasadändring 1986

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

En anspråklös, men väl byggd och för 1950-talet tidstypisk bostadsmiljö med affärer i gatuplan och där över bostadslägenheter. Byggnadens yttre ger ett ursprungligt men slitet intryck. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde med fasad i varmrött tegel, burspråk och bevarade balkonger med genombruten balkongfront, smidesdekor och sinuskorrugerad plåt. Flera förändringar har ägt rum i bottenvåningen, att återgå till ursprungliga material i dörrar och affärslokalernas fönster, skulle höja husets värde.

lp20050777

SLM, CA

Enen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 2	1A	Stadshuset	Nygatan 1, Järnagatan 12

nybyggnadsår	arkitekt
1931-32	Albin Stark

funktion

Kontorshus uppfört för svensk-eneleska mineralolja AB.
Stadshus sedan 1941.

större ändring/ombyggnad

1960 Tillbyggnad bostadshus
1964 Om- och tillbyggnad
1967 Tillbyggnad
1968 Påbyggnad

övrigt

Innehöll även utställningslokaler och bensinstation. Byggs till mot gården och Lovisingatan 1960, samt mot Nygatan 1967. se nedan..

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Stadshus i en enkel funktionalistisk stil ritat av Albin Stark 1931. Stark var en av de mest anlitade arkitekterna i Stockholm vid den tiden. Byggnaden uppfördes ursprungligen för Svensk-engelska mineralolja AB, men har varit stadshus sedan 1941, ("Nämndhuset" fram till 1990-talet). Den har ett visst arkitektoniskt värde, men framförallt ett miljöskapande värde genom sitt framträdande läge i korsningen Järnagatan/Nygatan, nära stadshotellet och stationen. Byggnaden har ett stort samhällshistoriskt värde genom sin funktion som stadshus i 64 år.

lp20050808

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 2	1B	Stadshuset	Lovisingatan 4, Fd. hörnet Postgatan, som ej finns mer.

nybyggnadsår	arkitekt
1959-60	Södertälje stads fastighetskontor. N Linbäck, U Ekeroth, A Danielson.

funktion
Kontorshus. Lägre tillbyggnad till stadshuset.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Tidstypisk tillbyggnad till stadshuset med ett visst arkitektoniskt, men framförallt ett samhällshistoriskt värde.

lp20050810

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 2	3		Nygatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1967	ABK Arkitekt och Byggkonsult AB; Stockholm

funktion
Södertälje Kommun.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Kontorshus i fyra våningar klätt med fasadglas i olika blå nyanser. Fasdamaterialet är mycket tidstypiskt, men unikt i Södertälje stadskärna. Byggnaden har ett arkitektoniskt och ett samhällshistoriskt värde.

lp20050807

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 2	7		Bangatan 4

nybyggnadsår	arkitekt
1945	Birger Borgström

funktion
Kontorsbyggnad

större ändring/ombyggnad
1967 gjordes ombyggnader invändigt, 1978 gjordes fler ombyggnader. 1989 ändrades fasaden mot öster

övrigt
byggnaden användes tidigare som Skolkansli, numera disponerar Södertälje kommun byggnaden.

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

Byggnadskroppen har genom ombyggnader och utbyte av dörrar kraftigt förändrats. Den låga kontorsbyggnaden är en småskalig kontrast mot närliggande höghus. Husets västra fasad är symetriskt uppbyggd och har fått bibehålla sin karaktär. Byggnaden har främst ett miljöskapande värde, men även ett arkitektoniskt värde med ursprungliga perspektivfönster.

Ip20050759
SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 8	1C		Badhusgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1939	U Ahlbom

funktion

Fd Telegrafbyggnad, nu Telia.Kontorshus.

större ändring/ombyggnad

1953 Påbyggnad

1964 Om- och tillbyggnad

1978 Om- och tillbyggnad .

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Ombyggt fd telegrafbyggnad med ett visst samhällshistoriskt värde.

lp20050806

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 8	1B		Badhusgatan 5, Nygatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
ca 1940	

funktion
Kontorshus, tillbyggnad till telegrafbyggnad..

större ändring/ombyggnad
1979 Om- och tillbyggnad. Sven Löfström
1989 Påbyggnad WGH-arkitekter. Wiberg, Glemme, Hansson (?).

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv
Ombyggt fd telegrafbyggnad med ett visst samhällshistoriskt värde.

Ip20050805

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 8	1A		Lovisingatan 8, Badhusgatan

nybyggnadsår
1964

arkitekt

funktion

Fd televerkets automatstation, nu Telia.

större ändring/ombyggnad

1973 Till och ombyggnad telestation. En lägre tillbyggnad mot Lovisingatan.
1988 Ombyggnad telestation.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Automatstaion uppförd för Televerkets räkning. Byggnadens slutna form visar tydligt att den innehåller en automatation där kopplingen sker maskinellt, till skillnad från tidigare då den sköttes av telefonister. Arkitekten har valt tidstypiska material som klinker, teak och koppar. Byggnande har därför ett arkitektonsikt såväl som ett teknikhistoriskt värde. Den har också ett samhällshistoriskt värde då den är ett exempel på hur mänsklig arbetskraft under 1900-talets lopp alltmer ersatts av maskiner.

lp20050804

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 9	1		Lovisingatan 6

nybyggnadsår	arkitekt
1950	Bertil Höök

funktion

Fd Sociala Nämndhuset, även bostäder. Senare stadsdelskontor., studentbostäder?

större ändring/ombyggnad

övrigt

I folkmun "Socialskrapan"

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

En av få byggnader från 1950-talet i Södertälje stadskärna. Ett punkthus i rött fasadtegel som är ett tidstypiskt material. Originalpivotfönster och fyrkantiga kopparrännor. Byggnaden har ett arkitektoniskt och ett samhällshistoriskt värde.

lp20050811

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Enen 2	15	Brandstation	Campusgatan 30

nybyggnadsår	arkitekt
1996	Jon Tvedt vid HJS arkitekter i Stockholm

funktion
Brandstation

större ändring/ombyggnad

Sommaren 1996 revs den ursprungliga brandstationen och man byggde därefter en helt ny station på samma plats. En reparationsbyggnad för bilar uppfördes bakom brandstationen 1972.

övrigt

Södertälje fick sin första yrkesbrandkår 1903. Fram till år 1909 hörde brandkåren ihop med poliskåren. På 1920-talet började man undersöka möjligheterna att bygga en modern brandstation. Arkitekten Birger Borgström fick uppdraget att rita brandstationen som kunde tas i bruk 1942.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Den nya brandstationen uppfördes 1996 på samma plats som den äldre brandstationen tidigare varit placerad. Byggnaden placerad längs Järnagatan har gul tegelfasad och plant tak. Mot framsidan domineras byggnaden av tio utkörsportar i röd plåt, symmetriskt placerade längs fasadens norra del. Södertäljes brandstation som funnits på samma adress sedan 1942 har främt ett traditionsvärde men också ett identitetsvärde och ett samhällshistoriskt värde.

lp2005794

SLM, CA

Flundran

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Flundran 2	1, 2		Bangatan 6-16

nybyggnadsår	arkitekt
1961-1963	Leo Holst samt K.G Brokvist

funktion

Flerbostadshus, två stycken samt kontors- och verkstadslokaler mot järnvägen.

större ändring/ombyggnad

Balkongerna glasades in och fick tak 1990-1993. Husens fönster byttes 1995. År 2003 fasadrenovering "med liknande material som befintligt"

övrigt

På platsen fanns tidigare villan Malinsbo ritad av Axel och Hjalmar Kumlin 1874. Här har också funnits bussgarage och personalbostäder för SJ's personal. Vissa träd och buskar sparades när den äldre bebyggelsen revs.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Tidtypiska flerbostadshus med indragna entreér, fasadbeklädnad i trapetskorrugerad påt och gavlar i rött tegel. Taken är tidsenligt helt plana. Till skillnad från många andra områden från samma tid har man skapat en intim och trevlig gårdsmiljö med varierad växtlighet och behållit äldre träd, vilket höjer trivselsvärdet. Området visar att man även under rekordåren kunde skapa trivsamma bostadsmiljöer, byggda med kvalitet och omsorg. Enstaka portar finns fortfarande bevarade. De är utförda i ek med omgivande glaspartier och marmorklädda väggar. På senare år har bland annat dörrarna bytts mot aluminiumdörrar och balkonger inglasats, vilket förändrar husens ursprungliga utseende. Husen har med sin tidstypiska storskalighet också arkitektoniskt värde.

lp20050760

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Flundran 4	1,2		Bangatan 18-30

nybyggnadsår	arkitekt
1971	Gunnar Jakobsson och Olof Strömberg

funktion

Två stycken flerbostadshus.

större ändring/ombyggnad

1981, tak över de översta balkongerna. 1991 tillkom inglasning av balkongerna.

övrigt

Här låg tidigare villan Ekhamra ritad av Axel och Hjalmar Kumlin 1874.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Två stycken flerbostadshus från 1970-talet. Prefabricerade betongelement var ett vanligt förekommande fasadmaterial på sextio- och sjuttioalet. Betong ansågs vid denna tid vara vackert och betongelementens skarvar ger fasaden en indelning i rutor. Byggnadens krattade betongfasader artikuleras horisontellt av målade band i jordfärger. Den tidstypiska krattade ytan ger karaktär åt bebyggelsen. Kvarteret Flundran 4 stämmer väl med rådande ideal, typiskt för tiden är också att entreérna är indragna i huskroppen. Ursprungliga portar bytts mot aluminiumdörrar och de utanpåliggande balkongerna är numera inglasade, vilket minskar husets arkitektoniska värde.

lp20050761

SLM, CA

Gaffeln

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Gaffeln 5	1, 2		Västra Mälarehamnen 3A och 3B

nybyggnadsår	arkitekt
1959	Strehlenert

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad, byte fasadmaterial, 1986.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Två stycken flerbostadshus från 1959. Bostadshusen har på 1980-talet blivit tilläggsisolerade men gavlarna i gult tegel är fortfarande bevarade. På ett fiffigt sätt har man här löst parkeringsfrågan med parkeringsplatser i husets bottenvåning. Husen är högre än tidigare bostadsbebyggelse i Södertäljes stadskärna och byggnaderna har ett visst arkitektoniskt värde med sina garageportar och tidstypiska tegelgavlar.

lp20050655

SLM, CA

Geväret

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Geväret 1	2		Grödingevägen 1

nybyggnadsår	arkitekt
1921	

funktion

Bostadshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Ursprungligen slussvaktmästarebostad.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Fastigheten är bebyggd med två flerfamiljsvillor och två uthus uppförda under 1920-talet intill 1924-års sluss och hade funktionen av tjänstebostäder till slussens personal. Byggnaderna har ett 1920-talsklassicistiskt formspråk och bevarar i huvudsak för stilen karaktäristiska detaljer och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaderna bildar tillsammans en sammanhållen helhet med 1920-talskaraktär där varje enskild byggnad, men även växtlighet och grindstolpar, har ett miljöskapande värde. De bevarade byggnaderna från 1920-talets kanalombyggnad bildar tillsammans en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö där varje enskild byggnad bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde.

lp20050903

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Geväret 1	1		Grödingvägen 3

nybyggnadsår	arkitekt
1921	

funktion
Bostad

större ändring/ombyggnad

övrigt
Ursprungligen slussvaktarebostad

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Fastigheten är bebyggd med två flerfamiljsvillor och två uthus uppförda under 1920-talet intill 1924-års sluss och hade funktionen av tjänstebostäder till slussens personal. Byggnaderna har ett 1920-talsklassistiskt formspråk och bevarar i huvudsak för stilen karaktäristiska detaljer och har ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaderna bildar tillsammans en sammanhållen helhet med 1920-talskaraktär där varje enskild byggnad men även växtlighet och grindstolpar har ett miljöskapande värde. De bevarade byggnaderna från 1920-talets kanalombyggnad bildar tillsammans en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö där varje enskild byggnad bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde.

lp20050904

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Geväret 1	9001		Grödingevägen 3

nybyggnadsår	arkitekt
1921	

funktion
Ursprungligen tvättstuga

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Fastigheten är bebyggd med två flerfamiljsvillor och två uthus uppförda under 1920-talet intill 1924-års sluss. Husen var tjänstebostäder till slussens personal. Byggnaderna bildar tillsammans en sammanhållen helhet med 1920-talskaraktär där varje enskild byggnad, men även växtlighet och grindstolpar, har ett miljöskapande värde. De bevarade byggnaderna från 1920-talets kanalombyggnad bildar tillsammans en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö där varje enskild byggnad bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde.

lp20050905

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Geväret 1	9002		Grödingevägen 3

nybyggnadsår	arkitekt
1921	

funktion
Bod

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Fastigheten är bebyggd med två flerfamiljsvillor och två uthus uppförda under 1920-talet intill 1924-års sluss och hade funktionen av tjänstebostäder till slussens personal. Byggnaderna bildar tillsammans en sammanhållen helhet med 1920-talskaraktär där varje enskild byggnad, men även växtlighet och grindstolpar, har ett miljöskapande värde. De bevarade byggnaderna från 1920-talets kanalombyggnad bildar tillsammans en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö där varje enskild byggnad bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde.

Ip20050906

SLM, LS

Herkules

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Herkules 13	1A	Quality hotel	Järnagatan 9

nybyggnadsår	arkitekt
1888	Ernst Haeggglund, Tore E.son Lindhberg.

funktion

Fd Stadshotellet, har hetat Nya Strandhotellet, från 1995 Park hotell.

större ändring/ombyggnad

1933 Ändring stadshotell	1966 Förrådsbodar
1941 Ombyggnad	1971 Utrymningstrappa
1942 Utförande trädgårdsanläggning	1974 Uppställning av korvkiosk
1944 Ändring	1978 Anordnande uteservering med glasskiosk
1945 Flyttning musikpaviljong	1983 Tillbyggnad hotell (Mot Saltsjögatan samt nya entrén enl SAK)
1947 Om- och tillbyggnad	1984 Nybyggnad transformatorstation
1958 Om- och tillbyggnad	1989 Om- och tillbyggnad av hotell
1959 Ombyggnad m m (Järnagatan. Aktuell idag enl. SAK)	Herkules 12: 1960 musikestrad
1961 Fasadändring	
1965 Grillbar	
1965 Hotell och restaurang	

övrigt

1961 hyvlades putsornamentiken bort och ersattes med aluminiumplattor. Våningsindelningen ändrades och festsalen krymptes. I samband med att hotellet byggdes till på 1980-talet återställdes fasaderna delvis. 1991 brann hela våning fem på den äldsta delen.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Stadshotellet är en av Södertäljes viktigaste byggnader, ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Det har ett framträdande och strategiskt läge nära järnvägsstationen och badhotellet och invid stadsparken och Saltsjötorget. Efter åtskilliga ombyggnader återställdes fasaden delvis vid mitten på 1980-talet. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde men framför allt ett miljöskapande värde, samt ett samhällshistoriskt värde och ett stort identitet- och symbolvärde för Södertälje stad.

lp20050812

SLM, FMR

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Herkules 13   1B   Saltsjögatan 2

nybyggnadsår   arkitekt
1983

funktion
Annex till stadshotellet

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050813

SLM, FMR

Humlan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 9 och 10	1	Cafe Humlan	Bellevuegatan 2/ Torekällgatan 16

nybyggnadsår	arkitekt
1931-34	Tore E:son Lindhberg.

funktion

Cafe Humlan, Pingskyrkan. Tidigare församlingshem och kyrkoherdeboställe Sv kyrkan..

större ändring/ombyggnad

1965 Fasadändring

1969 Tillbyggnad församlingshem

1969 Nybyggnad garage.

1986 Ombyggnad samt ändrad användning av affärs-/kontorshus.

1990 Ändrad användning av föreningslokal.

övrigt

Såld 1986 till Pingskyrkan. Numera daghem m m. Humlan 9 är belägen på Bellevuegatan och Humlan 10 på Torekällgatan 16.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Församlingshem uppfört för svenska kyrkan, numera pingskyrkan. Byggnaden har ritats av den välkände södertäljarkitekten Lindhberg i 20-talsklassicistisk stil. Den har en representativ utformning och ett framträdande läge genom sin placering i Lovisingatans fond. Byggnaden har ett arkitektoniskt och ett miljöskapande värde och genom sin tidigare funktion som församlingshem – ett socialhistoriskt värde.

lp20050816

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 12	2		Nedre Torekällgatan 12-14

nybyggnadsår	arkitekt
1945	Tore E:son Lindbergh.

funktion

Bostadshus med kontorslokaler.

större ändring/ombyggnad

1949 Garagebyggnad
1964 Tillbyggnad
1965 Kontorsbarack
1967 Ändring redaktionslokal – tandläkarmottagning
1967 Rivning ?
1976 Ombyggnad
1983 Ny handikappentré

övrigt

Huset byggdes bl a för att inrymma Stockholms läns och Södertälje tidning ”Länstidningen”. Bostadshus med redaktions och expeditionslokaler. Stor tryckerihall i omedelbar anslutning. 1967 flyttade tidningen till Tobaksbolagets lediga lokaler. Tryckerihallen byggdes om för Pingstkyrkans räkning. Enligt SAK fanns tidigare en tryckeribyggnad på platsen (BL1916). Nygatan sänktes mellan Torekällgatan och Gästgivaregatan 1967

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Bostadshus med redaktions- och expeditionslokaler ritad av den välkände södertäljearkitekten Lindhberg. Byggnaden är ett fint exempel på efterkrigstidens tegelarkitektur. Byggt bl a för länstidningens redaktion har den utformats med omsorg och har t ex träklädda, snesdställdburspråk som kontrasterar mot fasadens gula tegel, bevarade balkongfronter i plåt och smide, brunmålade synliga taksparrar och kopparklätt tak. Byggnaden har ett stort arkitektoniskt värde samt ett samhällshistoriskt värde.

lp20050814

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 12	1	Pingstkyrkan	Nygatan 11

nybyggnadsår 1945	arkitekt Tore E:son Lindhberg.
----------------------	-----------------------------------

funktion
Pingstkyrka

större ändring/ombyggnad
Omkring 1967 ombyggt för Pingstkyrkans räkning.

övrigt
Tidigare stor tryckerihall i omedelbar anslutning till länsstidningens kontorslokaler. 1967 flyttade tidningen till Tobaksbolagets lediga lokaler. Tryckerihallen byggdes om för Pingstkyrkans räkning.

kulturhistorisk gradering
gul

motiv
Pingstkyrkan, inrymd i den gamla tryckerilokalen, har givits en enkel men vacker form: fasaden mot gatan är klädd med vit marmor och sockeln med skifferplattor. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde och genom sin funktion som pingstkyrka ett socialhistoriskt värde.

lp20050815

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 15	1		Sankt Ragnhildsgatan 21

nybyggnadsår   arkitekt

funktion
Bostadshus, kontor

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

Ip200551435

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 17	4		Nygatan 15-17

nybyggnadsår	arkitekt
1925	Borg?

funktion
Gymnastikbyggnad

större ändring/ombyggnad
Tillbyggnad av toalettbyggnad, 1948.
Ombyggnad gymnastikhus, 1998.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd 1925 som gymnastikhus till Oxbacksskolan och utgör en del av skolans historia och har ett samhällshistoriskt värde. Gymnastikhuset med paviljonger är en symmetriskt uppbyggd 1920-talsklassicistisk anläggning med klassiska formelement med i huvudsak bevarad ursprunglig karaktär och har ett högt arkitektoniskt värde. Anläggningen är sällsynt då det i landet är ovanligt med välbevarade gymnastikbyggnader från tiden. Byggnaden utgör viktig en del av skolmiljön samt har ett monumentalt läge vid Nygatan på en höjd med lummig grönska, och utgör ett värdefullt inslag i stadsbilden och har ett miljöskapande värde.

lp20050659

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 17	1	Norra Oxbacksskolan	Oxbacksgatan 12

nybyggnadsår 1884-86
arkitekt

funktion
Skola

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är Södertäljes andra folkskolebyggnad och har som en del av stadens skolhistoria ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden har också ett symbolvärde. Byggnadens tegelarkitektur har ett formspråk med klassicistiska karaktärsdrag typiska för byggnadstiden. Byggnaden har en i huvudsak oförändrad exteriör och ett högt arkitektoniskt värde. Norra och Södra Oxbacksskolorna, båda sena 1800-talsbyggnader i tegel, utgör tillsammans en sammanhängande miljö och har ett miljöskapande värde.

lp20050634

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 17	3	Södra Oxbacksskolan	Bellevuegatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1895-98	Ingenjör Dag Nilsson

funktion
Skola

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är Södertäljes tredje folkskolebyggnad och har som en del av stadens skolhistoria ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden har också ett symbolvärde. Byggnaden har en rikt dekorerad tegelarkitektur med 1890-talsmässig karaktär med en sedan byggnadstiden i huvudsak oförändrad exteriör och har ett högt arkitektoniskt värde. Norra och Södra Oxbacksskolorn, båda sena 1800-talsbyggnader i tegel, utgör tillsammans en sammanhållen miljö och har ett miljöskapande värde.

lp20050635

SLM, LS

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Humlan 17   2   Oxbacksgatan 12

nybyggnadsår   arkitekt
1963

funktion
Matsalspaviljon

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

LP20050633

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Humlan 18	1		Bellevuegatan 6

nybyggnadsår	arkitekt
1923	Engelbrekt Olson

funktion

Bostadshus, senare kontor.

större ändring/ombyggnad

1983 ändrat användningsätt bostadshus.
1986 Förlängt bygglov ang. kontorshus.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Villa, senare kontor med 20-talsklassicistiska drag. Byggnaden har ett visst arkitektoniskt värde och värdefulla detaljer som enkupigt tegel och kopparrännor. Framför allt har den ett miljöskapande värde.

lp20050817

SLM, FMR

Jupiter

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Jupiter 4	1		Nedre Torekällgatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1944	Birger Borgström

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Ett enkelt och sakligt funktionalistiskt hus av en väkänd Södertäljearkitekt., väl infogat i stadsmiljön. Bevarade balkongräcken och portomfattning. Huset har ett arkitektoniskt och ett miljöskapande värde.

lp20051430

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Jupiter 13	1A		Nedre Torekällgatan 10

nybyggnadsår	arkitekt
1954	Birger Borgström

funktion

Flerbostadshus. Restaurang i bv.

större ändring/ombyggnad

1971 Omputsning brandgavel.
1974 Omfärgning fasad - avfört.
1974 Skylt stadsbibliotek.
1982 Ombyggnad affärslokal till kinesrestaurang.
1983 Ombyggnad lägenhet till bokcafé.
1995 Ombyggnad butiklokal till café.

övrigt

Fastigheten består av två sammanbyggda byggnadskroppar i hörnet Torekällgatan/Nygatan.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden, i fyra våningar samt sockelvåning, står som ett utropstecken i hörnet Torekällgatan / Nygatan. Den har ett mycket enkelt och sakligt utförande och är ett av få hus från 1950-talet i Södertälje stadskärna. Tidigare har fasadens fönstersättning markerats med vertikala och horisontella band i putsen (enligt ritning i SAK). Mycket stora pivotfönster i original, kopparklädd takfot och kopparrännor. Byggnaden har arkitektoniskt och miljöskapande värde.

lp20051431

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Jupiter 13	1B		Nygatan 12

nybyggnadsår	arkitekt
1954	Birger Borgström

funktion
Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

övrigt
Sammanbyggt med byggnad 1.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden har fasad av tidstypiskt gult fasadtegel. Sadeltak med enkupigt tegel och originalfönster, vissa med ett mindre vädringsfönster. Byggnaden, som är ett av få 1950-talshus i Södertälje stadskärna, har ett arkitektoniskt värde.

lp20051432

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Jupiter 14	1 och 2		Torekällg. 4, 6, Rådhusg. 11-17, Nyg. 14.

nybyggnadsår	arkitekt
1988	FFNS arkitekter i Stockholm

funktion
Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad
1989 Förhandsförfrågan påbyggnad parkeringsdäck

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20051433

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Jupiter 15	1	Domushuset	Storgatan 3-5.

nybyggnadsår	arkitekt
1961	Gunnar Savås, Simon Brofelth. KF:s arkitektkontor

funktion

Varuhus med parkering. Kontor.

större ändring/ombyggnad

1975 Utbyggnad Domus
1989 Ombyggnad affärs/kontorshus
1991 Om- och tillbyggnad affärshus Cafeteria i varuhus.

övrigt

På platsen låg tidigare det Edströmska huset, ett brädfodrat trähus.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Domus var det första storskaliga varuhuset som etablerade sig i Södertälje centrum och det första i landet med parkering på taket. Genom att kontorsdelen vilar på pelare ger byggnadskroppen ett mindre kompakt intryck. fasadmaterialet med vinröda plåtskivor på bottenvången och gråblå plattor på kontorsdelen är typiska för sin tid. Byggnaden har framförallt ett samhällshistoriskt värde.

lp20051434

SLM, FMR

Kitteln

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Kitteln 1	6		Storgatan 36

nybyggnadsår	arkitekt
1906	Hjalmar Cederström och Uno Borg

funktion

Kontor.

Ursprungligen stall..

större ändring/ombyggnad

Inredning bostad i direktörsvillan, 1929.

Ändring balkong, arkitekt Tore E:son Lindhberg, 1932.

Ombyggnad av affärs- och kontorshus, Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB, 1995.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppförd som stallbyggnad till Södertälje bryggeri och berättar om dess verksamhet och historia och har ett samhälls- och industrihistoriskt värde. Byggnaden ansluter i sin arkitektoniska utformning till Södertälje bryggeris huvudbyggnad med rikt dekorerade fasader karaktäristiskt för det sena 1800-talets industriarkitektur och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör tillsammans med huvudbyggnaden en sammanhållen miljö och har ett miljöskapande värde.

lp20050664

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Kitteln 1	1B	Astra	Storgatan 36, Kvarnbergsgatan, Kvarngatan

nybyggnadsår	arkitekt
1896	Arvid Ahnberg

funktion

Astra hk , Fd Södertäle Bryggeri

större ändring/ombyggnad

1898 Bryggeri
1982 Lagerbyggnad
1906 Inredning läskfabrik
1921 Tillbyggnad sköljbod
1923 Ishus
1930 Bryggerianläggning
1930 Påbyggnad
1931 Uppförande försäljningskiosk.
1950 Ny skorsten
1956 Upptagning av port.
1958 Större portöppning
1965 Skyddstak
1991-1994 Ombyggt för Astras räkning

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Karaktärsfull bryggeribygnad ritad av Arvid Ahnberg som även ritat S:t Eriksbryggeriet i Stockholm. Byggnaden har nu totalrenoverats och byggts om för Astras räkning. Trots att inget återstår av den forna bryggeriverksamheten har den ett industrihistoriskt och samhällshistoriskt värde. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde och den är ett viktigt inslag i stadsbilden.

lp20050824

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Kitteln 1	1A	Astras nya huvudkontor	Västar Mälarhamnen 9

nybyggnadsår	arkitekt
1994	Brunnberg & Forshed arkkontor AB. Håkan Brunnberg, Monika Norling.

funktion

Astras huvudkontor för forskning.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Sammanbyggt med byggnad 1, f d bryggeriet.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Astras huvudbyggnad för forskning har givits en mycket medveten gestaltning. Huset har givits en konkav form mot kanalen för att välkomna besökare. Arkitekterna har haft "den svenska herrgården" som förebild både vad gäller byggnadskroppens form och valet av den ljusgula fasadputsen. Man har genomgående valt material av hög kvalitet. På den öppna platsen framför kontoret har arkitekt Sture Koinberg anlagt ett svenskt miniatyrlandskap. Anläggningen är ett intressant exempel på hur ett svensk storföretag väljer att presentera sig för, framförallt, internationella gäster.

lp20050825

SLM, FMR

Koljan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Koljan 2	1		Järnvägshamnen, vid yttre Maren

nybyggnadsår
?

arkitekt

funktion

Avlopps- och reningsverk.

större ändring/ombyggnad

Fasadändring, 2004-2005.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050756

SLM, LS

Lampan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 5	1	fd kanalinspektorsbostället	Kullmansgatan 5

nybyggnadsår
Troligen 1819

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

Obyggnad, 1885.
Ändring farstu/veranda till brutet tak, 1913.
Ritning till balkong, 1938.
Moderniseringsarbeten, 1954.

övrigt

Byggnaden fungerades om tjänstbostad för kanalinspektören när kanalen kom till.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden uppfördes till kanalens invigning som tjänstbostad till kanalinspektorn och omfattas av ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är ett av stadens äldsta bevarade trähus. Efter ombyggnader karaktäriseras byggnaden av det sena 1800-talet med detaljer utförda i snickarglädje och har ett arkitektoniskt värde. Äldre bevarade karaktäristiska detaljer som fönstersnickerier och dörrar bidrar till byggnadens autenticitet. Trähusbebyggelsen på kullen är stadens enda bevarade samlade område med äldre trähusbebyggelse och berättar om stadens äldre bebyggelsehistoria och har därför ett byggnadshistoriskt värde. Varje enskild byggnad ingår som en del i miljön och har tillsammans höga miljöskapande värden.

lp20050670

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 5	9001		Kullmansgatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1800-talets andra hälft	

funktion
Lusthus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är ett synnerligen välbevarat lusthus i schweizerstil och har med sin tidstypiska, välbevarade karaktär med bevarade karaktäristiska detaljer ett högt byggnadshistoriskt värde. Lusthuset är det enda i sitt slag i staden och är därmed en sällsynt företeelse. Byggnaden ingår som en värdefull del i fastighetens samlade miljö av äldre trähusbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde.

Ip20050668

SLM, LS

kvarter, nr Lampan 5	byggnad 9002	namn	adress Kullmansgatan 5
--------------------------------	------------------------	-------------	----------------------------------

nybyggnadsår Tidigt 1800-tal	arkitekt
--	-----------------

funktion
Uthus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Tre timrade och locklistpanelade bodar som med sitt ålderdomliga byggnadsskick och välbevarade ålderdomliga karaktär har ett byggnadshistoriskt värde. De tre bodarna hör till stadens äldsta bevarade uthus. Byggnaderna ingår som en värdefull del i stadens enda samlade område med äldre bevarad trähusbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde.

lp20050669

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 5	9003		Kullmansgatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
Troligen tidigt 1900-tal	

funktion
Bod

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Boden är ett av stadens få äldre bevarade uthus. Byggnaden har med sin välbevarade ålderdomliga karaktär ett byggnadshistoriskt värde och ingår som en värdefull del i stadens enda samlade område med äldre bevarad trähusbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde.

lp20050673

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 9	1	Tjänstekvinnans hus	Kullmansgatan 3

nybyggnadsår arkitekt
1700-tal-tidigt 1800-tal

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt
Enligt traditionen skall August Strindbergs mor, Ulrika Eleonora Norling, vara född i huset 1823.

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Då byggnaden bevarar ett ålderdomligt byggnadsskick och ålderdomlig karaktär samt är ett av stadens äldsta bevarade trähus har byggnaden ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden ingår som en värdefull del i stadens enda samlade område med äldre bevarad trähusbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde. Byggnaden har ett personhistoriskt värde då August Strindbergs mor skall vara född i huset.

lp20050672

SLM, LS

kvarter, nr Lampan 9	byggnad 2	namn	adress Kullmansgatan 3
--------------------------------	---------------------	-------------	----------------------------------

nybyggnadsår Troligen 1800-tal	arkitekt
--	-----------------

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är ett av stadens äldsta bevarade trähus och har därför ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden ingår som en värdefull del i stadens enda samlade område med äldre bevarad trähusbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde.

lp20050671

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 22	1		Storgatan 32, 34

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Birger Borgström

funktion

Kontors- och lagerbyggnad.

större ändring/ombyggnad

Vindspåbyggnad, 1947.

Rivning, 2005.

övrigt

Byggnaden uppfördes för Hakonbolaget.

kulturhistorisk gradering

utgår pga rivning

motiv

lp20050667

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lampan 27	1		Storgatan 22-30

nybyggnadsår
1991

arkitekt
Södertälje arkitekt- och byggnadsbyrå. Byggnads AB LE Lundberg.
Comarc projektering.

funktion
Flerbostadshus med affärskoler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad
1995 Ändrad användning

övrigt
Bostadskvarter projekterade under högkonjunkturen på 1980-talet. Man planerade även att bebygga tomten i kvarteret Separatorm, men konjunkturen ändrades i början på 1990-talet.

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050827

SLM, FMR

Linden

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 1	1	Miljonhusen	Nedre Torekällgatan 19 A

nybyggnadsår	arkitekt
1908-10	Dorph & Höög

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1974 Fasadändring

1986 Ombyggnad flerbostadshus, fasad m m

övrigt

Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen på grund av höga byggkostnader. Nygjorda smidesbalkonger mot gården. Fönster och dörrar utbytta.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Huset är uppförd i måttfull jugendstil av arkitektfirman Dorph & Höög, som tillhörde Stockholms mest produktiva arkitekter vid tiden. Byggnaden har burspråk och smidesbalkonger mot Oxbacksleden, enkla putsdekorationer och portaler i sten. Byggnaden ingår i Södertäljes enda storgårdskvarter. Byggnaden har arkitektoniska värden och genom läget vid Oxbackleden miljöskapande värden.

Ip20050829

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 2	1	Miljonhusen	Badhusgatan 16-18

nybyggnadsår	arkitekt
1908-10	Dorph & Höög

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1940 Ombyggnad bottenvåning
1973 Fasadändring
1983 Fasadändring, borttagande av balkong
1988 Fasadändring flerbostadshus

övrigt

Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen på grund av höga byggkostnader.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Huset är uppförd i måttfull jugendstil av arkitektfirman Dorph & Höög, som tillhörde Stockholms mest produktiva arkitekter vid tiden. Byggnaden har burspråk och smidesbalkonger mot Oxbacksleden och Badhusgatan, enkla putsdekorationer och portaler i sten., samt bevarade originalportar. Glasmålningar i trapphus. Byggnaden ingår i Södertäljes enda storgårdskvarter. Byggnaden har arkitektoniska värden och genom läget vid Oxbackleden miljöskapande värden.

Ip20060830

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 3	1	Miljonhusen	Nedre Torekällgatan. 17

nybyggnadsår	arkitekt
1908-10	Dorph & Höög

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1994 Nybyggnad balkong

övrigt

Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen på grund av höga byggkostnader. Fönster utbytta. Nygjorda smidesbalkonger mot gården.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Huset är uppförd i måttfull jugendstil av arkitektfirman Dorph & Höög, som tillhörde Stockholms mest produktiva arkitekter vid tiden. Byggnaden har enkla putsdekorationer och portaler i sten. Byggnaden ingår i Södertäljes enda storgårdskvarter. Byggnaden har arkitektoniska värden.

lp20050831

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 4	1	Miljonhusen	Badhusgatan 14

nybyggnadsår 1908-10	arkitekt Dorph & Höög
-------------------------	--------------------------

funktion
Flerbostadshus..

större ändring/ombyggnad
1926 Inredning vindsrum, fasad mm

övrigt
Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen på grund av höga byggkostnader. Fönster utbytta. Blyinfattade glasmålningar i trapphuset, signerade Stockholms Glasmåleri, Neumann & Vogel.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv
Huset är uppförd i måttfull jugendstil av arkitektfirman Dorph & Höög, som tillhörde Stockholms mest produktiva arkitekter vid tiden. Byggnaden har burspråk och smidesbalkonger mot Badhusgatan, enkla putsdekorationer och portal i sten., en bevarade originalport, samt glasmålningar i trapphuset. Byggnaden ingår i Södertäljes enda storgårdskvarter. Byggnaden har arkitektoniska värden.

lp20050832

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 5	1		Nedre Torekällgatan 15, Lovisingatan 11

nybyggnadsår	arkitekt
1943	Tore E:son Lindhberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1969 Ombyggnad bostadshus
1983 Utvändigt tilläggsisolering flerbostadshus.
1987 Fasadändring
1991 Ombyggnad till pizzabutik
1992 Fasadändring m m
1994 Utökning restaurang.
1995 Uteservering

övrigt

Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen på grund av höga byggkostnader. Byggnaden ersatte den välkända Camitzka villan. Det tidigare indragna hörnet som vilade på en pelare har byggts ut..

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnad uppförd i funktionalistisk stil, ritad av Tore E:son Lindhberg. Bevarad port samt balkongfronter av korrugerad plåt. Ett av få större bostadshus som byggdes under andra världskriget. Byggnaden, som väl kompletterar storgårdskvarteret Linden, har arkitektoniska värden.

lp20050834

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Linden 6	1	Miljonhusen	Lovisingatan 9, Badhusgatan 12.

nybyggnadsår 1913.	arkitekt Jacob Wersen.
-----------------------	---------------------------

funktion

Flebostadshus. Grand bio. F d biograf Metropol

större ändring/ombyggnad

1934 Biografinredning
1968 Ändring flerfamiljshus, fasad m m.
1996 Renovering plåttak och fönster samt målning.

övrigt

Byggnaderna i kvarteret kallas Miljonhusen, troligen p g a höga byggkostnader. Fönster utbytta. Nygjorda smidesbalkonger mot gården. Biografen Grand stängde 2003.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Huset är uppförd i måttfull jugendstil av arkitekten Jacob Wersen. Byggnaden har enkla putsdekorationer, burspråk och äldre fönster mot Lovisingatan och smidesbalkonger mot Badhusgatan. Delar av fasaden mot Badhusgatan är indragen och här är biografen Grand placerad. Byggnaden ingår i Södertäljes enda storgårdskvarter. Byggnaden har arkitektoniska värden och genom biografen samhällshistoriska och identitetskspande värden

20050835

SLM, FMR

Luna

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 1	1	"Metrohuset"	Storgatan 9

nybyggnadsår	arkitekt
1964	Bengt Lindroos

funktion

Affärer och kontor

större ändring/ombyggnad

1983 fasadändring och uppsättning av baldakin samt 14 skyltar. 1983 annordning av räcke på taket, fasadändring och ombyggnad av restaurang. 1989 inglasning av terrass och ny entré

övrigt

Huset uppfördes ursprungligen för Metros livsmedelsbutik i bottenvåningen. Våning 1 trappa restaurang för 130 gäster, bageri med brödbutik och lager samt personal utrymmen. Här fanns också varuintag. Byggnadens övriga fyra våningar inrymde tandläkare, läkarmottagning samt bostäder. Den konstnärliga utsmyckningen utfördes av konstnären Lennart Lindqvist. Bostäderna är nu ombyggda till kontor.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Affärs- och kontorshus, tidigare "Metrohuset" är ett verk som Bengt Lindroos själv framhåller som ett av sina främsta. Arkitektens strävan var att med så få material och färger som möjligt bygga en kraftfull helhet. Byggnadens utformning påminner om gångna tiders arkitekturideal men i moderna material och utförande. Flera ombyggnader har ägt rum men för den skull inte ändrat byggnadens helhets intryck. Huset får stå som en representant för Lindroos formspråk och uppvisar likheter med magasinsbyggnader. Ett magasin i Arboga stod som förebild till Metrohuset. Byggnaden har ett mycket högt arkitektoniskt, konstnärligt och miljöskapande värde. Betong var billigt och att lyfta fram råa byggmaterial blev för 1950- och 60-talen ett tidtypiskt grepp.

lp20050765

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 4	1		Storgatan 11-13, Lunagallerian 1

nybyggnadsår	arkitekt
1901	Nils L Lundberg

funktion

Bostads- och affärshus.

större ändring/ombyggnad

Huset uppfördes 1901 men blev 1939 ombyggt och moderniserat. År 1975 genomgick huset åter en stor ombyggnad sedan SE-banken övertagit fastigheten. Vid ombyggnaden försökte man återskapa lite av det utseende huset hade vid 1900-talets början.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är en betydelsefull och miljöskapande siluett i stadsbilden. Byggnadskroppen med gavelröste och hörntorn, står som en kontrast mot den storskaliga omgivningen och vittnar om en tid före citysaneringen på 1960-talet. Huset skapar en historisk kontinuitet som bidrar till omväxling i stadsbilden men kan bara upplevas på avstånd eftersom skärmtaket från gatan sett skymmer resten av fasaden. Byggnaden har arkitektoniskt och miljöskapande värde.

lp20050767

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 5	1	"Kopparhuset"	Storgatan 7, Rådhusgatan 2, Garvaregatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1959	Bengt Lindroos och Hans Borgström

funktion

Bostads, kontors och affärslokaler

större ändring/ombyggnad

1980- andrat användnings sätt, lägenhet blir kontor. 1985 Ombyggnad av butikslokal till bankontor.

övrigt

Byggnaden var en av de första som uppfördes efter citysaneringen och kallas i folkmun "Kopparhuset" eftersom fasadbeklädnaden består av koppar.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

I etableringen av det som i Södertälje kom att bli en helt ny livsmiljö var "Kopparhuset" det första nya hus som uppfördes och stod klart 1959. Byggnaden var också den första som utrustades med arkad i bottenvåningen. Det positiva resultatet ledde till att efterföljande kvarter genomgående fick arkader längs Storgatan, något som idag är en symbol för hela stadskärnan lika väl som de återkommande terrasserna. Den kopparklädda byggnaden med inslag av polerade eternitband, fungerar som en verkningsfull fond till Storgatan. Arkitektoniskt framträder visionen av ett nytt city i en tid då förändringsviljan var stor. Det modernistiska komplexet ritat av Bengt Lindroos och Hans Borgström, framstår som en kontrast till sin omgivning både i fråga om fasadmateriell och formspråk. Byggnaden avslutas uppåt med ett välvt tak. Att huset är välbevarat och det enda i sitt slag höjer det arkitektoniska och det samhällshistoriska värdet.

lp20050763

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 8	1	Storkvarteret Luna	Storgatan, Gästgivargatan, Nygatan, Garvaregatan

nybyggnadsår	arkitekt
1976-1979	Lennart Nilsson, Thurfjells arkitekter och Svante Marcis, Carlbrand & Marcis

funktion

Affärs- och kontorshus., Luna kulturhus med stadbibliotek och konsthall.

större ändring/ombyggnad

övrigt

1974 påbörjades rivning av 21 stycken byggnader. Nuvarande storkvarter Luna bildades genom en sammanslagning av flera kvarter och byggdes ut under åren 1976-1979. Byggherren prioriterade uppförande av lokaler för institutioner och offentlig verksamhet med hyresgäster som Landstinget, kommunen och sytembolaget. I samband med utbyggnaden blev en del av S:ta Ragnildsgatan inomhusgata. Längs gatan hyrdes lokaler ut till olika företag. I Storgatans plan, i mellanplanet och mot Nygatan inrymdes sammanlagt cirka 15 butiker, bank, resebyrå, apotek mm. Varudistributionen sker från två lastgårdar som fogats in i kvarteret. Varuhissar förbinder de inbyggda lastkajer med de olika våningsplanen. Utsmyckning för inomhustorget- och andra publika utrymmen har skötts av Södertäljekonstnärerna Lenny Clarhäll och Helga Henschen.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Storkvarteret Luna är den senaste tillkomna årsringen i Södertäljes citykärna. Brunt tegel som genomgående fasadmateriell förstärker den kompakta tyngden och hela kvarteret präglas av storskalighet. På senare delen av 1970-talet kom en reaktion mot den likformighet som präglade byggandet under 1960- och delar av 70-talet. I stället började man ägna större omsorg om husens exteriörer. Hänsyn till stadsbilden och omgivande bebyggelse föranledde under denna tidsperiod en omväxling/livlig uppdelning av volymerna och denna uppdelning understryks i kvarteret genom varierande material och färgverknningar. Fönstren är små och taken markerade uppåt. Byggnadens formspråk och material vittnar också om att man försökt anpassa skapelsen till omgivande bebyggelse. Luna är ett tidstypiskt exempel som bör bevaras med varsamhet. Komplexet har kontinuitets värde och illustrerar hur staden växt fram, men också ett arkitektoniskt värde och ett identitetsvärde för Södertälje.

lp20050766

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 9	1A		Garvaregatan 7-11

nybyggnadsår	arkitekt
1977	Jan Thurfjells arkitektkontor

funktion

Bostadshus om ca 30 lägenheter.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Byggnaden kan beskrivas som ett så kallat "infill-projekt" dvs att man byggt på en yta som fanns kvar i en redan bebyggd mijö. Innanför en betongskärm döljer sig också husets gård.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Flerbostadshuset har gestaltats med rikligt varierad fasad och med direkt anslutning till en lummig gård. Det nya intresset för stadsrummets gestaltning, under senare delen av 1970- och 1980- talet hämtade sin inspiration från den traditionella stenstaden. För de mindre och medelstora städerna utvecklades under denna tid begreppet den måttfulla staden. Den stadsmässighet som präglade de gamla stenstäderna har man här försökt efterlikna i modern tappning, med spritputsad fasad, rik på variation och detaljer. Huset utgör en årsring av stadens bebyggelse kontinuitet och representerar väl sin tid i arkitektoniskt formspråk. Bostadshuset har också ett miljöskapande värde

lp20050768

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 9	9001		Garvaregatan 9

nybyggnadsår	arkitekt
1977	Jan Thurefjells arkitektkontor

funktion
Parkeringsgarage ca 191 platser

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050770

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Luna 9	1B		Nygatan 16

nybyggnadsår	arkitekt
1976-1979	Jan Thurfjells arkitektkontor

funktion

Huset disponeras av vårdcentral, tandläkare, affärer och kontor.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Den monumentala byggnadskroppen i brunt tegel och arkad i bottenvåningen stämmer väl in med omgivande bebyggelse från samma tidsperiod, både i fråga om material och arkitektoniskt utförande. Ett nytt inslag i stadsbilden är fönstrens markiser i brun plåt som sträcker sig runt om hela huskroppen. De bruna markiserna bidrar till fasadens horisontella uttryck och ger byggnaden viss arkitektonisk karaktär. Fönstertyorna gjordes under denna tidsperiod mindre än tidigare, vilket bidrar till husets monumentala och slutna intryck. Komplexet har arkitektoniskt värde.

lp 20050769

SLM, CA

Lysmasken

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Lysmasken 3	1	Frälsningsarmén	Oxbacksgatan 25

nybyggnadsår	arkitekt
1992	Frälsningsarméns fastighetskontor, Ulf Ander.

funktion
Kyrka

större ändring/ombyggnad

övrigt

Frälsningsarmén invigde sitt första hus 1912. Byggnaden låg vid Nygatan 36 och var ritad av arkitekterna Östlind & Stark. Med tiden blev byggnaden för trång och en ny stor kyrkobyggnad, uppfördes på tomten Lysmasken 3. Frälsningsarméns nya byggnad invigdes i november 1993.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Som en solitär ligger Frälsningsarméns stora kyrkobyggnad, ritad av Ulf Ander. Ett modernt formspråk präglar byggnadskroppen med drag av postmodernism. En tydlig tendens var under 1980- och 90-talet att söka förebilder i våra egna klassicistiska traditioner, vilket tydligt avspeglas i detta hus. I många byggnader från denna tid blandas material av modernistisk karaktär som stål och glas med material som puts och trä. Tidstypiskt är också den ljusa färgsättningen. Byggnaden har med sin ljusgula puts och träinklädda entréparti ett miljöskapande värde men också ett arkitektoniskt värde.

lp20050676

SLM, CA

Myran

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Myran 15	1		Nygatan 29, Oxsbacksgatan 26

nybyggnadsår	arkitekt
1938-1941	Tore E:son Lindhberg

funktion

Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

1976 fasadändring, puts och färg. 1999 ändring med bland annat ny dörröppning.

övrigt

I kvarteret Myran ligger ett par stora, sammanbyggda hyreshus byggda under senare delen av 1930-talet. Myran 15 och 16 har gemensam fasad mot Nygatan.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Flerbostadshus ritat av Tore E:son Lindhberg. Byggnaden har med sin artikulerade gatufasad bestående av burspråksliknande utbyggnader med balkonger, ett arkitektoniskt värde. Lindhberg blev aldrig någon renodlad funktionalist men som fasaden visar tog han intryck av den nya arkitekturen och huset har lånat drag av funktionalismen. Den indragna övervåningen återkommer på flera av Södertäljes flerbostadshus från den här tidsperioden. Trots att dörrar och fönster är utbytta mot aluminium ger byggnaden ett ursprungligt och harmoniskt intryck. Hela kvarteret Myran har ett miljöskapande värde.

lp20050677

SLM, CA

kvarter, nr Myran 16	byggnad 1	namn	adress Nygatan 27, Bondegatan 2
--------------------------------	---------------------	-------------	---

nybyggnadsår 1938-39	arkitekt Björn Hedvall
--------------------------------	----------------------------------

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler och f.d. biograflokal.

större ändring/ombyggnad

1963 fasadrenovering. 1977 omfärgning av fasad. 1995 ändrades husets användning och den tidigare biografen i bottenvåningen byggdes om till biljardhall.

övrigt

Biografen som byggnadstyp och kulturmiljö är på sätt och vis förknippat med funktionalismen, eftersom bion finner sin form i början av 1930-talet och samtidigt infördes ljudfilmen. Björn Hedvall är förmodligen den svenske arkitekt som ritat flest biografer i Sverige. Hedvall ritade under 1930- och 40-talen ett tjugotal funktionalistiska biografer i Stockholm. Biografkulturens storhetstid pågick under 1930-, 40- och 50-talen. Därefter slog TV- tittandet igenom och biograferna drabbades mycket hårt. Biografen Roxy i Södertälje hade ursprungligen 445 platser. Under 1980-talet byggdes biografen om till två mindre salonger, så kallad "mini bio". Den nya minisalongen döptes till Star. Den sista föreställningen ägde rum den 19 november 1992.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Kanske Södertäljes mest utpräglade funktionalistiska flerbostadshus. I byggnaden fanns tidigare biografen Roxy inrymd, nu nedlagd och ombyggd. Biografen ansågs vara en av landets främsta funkisbiografer och huset är ritat av den kända biografarkitekten Björn Hedvall. Huskroppens fasad mot Nygatan är uppdelad i två delar av olika karaktär. Husets västra del är högre och formar sig till en monumental, vertikal accent, där biograf-entrén i bottenvåningen är iögonfallande med sitt rundade, glasade hörn. Husets uppglasade trapphus, väl synligt i fasaden, understryker den vertikala rörelsen i byggnadskroppen. Den utskjutande baldakinen är en typisk detalj för biografer från denna tidsperiod. Trots flera ombyggnader kan byggnaden fortfarande beskrivas som signifikativ, med högt arkitektoniskt värde men främst ett samhällshistoriskt värde.

lp20050678

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Myran 17	1		Bondegatan 2, Oxbacksgatan 22

nybyggnadsår	arkitekt
1976	Birger Englund

funktion
Flerbostadshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

En lyckat nybyggnad från 1976. Här har arkitekten Birger Englund skapat en pastich som vid första betraktelse för tankarna till 1940-talets folkhemmsbygge. Byggnaden har hämtat inspiration från grannfastigheten Myran 18 i fråga om arkitektoniskt utförande och tanken har varit att anpassa skapelsen den på platsen ursprungliga bebyggelsen. Att huset är uppfört på 1970-talet kan dock avläsas om man studerar husets svagt utsjutande burspråk, klätt i vit plåt på husets gavel. Byggnaden har främst ett miljöskapande värde

lp20050679

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Myran 18	1		Oxbacksgatan 24

nybyggnadsår	arkitekt
1948	Helmer Flensborn

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
Huset renoverades 1991.

övrigt
Byggnaden ingår i kvarteret Myran och mellan husen finns parkeringsplatser och gräsmatta.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Flerbostadshus från 1940-talet, med en fasad som utstuderat är gestaltad på ett sätt som gör den på en gång lågmäld men samtidigt distinkt i staden. Den pampiga portalen med vinkelställt överstycke ger byggnaden en särprägel och annorlunda är också de kantiga fönstren som smyckar gaveln på var sida om entrén. De sexkantiga fönstren är ett tidstypiskt grepp så också de övriga fönstrens förskjutna mittposter. Sadeltaket blev åter populärt på 1940-talet och periodens formspråk kan karaktiseras som frodigare än tidigare epok. Huset har ett arkitektoniskt värde och ett miljöskapande värde, vilket omfattar hela kvarteret.

lp20050680

SLM, CA

Neptunus

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Neptunus 7	1	Köpmanhuset	Köpmangatan 2., Gästgivareg 1., Västra Kanalgränd 9-11, Kanalgränd 2

nybyggnadsår	arkitekt
1936	Gunnar Wetterling

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen. Tidigare saluhall.

större ändring/ombyggnad

1946 Restaurang
1949 Inredning vind
1954 Dörr å husfasaden
1955 Ombyggnad
1964 Ombyggnad
1975 Ändring fönster till port
1976 Uppsättning skylt "Köpmanhuset"
1990 Fasadändring affärshus

övrigt

Tillbyggt mot Köpmangatan 1965. Drott Gyllenberg arkitektkontor.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Ett funktionalistiskt byggnadskomplex som fyller hela kvarteret Neptunus och som tidigare har innehållit saluhall. Byggnaden har underhållits med felaktiga material och metoder, t ex har eleganta smidesbalkonger ersatts av klumpiga plåtfronter. Den har trots detta ett arkitektoniskt värde.

lp20050771

SLM, FMR

Nötviveln

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Nötviveln 13	1	Cederströmska gården	Cederströmsgatan 10, 12

nybyggnadsår	arkitekt
1955?	

funktion
Äldreboende

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett exempel på stadens 1950-talsbebyggelse. Byggnaden bevarar drag karaktäristiska för 1950-talet med bevarad form och assymetrisk fönsterspröjsning och har ett visst arkitektoniskt värde. Ändring och tillägg av byggnadens ursprungliga detaljer mot främmande material och utformning har förändrat byggnadens ursprungliga karaktär.

lp20050686

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Nötviveln 14	2		Oxbacksgatan 11, Cederströmsgatan 2-4

nybyggnadsår	arkitekt
1923	Tore E:son Lindberg

funktion

Kontor.
Ursprungligen föreningslokal, bostad, garage.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Byggnaden uppfördes på gamla Folkets Hus tomt. Folkets Hus uppfördes på tomten 1922-23 efter ritningar av Tore E:son Lindberg och revs 1971. I trädgården står en solspira som skall ha krönt det rivna Folkets Hus.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden uppfördes som verksamhetslokaler, garage och vaktmästarbostad intill Folkets Hus och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är ett tidstypiskt exempel på en 1920-talsklassicistisk radhuslänga och Södertäljearkitekten Tore E:son Lindbergs 1920-talsarkitektur. Byggnaden är till sin helhet i synnerligen välbevarat skick med bevarade karaktäristiska detaljer från byggnadstiden och har ett högt byggnadshistoriskt och arkitektoniskt värde.

lp20050685

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Nötviveln 14	1	Oxbackshemmet	Oxbacksgatan 15

nybyggnadsår	arkitekt
1965-66	

funktion
Äldreboende

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad, 1990.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050684

SLM, LS

Pallen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Pallen 6	1		Kaplansgatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1948	Tore E:son Lindhberg

funktion

Flerbostadshus samt affärer

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Flerbostadshuset från 1948 är ett bra exempel på lite mer påkostad arkitektur från denna tidsepok. Ett funktionalistiskt formspråk präglar byggnaden med tvåluftsfönster och balkonger utförda med orgialräcken av korrugerad plåt. Burspråk accentuerar husets gavlar med fönster i hörn, en nymodighet och en symbol för avancerad teknik. Arkitekten Tore Lindhberg har satt sin prägel på många av Södertäljes flerfamiljshus och karaktäristiskt är den omsorg i goda material som står sig väl, trots många års bruk. Bottenvåningen är byggd för affärslokaler och fungerar fortfarande som det från början var tänkt. Många dörrar är utbytta men mot gårdsidan finns äldre träportar bevarade. Bostadshuset har både kvalitetsvärde och arkitektoniskt värde och står som en god representant för efterkrigstidens arkitektur i Södertäljes stadsmiljö.

lp20050772

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Pallen 7	1		Kaplansgatan 6, Turingelunden 1

nybyggnadsår	arkitekt
1940	Birger Borgström

funktion

Flerbostadshus och Bingohall samt affärslokaler

större ändring/ombyggnad

övrigt

I bottenvåningen finns numera bingohall, här fanns tidigare restaurangen Täljekällaren.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Flerbostadshus ritat av den för Södertälje kända arkitekten Birger Borgström. Ett enkelt och renodlat formspråk präglar arkitekturen med sparsam och anspråklös detaljutformning. Fasadkompositionen består av enlufts-fönster och franska balkonger, symmetriskt placerade längs fasaden. Den översta våningen är indragen med balkong vilket ger huset karaktär och horisontell betoning. Byggnaden avslutas med det för tiden typiska flacka taket. En funktionalistisk strävan till ett enhetligt intryck är tydligt och med bevarade snickerier, har byggnaden ett arkitektoniskt värde. Med sin placering mot Turingelunden blir byggnaden en del av parken som är viktig för den totala upplevelsen och därmed har huset också ett miljöskapande värde

lp20050773

SLM, CA

Pilen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Pilen 1	1, 2, 3		Wibeliusgatan 6, Grönagatan 12 och 14

nybyggnadsår	arkitekt
1946	Lundin?

funktion

Tre stycken flerbostadshus.

större ändring/ombyggnad

1954 fick husen nya utvändiga trappor. 1981 byggdes ett nytt utvändigt soprum och 1993 skedde en ombyggnad av husens balkonger.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Kvarteret Pilen 1 består av tre friliggande flerbostadshus. Lamellhusen står som tidstypiska exempel på "folkhemmets byggande". Här har sambandet med terräng och vegetation känsligt tillvaratagits vid husens placering och vägdragning. Man har tydligt strävat efter ljus och luft, både i bostaden och stadsplanen. Husen i kvarteret är enkla med gråa putsade fasader och sadeltak. Utsmyckningen består av balkonger, på framsidan är balkongerna indragna i fasaden och mot baksidan utanpåliggande. På senare år har en del förändringar skett, men detta har inte nämnvärt förändrat husens ursprungliga karaktär. "Hus i park" var tidens ideal. Kvarteret har både miljöskapande och arkitektoniskt värde.

lp20050776

SLM, CA

kvarter, nr Pilen 2	byggnad 1	namn Folkets hus/Telge Forum	adress Järnagatan 26, Campusgatan 26, Davidssonsgränd 1-3, Parkgatan 3-5
-------------------------------	---------------------	--	---

nybyggnadsår 1970	arkitekt Lennart Green
-----------------------------	----------------------------------

funktion

Folketshus, Teater, konferenslokal samt danslokal och kontor. I byggnaden finns även Södertälje kommunfullmäktiges sessionssal.

större ändring/ombyggnad

1986 ändring av huvudentré till samlingslokal. 1992 nya fönsterpartier i restaurangen. 1995 tillbyggnad av restaurang med veranda. 2000 ändring av kontorslokaler.

övrigt

Här låg tidigare badortsvillorna Kristiansborg och Nytomta. Folkets hus ska byggas om till nytt stadshus

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Folkets hus från 1970 är ett storskaligt byggnadskomplex som ger uttryck för sitt innehåll genom både form och material. Genom de stora glaspartierna kan man ana byggnadens innehåll. Teglet som fasadmaterial på den lägre byggnadskroppen valdes för att samspela med närliggande tegel kyrka. Den övre byggnadskroppen har gestaltats i för 1970-talet tidstypiska material som ballast och blå pentagonplåt. Tanken bakom utförandet var att byggnadernas olika gruppenheter skulle kunna fungera för sig eller kunna kombineras med varandra. Komplexet har främst ett socialhistoriskt värde som avspeglar moderna människors sätt att umgås. En monumental anläggning vars funktion är både till nytta och nöje. Byggnaden har även ett identitetsvärde för Södertälje.

lp20050774

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Pilen 4	1		Wibeliusgatan 4

nybyggnadsår	arkitekt
1942	Birger Borgström

funktion
Studentbostäder

större ändring/ombyggnad

Huset byggdes ursprungligen som personalbostäder för brandkårens personal. 1998 byggdes flerbostadshuset om till studentbostäder.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Den långa huslängan är placerad bakom brandstationen. Flerbostadshuset ritat av Birger Borgström byggdes ursprungligen som personalbostäder för brandkåren men är numera ombyggt till studentbostäder. Husets gestaltning är enkel med viss variation i fönstrens utformning. Balkonger med sinuskorrugerad plåt är placerade på husets gavel och byggnaden avslutas med pulpettak. Huset är välbehållet trots ombyggnader och utgör ett bra exempel på tidens ideal. Byggnaden har ett samhällshistoriskt värde och ett socialhistoriskt värde eftersom anläggningen avspeglar hur det tidigare var vanligt att man levde med direkt anslutning till sin arbetsplats.

lp20050793

SLM, CA

Polstjärnan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Polstjärnan 6	1A		Västra Kanalgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1887	Ernst Berglund

funktion

Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

Flera ombyggnader har skett. 1938 fick fasaden nytt modernt utseende och skalades från stuckatur, i samband med ombyggnaden tillkom det intilliggande bostadshuset om tre våningar placerat hörnet Kanalgränd/ Köpmangatan. På senare år har fastighetens rundade balkonger fått nya fronter i trapetskorrugerad plåt. Fönstren har bytts mot aluminium men har samma form som på 1880-talet.

övrigt

Kvarteret Polstjärnan har en gemensam innergård omgiven av ett modernt högt trästaket målat i brunt.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Bostadshuset illustrerar formutvecklingen från klassicism till återhållsam funktionalism med inslag av helt moderna material. Att huset härstammar från 1880-talet syns på de höga T-formade fönstren som nu är utbytta till aluminium. Enligt 1874 års byggnadsstadga föreskrevs också att kvartershörnen skulle skäras av, vilket gör det möjligt att datera byggnaden. På 1930-talet skalades fasaden från stuckatur och på senare tid har balkongfronterna bytts mot trapetskorrugerad plåt. Byggnaden har trots genomgripande förändringar ett högt miljöskapande värde och ett kontinuitetsvärde. Huset illustrerar den historiska framväxten med växlande stilideal.

lp20050792

SLM, CA

kvarter, nr   byggnad namn   adress
Polstjärnan 6   1B   Kanalgränd 1

nybyggnadsår   arkitekt
1938   Tore E:son Lindhberg

funktion
Flerbostadshus.

större ändring/ombyggnad
Balkonger och fönstren har bytts ut under senare år.

övrigt
Arkitekten Tore Lindhberg ritade ett antal flerfamiljshus under slutet av 1930-talet och i början på 1940-talet i Södertälje. Alla byggnader präglas av sin tid. Fasaderna är enkla, men husen väl planerade och uppförda med omsorg.

kulturhistorisk gradering
gul

motiv
Enkelt och sparsmakat bostadshus från 1930-talet ritat av den för Södertälje kända arkitekten Tore E:son Lindhberg som under denna tidsperiod kom att sätta sin prägel på Södertäljes arkitektur. Bostadshuset har främst ett miljöskapande värde med grönskande trädgård mitt i stan. Den lilla byggnaden står som en representativ kontrast mot den storskaliga 1960-tals bebyggelsen mitt emot. Huset har också ett arkitektoniskt värde och är en tydlig länk i stadens bebyggelsehistoria.

lp20050778

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Polstjärnan 7	1		Västra Kanalgatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1937	Björn Hedvall

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

Arkitekten Björn Hedvall är bland annat känd för att ha ritat ett av Stockholms första funkishus, byggt strax före Stockholmsutställningen år 1930. Hedvalls strävan efter enkelhet stämde väl med de nya idealen.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Funktionalistiskt bostadshus från 1930-talet, ritat av den kända arkitekten Björn Hedvall. Huset har behållit sin ursprungliga funktionalistiska och enhetliga karaktär med slätputsad ljusgul fasad, burspråk och sinuskorrugerade balkongfronter. Byggnaden andas en ljus och enkel fräschör och på grund av sin ursprungliga prägel har huset högt arkitektoniska värde med de bevarade balkongfronterna och snedställda burspråken som artikulerar fastigheten. Miljöskapande är fastigheten med sin placering vid Västra Kanalgatan

lp20050783

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Polstjärnan 8	1		Västra Kanalgatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1900	J N Gustafsson

funktion
Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad
En entréport är igensatt och överputsad. Ett nytt uthus har byggts på gården.

övrigt
Huset har gemensam gård med Polstjärnan 6 och 7. Gårdsmiljön består av gräsmatta, sandlåda och vårdträd allt omhändertaget av ett relativt nytt staket.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv
Ett ståtligt och välbevarat flerbostadshus från år 1900. Byggnaden har med sina rundbågiga fönster, profilerade dörrspeglar och buktiga balkongräcken, i smidesjärn med tillhörande konsoler, ett stort arkitektoniskt värde. En entréport har skulpterad fyllning och trapphuset mot gården har fönster med olikfärgat glas. Det över hundraåriga bostadshuset har också kvalitets och autenticitetsvärde. Hela kvarteret med bostadshus från olika tidsperioder har tillsammans ett kontinuitetsvärde. Arkitekturen avspeglar här på ett tydligt sätt den stilhistoriska framväxten från sent 1800-tal i Polstjärnan 6 och fram till funktionalismen representerad i grannfastigheten.

lp20050692

SLM, CA

Saturnus

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 3	1		Torekällgatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1907	Cederström & Borg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1948 Uppsättning skylt "Wienerkondis"

1984 Ombyggnad flerbostadshus, nybyggnad gårdshus, rivning.

övrigt

I SAK finns ritningar till ett äldre hus (1878). Invid brandgaveln ligger en transformatoriosk, se Saturnus 1.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Elegant jugendhus av arkitektfirman Cederström & Borg, som ritat många hus i staden. Tidstypisk fönsterindelning, mjukt rundat burspråk, frontespis, ornerad portal i röd sandsten, brandgavel med putsdekorationer. Byggnaden har ett stort arkitektonsikt och miljöskapande värde.

lp20050841

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 4	1		Torekällgatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1905	C F Carlsson

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1913 Påbyggnad tryckeri. Gustaf Jansson ark.
1948 Angående eftersatt underhåll
1957 Fasadändring
1960 Ombyggnad
1974 Ombyggnad övre vån till butik
1988 Upprustningsåtgärder
1991 Färgsättning gatufasad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

En byggnad uppförd 1905 men med 1890-talsdrag som bl a fönstrens utformning och placering. Rusticerad bottenvåning och slätputsad fasad i övrigt. Bevarade fönster och port mot gård. Trapphuset har många bevarade detaljer som mönsterlagt golv i rött och vitt, enkel dekorationsmålning, dubbeldörrar och gamla brevinkast. På gården finns värdefulla gårdshus samt träd. Byggnaden har ett arkitektoniskt värde och är av stor vikt för stasbilden vid Torekällgatan.

lp20050838

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 4	9001		Torekällgatan 3

nybyggnadsår   **arkitekt**
1900-talets början

funktion
Förråd, fd tryckeri, fotoaffär. Förrådslänga, fd dass.

större ändring/ombyggnad
1913 Påbyggnad tryckeri. Gustaf Jansson ark.

övrigt
Har enligt uppgift varit tryckeri till bokhandlare Lundmark. Här trycktes Erik Lindorms "Tal till mitt hjärta" 1912. Härifrån distribuerades ungsocialisternas tidsskrift Brand. Här hade den kände Södertäljefotografen Fritz Pettersson en fotoaffär.

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Gårdar av detta slag, med det före detta tryckeriet och dasslänga/förråd, är numera ovanliga i detta centrala läge. Miljön inklusive byggnader och träd är mycket värdefull. Genom sin funktion som tryckeri har byggnaden ett stort samhällshistoriskt värde och genom fotografen Fritz Pettersson - ett personhistoriskt värde.

Ip20050839

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 5	1		Storgatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1905-07	Nils L Lundberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen. Kontor, studielokaler

större ändring/ombyggnad

1936 Ändring gårdsfasad
1937 Ändring banklokaler
1948 Reparationsarbeten
1954 Kontor.
1959 Uppsättning skylt "silver"
1963 Fasadändring till butik.
1974 Uppsättning skylt "Gulsmedsaffär"
1976 Ombyggnad flerfamiljshus.

övrigt

Slätputsade gårdsfasader, trapphus med blyspröjsade fönster. Litet gulmålat förrådsskjul. Bokhandlare Axel Lundmark lät uppföra huset, Lundmarks bokhandel fanns kvar i huset till 1965. Hörnlokalen inreddes ursprungligen för Stockholms Enskilda Bank Gulsmedsbutiker var, precis som banker, en prestigefull affärsverksamhet som ofta lokaliserades till påkostade byggnader i centrala lägen.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

En elegant jugendbyggnad som dominerar Stadsbilden i korsningen Storgatan/Torekällgatan. Bottenvåning med huggen sandsten, rusticerade mellanvåningar samt slätputsad övre våning. Burspråk, balkonger med smidesräcken. Mjukt böljande "frontespiser". Fönstren i mellanvåningarna har profilerade omfattningar. Fönstren i den övre våningen har småspröjsad övre del. Sammantaget har byggnaden ett mycket stort arkitektoniskt värde och ett mycket stor miljöskapande värde.

lp20050842

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 7	1		Järnagatan 4, Badhusgatan 2

nybyggnadsår	arkitekt
1888	Troligen byggmästare Carl Lignell.

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1903 Inredning vind.
1904 Nybyggnad. Conrad Larsson ark (?):
1905 Nybyggnad.
1928 Fasadändring
1946 Brandgavel.
1966 Ändring fasadfönster.
1976 Ombyggnad hyres- och affärshus
1976 Färgsättning
1977 Ombyggnad gård, rivning "Lilla Gatuhuset"
1990 Tidsbegränsat b-lov uteservering
1990 Ombyggnad till isolerat lager och kontor

övrigt

I hörnlokalen fanns Stora konditoriet sedan 1890, idag Waynes coffehouse. Posten och Pariserbiografen har haft lokaler ut mot Järnagatan. Nylagd bandplåt på taket. Gården har slätputsade fasader. Ett lågt gårdshus med tvättstuga och förråd, skivtäcktt plåttak. Parkering.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden i hörnet Järnagatan/ Badhusgatan är uppförd mot slutet av 1880-talet i tidstypisk nyrenässansstil med kraftigt rusticerad puts i bottenvåning, hörnkedjor och profilerad takfot. Det oputsade teglet förebådar 1890-talet. Omsorgsfullt utformade fönsteromfattningar, där huvudvåningen på plan 1 markeras genom en mer utarbetad form. Bevarade utåtgående okopplade fönster - vilket är mycket ovanligt. Bevarade portar. Byggnaden har ett mycket stort arkitektoniskt värde. Den har ett strategiskt läge vid Olof Palmes plats och Marenplan och har därmed ett mycket stort miljöskapande värde. Cafétraditionen har fortsatt och det är en välbesökt samlingsplats, vilket ger huset ett identitetsskapande värde.

lp20050840

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 8	1		Järnagatan 2

nybyggnadsår	arkitekt
1939	John Berglund

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1937 Stadsplaneändring
1938 Rivning
1951 Ändring butikslokal och fasad.
1974 Omfärgning fasad.
1995 Ombyggnad flerbostadshus

övrigt

Här låg tidigare en tvåvåningsbyggnad från 1864, Pensionat Hemgården. Balkongernas plåtfronter har mot Järnagatan bytts ut mot smideräcken. Sinuskorrugerade balkongfronter mot gården.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnad uppförd i funktionalistisk stil med slätputsad fasad och marmorplattor på bottenvåningen. Huset har genomgått en del förändringar, t ex har tvåluftsfönstren bytts mot perspektivfönster. Balkongernas plåtfronter har ersatts av smidesräcken som, trots ett modernt formspråk, harmonierar med grannfastighetens smidesbalkonger. Byggnaden har ett visst arkitektoniskt värde, den smälter väl in i kvarteret, där den underordnar sig de mer anspråksfulla husen.

Ip20050843

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Saturnus 9	1	Torekällskolan	Nedre Torekällgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1869	Okänd

funktion

Torekällskolan, numera Kulturskolan

större ändring/ombyggnad

1928 Ändring folkskola
1928 Ombyggnad folkskola
1931 Om- och tillbyggnad skola
1954 Tillbyggnad transformatorstation
1954 Rivning
1954 Provisoriskt affärshus
1955 Ombyggnad vaktmästarbostad
1955 Staket samt skjul
1974 Kontor- och utställningsbyggnad
1976 Fristående kontorsbarack. "Kommunkontakten"
1983 Rivning kontorsbarack

övrigt

De äldsta delarna är från 1869. Uppförd på den stora tomt som landshövding Lovisin donerade till staden under senare delen av 1600-talet. Redan 1880 tillkom en andra våning.
1926 tillkom en transformatoriosk på fastigheten, ritad av Tore E:son Lindhberg. Den f d skolgården består idag av en mindre park samt en parkering. På Saturnus 2 uppfördes 1880 ett numera rivet spruthus, idag är tomten en del av parkeringen.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Torekällskolan, uppförd 1869, är stadens första folkskolebyggnad.. Den har därmed ett stort socialhistoriskt och samhällshistoriskt värde. Skolbyggnaden är en viktig del av stadsbilden och den har ett arkitekturhistoriskt värde, värdefulla byggnadsdetaljer är te x stickbågiga fönsteröppningar, spröjsade fönster, profilerad takfot och falsat plåttak. Skolan är väl känd och har ett stort identitets- och symbolvärde för Södertäljeborna.'

lp20050837

SLM, FMR

Separatorm

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Separatorm 13	2	Tom Tits, Centrifugen	Astrabacken 1, Storgatan 33

nybyggnadsår	arkitekt
1900	Ernst Regner

funktion

Svenska Centrifug AB från 1896. Tillverkning av separatorer från 1898. Uppköpt av Separator 1905. 1960 såldes mark och byggnader till Södertälje stad. Industrihotell. 1967 bytte koncernen namn till Alfa-Laval. Idag Tom Tits Experiment

större ändring/ombyggnad

1900 Verkstad	1951 Ombyggnad tak
1913 Ny motor samt ändring balkar	1962 Rivning
1915 Om- och tillbyggnad föreningslokal	1962 Inredning tryckerilokaler
1924 Metallgjuteri	1963 Parkeringsplatser
1928 Tillbyggnad fabrik	1963 Transportbana
1931 Tillbyggnad fabrik	1963 Ombyggnad
1931 Garagebyggnad.	1965 Rivning
1933 Tillbyggnad.	1967 Uppförande försäljningskiosk
1935 Sand- och koksboden	1979 Ombyggnad industribyggnad
1936 Läktare	1980 Rivning skorsten industribyggnad
1937 Tillbyggnad avsyningsverkstad	1987 Uppsättning skylt "Tom Tits"
1946 Rivning byggnader.	1987 Ombyggnad samt ändrat användningssätt industribyggnad.
1947 Om- och tillbyggnad metallgjuteri	1987 Om- och tillbyggnad personalbyggnad
1947 Flyttning av byggnad 57.	1988 Utbyggnad utställningslokaler.
1948 Tillbyggnad.	1989 Ombyggnad industribyggnad (montering av port).
1949 Tillbyggnad till byggnad C.	1990 Tidsbegränsad uppställning kontorspaviljong
1949 Entresolläktare.	1993 Nytt parkeringshus
1949 Flyttning inkörspport	
1951 Ombyggnad tak gjuteri	

övrigt

Byggnanden kallades högdelen. Den äldre Lågdelen från 1865 brann 1994.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Arkitekten Ernst Regner gav Svenska Centrifugaktiebolagets fabriksbyggnad en imponerande utformning. Den har genom Tom Tits fått en ny användning och är idag ett välfrekventerat besöksmål, känt långt utanför Södertäljes gränser. Byggnaden har ett stort arkitektoniskt, industrihistoriskt och miljöskapande värde. I anläggningen ingår ytterligare tre byggnader, se nedan.

lp22050848

SLM, FMR

kvarter, nr Separatorn 13	byggnad 1A	namn Tom Tits	adress Storgatan, Astrabacken 1.
-------------------------------------	----------------------	-------------------------	--

nybyggnadsår 1924	arkitekt
-----------------------------	-----------------

funktion
Verkstad och café. Tidigare metallgjuteri

större ändring/ombyggnad
1949 Tillbyggnad.

övrigt
Lägre annex i tegel till byggnad 1 i två våningar med stora grönmålade fönster. Högre mittdel med fönster högst upp.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv
Ingår i industrimiljön i kvarteret Separatorn

lp20050844

SLM, FMR

kvarter, nr Separatorn 13	byggnad 1B	namn	adress Storgatan, Astrabacken 1
-------------------------------------	----------------------	-------------	---

nybyggnadsår	arkitekt
---------------------	-----------------

funktion

Tidigare verkstad eller lager.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Sammanbyggd med byggnad 1A. Bevarad skorsten. En tegelbyggnad i dåligt skick.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Ingår i industrianläggningen i kvarteret Separatorn.

lp20050847

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Separatorn 13	3		Storgatan, Astrabacken 1

nybyggnadsår   arkitekt

funktion

Scen och hörsal, tidigare lagerlokal..

större ändring/ombyggnad

övrigt

En hangarliknande byggnad med stomme av stålbalkar. Klädd med rödmålad locklistpanel och med tak av korrugerad plåt. I dåligt skick.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Ingår i industrianläggning i kvarteret Separatorn.

Ip20050846

SLM, FMR

Silen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 4	1		Mälargatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1750-1800	

funktion

Restaurang, cafe

större ändring/ombyggnad

Påbyggnad en våning samt fasadpanel, 1800-1850.

Tillbyggnad trapphus åt gård, 1912.

Ändring gårdsfasad, 1931.

Tillbyggnad åt gården, 1955

övrigt

Enligt uppgift låg i huset en krog i början av 1800-talet där den kungliga banketten hölls vid kanalinvigningen år 1819.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är stadens enda bevarade exempel på de köpmangårdar från 1700-1800-talet som inte längre finns kvar och är unik i staden. Byggnaden bevarar ett ålderdomligt byggnadsskick och är ett exempel på Södertäljes tidigare bebyggelse och har ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden bevarar i huvusak sitt 1700-talsmässiga stildrag och har ett arkitektoniskt värde.

lp20050700

SLM, LS

kvarter, nr Silen 4	byggnad 9001	namn	adress Mälargatan 8
-------------------------------	------------------------	-------------	-------------------------------

nybyggnadsår Ingen uppgift	arkitekt
--------------------------------------	-----------------

funktion
Förråd, ursprungligen stall.

större ändring/ombyggnad
Tillbyggnad sophus, 1983.
Tillbyggnad förråd, 1995.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grön

motiv
Byggnaden, som möjligen uppfördes som stall under sent 1800-tal, är den centrala stadens enda bevarade djurhållningshus. Byggnaden har ett visst arkitektoniskt värde trots att byggnadens ursprungliga karaktär förändrats genom om- och tillbyggnad. Byggnaden har ett byggnadshistoriskt värde med sin bevarade lastlucka och hissanordning. Byggnaden utgör med sin ålderdomliga karaktär en värdefull del av gårdens miljö och har ett miljöskapande värde.

lp20050701

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 4	9002		Mälargatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
Ingen uppgift	

funktion

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Uthuslängan på gården är troligen från tidigt 1900-tal och senare tillbyggd. Byggnaden bevarar för det tidiga 1900-talet karaktäristiska detaljer och har ett visst miljöskapande värde.

lp20050702

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 5	1		Västra Kanalgatan 21

nybyggnadsår	arkitekt
1914	Hjalmar Cederström & Uno Borg

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppförd med anpassning till intilliggande byggnad, Silen 3, och är till sin arkitektur utformad som en förlängning av huset intill. Byggnaderna utgör tillsammans en sammanhållen helhet i jugend med klassicistiska inslag och har med sin bevarade karaktäristiska dekor ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaden bevarar för jugend karaktäristiska småspröjsade fönster och järnsmidesbalkonger av vikt för byggnadens arkitektoniska värde och autenticitet. Byggnaderna längst Västra Kanalgatan utgör med sin stadsmässiga stenhusbebyggelse, väl synliga över kanalen, ett värdefullt inslag i stadsbilden och har ett miljöskapande värde.

lp20050704

SLM, LS

kvarter, nr Silen 5	byggnad 3	namn	adress Mälargatan 10
-------------------------------	---------------------	-------------	--------------------------------

nybyggnadsår 1903	arkitekt Nils L. Lundberg
-----------------------------	-------------------------------------

funktion
Bostads- och affärshus, restaurang.

större ändring/ombyggnad
Fasadrestaurering, 1974.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är ett bevarat exempel på stadens och Södertäljearkitekten Nils Lundbergs sekelskiftesarkitektur. Byggnaden bevarar i huvudsak sin klassicistiskt utformade fasad och har ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör med sin äldre stenstadsmässiga karaktär ett värdefullt inslag i stadsbilden kring kyrkan och har ett miljöskapande värde.

Ip20050698

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 5	2		Västra Kanalgatan 23

nybyggnadsår	arkitekt
1906	F.H. Lindblad

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Fasadrestaurering, 1974.

övrigt
I huset inrymdes från början Edvard Anderssons möss- och pälsfabrik och det kallades därför Pälshuset.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv

Byggnaden utgör tillsammans med intilliggande hus, Silen 5, ett monumentalt jugendhus med klassicistiska inslag och har med sin bevarade karaktäristiska dekor ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaden bevarar för tiden karaktäristiska småspröjsade fönster och järnsmidesbalkonger av vikt för byggnadens arkitektoniska värde och autenticitet. Byggnaderna längst Västra Kanalgatan utgör med sin stadsmässiga stenhusbebyggelse, väl synliga över kanalen, ett värdefullt inslag i stadsbilden och har ett miljöskapande värde.

lp20050699

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 8	1		Jovisgatan 2, Mälargatan 2, Västra Kanalgatan 15

nybyggnadsår	arkitekt
1910	August Mathson

funktion

Bostads- och affärshus, Restaurang

större ändring/ombyggnad

Tillbyggnad åt Mälargatan, arkitekt John Edoff.
Verandabyggnad, 1941.
Glasparti, 1975.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppförd efter ritningar av August Mathson, en av sekelskiftets två framträdande byggmästare i staden som även ritade hus och är upphovsmän till en stor del av Södertäljes bevarade jugendbebyggelse. Byggnaden är ett av stadens bevarade jugendhus med i huvudsak bevarade karaktäristiska detaljer som hörntorn, bevarade småspröjsade fönster och järnsmidesbalkonger och har ett arkitektoniskt värde. Byggnadens har ett väl synligt läge mot en öppen plats, i slutet av kvarteret intill kyrkan, av betydelse för stadsbilden och har ett miljöskapande värde.

lp20050705

SLM, LS

kvarter, nr Silen 16	byggnad 1A	namn	adress Västra Kanalgatan 25
--------------------------------	----------------------	-------------	---------------------------------------

nybyggnadsår 1951	arkitekt Carl Grandinson
-----------------------------	------------------------------------

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är ett exempel på stadens få byggnader från 1950-talet. Byggnaden är synnerligen väl anpassad till intilliggande bebyggelse och har med sin för 1950-talet väl utformade karaktäristiska arkitektur ett mycket högt arkitektoniskt värde. Byggnaderna längst Västra Kanalgatan utgör med sin stadsmässiga stenhussbebyggelse, väl synliga över kanalen, ett värdefull inslag i stadsbilen och har ett miljöskapande värde.

Ip20050696

SLM, LS

kvarter, nr Silen 16	byggnad 1B	namn	adress Mälargatan 12
--------------------------------	----------------------	-------------	--------------------------------

nybyggnadsår 1951	arkitekt Carl Grandinson
-----------------------------	------------------------------------

funktion
Affärslokal

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad affärslokal, 1976.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050695

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Silen 17	1	S:ta Ragnildsgården	Mälargatan 4 och 6, Västra Kanalgatan 17 och 19

nybyggnadsår 1966-67	arkitekt Bengt Romare
-------------------------	--------------------------

funktion
Församlingshus

större ändring/ombyggnad
Arkitekturbunden utsmyckning, Skulptur av S:ta Ragnild av Carl Forsberg, 2000.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Församlingshuset är uppförd i en för sin tid karaktäristiskt formspråk med material av hög kvalitet som bl a sockelns marmorbeklädning. Byggnadens rumsfunktioner återspeglas i fasaden med en större glasad yta till församlingssalen. Byggnaden sträcker sig över hela kvarteret med en kringbyggd gård i dess mitt med öppna gångar omgärdade av marmorklädda pelare och en damm som för tankarna till en klostergård. Byggnaden har med sitt arkitektoniskt högkvalitativa formspråk och bevarade ursprungliga karaktäristiska detaljer ett arkitektoniskt värde.

lp20050697

SLM, LS

Sirius

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Sirius 7	1	Hebbevillan	Vettersgatan 4

nybyggnadsår   arkitekt
1700-1800-tal

funktion

Föreningslokaler. Restaurang, museum.

större ändring/ombyggnad

Nedmontering, 1985.
Återuppförande, 1995.

övrigt

Huset är uppkallat efter Wendela Hebbe som 1841 var Sveriges första kvinnliga journalist och arbetade på Aftonbladet. Hon fick 1863 huset i gåva av Aftonbladets chefsredaktör Lars Johan Hierta. Hebbe skrev även romaner och på äldre dagar sagor och sånger. Hebbevillan "Det täcka lantstället Snäckviken" stod tidigare på Vin & Sprits mark i Snäckviken norr om Södertälje centrum. Under 1980-talet stod det i vägen för Astras industriexpansion monterades ned. 1995 återuppfördes det vid kanalen. Museiverksamheten drivs av den ideella föreningen Wendelas Vänner.

kultuhistorisk gradering

grön

motiv

Då huset förknippas med Sveriges första kvinnliga journalist Wendela Hebbe har byggnaden framförallt ett personhistoriskt värde. Byggnaden bär i huvudsak karaktärsdrag av det tidiga 1800-talet och har med bevarade byggnadsdetaljer karaktäristiska för 1700- och 1800-talet ett visst byggnadshistoriskt värde.

lp20050707

SLM, LS

Skalbaggen

kvarter, nr

byggnad

namn

adress

Skalbaggen

Oxbacksgatan

nybyggnadsår

arkitekt

funktion

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050708

SLM, LS

Skeden

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skeden 1	1		Paradisgränd 11

nybyggnadsår   arkitekt
1923

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Byte fönsterluckor, okänd tidpunkt.

övrigt
Enligt 1974-års bebyggelseinventering var Tore E:son Lindhberg ursprunglig ägare.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv

Byggnaden är uppförd 1923 som tvåfamiljvilla norr om Mälarbron vid Kattsvansen och är en rest av områdets tidigare trähusbebyggelse. Byggnaden har ett för byggnadstiden karaktäristisk 1920-talsklassicistiskt formspråk med fyr- och sexrutsfönster och klassiska formelement. Byggnaden har även stilmässigt drag av 1600-talets karolinska herrgårdsbyggnader med sitt säteritak. Byggnaden har en i huvudsak oförändrad 1920-talsklassicistiska arkitektur med synnerligen väl bevarade detaljer karaktäristiska för byggnadstiden och har ett högt byggnadshistoriskt och arkitektoniskt värde. Med sitt läge på en liten höjd omgiven av lummig grönska har byggnaden med sin välbevarade äldre karaktär ett miljöskapande värde.

lp20050709

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skeden 7	1		Paradisgränd 1, 3, 5

nybyggnadsår	arkitekt
1938	HSB Arkitektkontor, John Edoff

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Ändring, 1944.
Ombyggnad balkonger, skärmtak, 1993.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Byggnaden ett exempel på stadens enkla bostadsbebyggelse från 1930-talet och har med sin bevarade karaktäristiska form ett arkitektoniskt värde. Byte av detaljer som bl a entréport, balkongfrontar, fönstersnickerier och tillägg av skärmtak har förändrat byggnadens ursprungliga karaktär. Byggnaden utgör med sin bevarade tidstypiska form en del av det närliggande områdets samlade 1930- och 40-talsbebyggelse och har ett visst miljöskapande värde.

lp20050710

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skeden 9	1		Paradisgränd 7 och 9

nybyggnadsår	arkitekt
1943	

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Fasadändring, omfärgning, 1976.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Byggnaden är ett välbevarat exempel på stadens bostadsbebyggelse från 1940-talet. Med sin välbevarade karaktäristiska 1940-talsarkitektur med bevarade karaktäristiska detaljer som ursprungliga fönstersnickerier, sinuskorrugerade balkongfrontar, franska balkonger åt gården, indragna entréportar med trädörrar med glaspartier har byggnaden ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en del av det närliggande områdets samlade bebyggelse från 1930- och 40-talen och har ett miljöskapande värde.

lp20050711

SLM, LS

Skorpionen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 1	1		Oxbacksgatan 20, Bondegatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1938	John Carlstedt

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad, omfärgning fasader, 1988.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett tidstypiskt exempel på 1930-talets enklare flerfamiljshus och har ett visst arkitektoniskt värde. Byggnaden är ett av tre intill varandra uppförda hus från sent 1930- och 1940-tal som fasadrestaurerats vid samma tillfälle då ursprungliga balkongfrontar och portar har ersatts med för byggnaderna främmande utformning och material vilket förändrat byggnadernas ursprungliga karaktär. Portalens ursprungliga konststensomfattning är av vikt för byggnadens arkitektoniska värde.

lp20050713

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 2	1		Bondegatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1944	Tore E:son Lindhberg

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Omfärgning fasader 1988.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett tidstypiskt exempel på 1940-talets enklare flerfamiljshus och har ett visst arkitektoniskt värde. Byggnaden är ett av tre intill varandra uppförda hus från sent 1930- och 1940-tal som fasadrestaurerats vid samma tillfälle. Ursprungliga balkongfrontar och portar har ersatts med för byggnaderna främmande utformning och material vilket förändrat byggnadernas ursprungliga karaktär. Portalen med överbyggd veranda bevarar ursprungligt tidstypiskt räcke och är av vikt för byggnadens arkitektoniska värde.

lp20050716

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 3	1		Bondegatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1945	Erik Edoff

funktion
Bostadshus, kontor, restaurang

större ändring/ombyggnad
Omfärgning, fasader, 1988.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett tidstypiskt exempel på 1940-talets enklare flerfamiljshus och har ett visst arkitektoniskt värde. Byggnaden är ett av tre intill varandra uppförda hus från sent 1930- och 1940-tal som fasadrestaurerats vid samma tillfälle. Ursprungliga balkongfrontar och portar har ersatts med för byggnaderna främmande utformning och material vilket förändrat byggnadernas ursprungliga karaktär.

lp20050717

SLM, LS

kvarter, nr Skorpionen 6	byggnad 1	namn	adress S:ta Ragnhildsgatan 30, Oxbacksgatan 14
------------------------------------	---------------------	-------------	--

nybyggnadsår 1947	arkitekt Archibald Frid
-----------------------------	-----------------------------------

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Fasadändring, omfärgning fasad, 1988.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Byggnaden är ett exempel på 1940-talets enkla bostadsbebyggelse och bevarar tidstypiska ursprungliga karaktäristiska detaljer som fönstersnickerier och balkongfrontar och har ett visst byggnadshistoriskt och arkitektoniskt värde.

lp20050723

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 11	1		S:ta Ragnhilsigatan 22B

nybyggnadsår	arkitekt
1945	Bertil Hök

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering
grön

motiv

Byggnaden är stadens första och synnerligen välbevarade exempel på efterkrigstidens tegelarkitektur med välarbetade mönstermurade detaljer och har ett högt byggnadshistoriskt och arkitektoniskt värde. Byggnaden bevarar i sin helhet ursprungliga för tiden karaktäristiska högkvalitativa detaljer och har ett autenticitetsvärde.

lp20050714

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 13	1		S:ta Ragnhildsgatan 24, 26, 28

nybyggnadsår 1962	arkitekt Archibald Frid
----------------------	----------------------------

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Fasadändring, 1983.
Fasadändring, nya entréer, 1986.
Tillbyggnad av vindsvåning, IAAB Arkitektkontor AB, 1995.

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050712

SLM, LS

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Skorpionen 13   9001   S:ta Ragnhildsgatan 24, 26, 28

nybyggnadsår   arkitekt
1986

funktion

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050715

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 14	2, 5	Kringelstugorna	Nygatan 25

nybyggnadsår
1800-talets mitt

arkitekt

funktion

Föreningslokaler.
Ursprungligen bostadshus.

större ändring/ombyggnad

Ändring fasad 1937.
Ändring gatufasad, 1958.

övrigt

I den norra byggnaden bodde under perioden 1910-1935 Södertäljes sista kringelbagerska, Fina Svenssén, som ärvt stugan efter sin mor. I stugan bakade hon och i källaren är en eldhärd bevarad.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

De två s k kringelstugorna är ett av stadens få bevarade exempel på Södertäljes tidigare enkla arbetar- och hantverkarbebyggelse och är unika i staden. Med sitt ålderdomliga byggnadsskick och ålderdomliga karaktär har byggnaderna ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaderna har ett personhistoriskt- och samhällshistoriskt värde då de förknippas med Södertäljes historia som kringelstad och Södertäljes sista kringelbagerska bodde och var verksam i den norra stugan.

lp20050721

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 14	4	Kringelstugorna	Nygatan 25

nybyggnadsår
1800-talets mitt

arkitekt

funktion

Ursprungligen bostadshus

större ändring/ombyggnad

Ombyggnad, 1993.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Stugan vid kringelstugorna är ett av få bevarade exempel på Södertäljes tidiga enkla arbetar- och hantverkarbebyggelse och är unik i staden. Med sitt ålderdomliga byggnadsskick har byggnaden ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden är med sin ålderdomliga karaktär en värdefull del av miljön vid kringelstugorna och har ett miljöskapande värde.

lp20050722

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skorpionen 14	1		Oxbacksgatan 16

nybyggnadsår	arkitekt
1931	G.F. Carlsson

funktion

Dagis.

Ursprungligen bostadshus och garage.

större ändring/ombyggnad

Tillbyggnad garage, 1938.

Ändring garage, 1953.

Omdisponering daghem, 1975.

Rivning, 1976.

Nybyggnad förskola, arkitektkontor Birger Englund., 1977.

Plank och grind, 1977.

Utvändring ändring, 1998

övrigt

Här har tidigare varit ett åkeri med hästar och vagnar. Senare garageuthyrning.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaderna vittnar med sina tidigare olika funktioner om förändringar i samhällsutvecklingen och har ett visst samhällshistoriskt värde. Byggnaderna bevarar i huvudsak ett enkelt 1920-talsklassicistiskt formspråk och har ett visst arkitektoniskt värde samt utgör med sin låga byggnader ett ovanligt inslag i stadsbilden och har ett visst miljöskapande värde.

lp20050719

SLM, LS

Skytten

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skytten 1	1		Saltsjögatan 11.

nybyggnadsår	arkitekt
1870-tal	Tore E:son Lindhberg, Willy Sjöberg. (1920):

funktion
Bostadhus

större ändring/ombyggnad

1876, 1917, 1920,-(Inv 1974)
1928 Om- och tillbyggnad
1937 Terrassmur
1946 Garage
1974 Omfärgning av fasad
1991 Tillbyggnad av två flyglar.
1993 Ansökan om anstånd.

övrigt

1917 köpte arkitekt Tore E:son Lindhberg. Han lät bygga om huset i klassicistisk stil och byggde även längan "Ornässtugan" i nationalromantisk stil 1920. Lindhberg hade bostad och kontor först i gathuset och senare i längan

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Ett fint exempel på en villa i två våningar utförd i 20-talsklassicism; putsat med valmat tak och sexdelade fönster och med dekorationer som hörnkedjor, lisener och festonger. Byggnaden är utförd av den välkände södertäljearkitekten Tore E:son Lindhberg som nyttjade villan som bostad och kontor. Byggnaden, med uthus och trädgård, har ett stort arkitektoniskt värde, genom sin placering vid Saltsjögatan ett miljöskapande värde och genom funktionen som kontor och bostad är arkitekten Lindhberg - ett personhistoriskt värde.

lp20050849

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Skytten 2	1		Saltsjögatan 13, Riddarhusgränden 2

nybyggnadsår	arkitekt
1854	Byggmästare Strehlenert

funktion
Flerbostadshus.

större ändring/ombyggnad
1919 Ombyggnad
1953 Fönster vindsvåning
1963 Fönster

övrigt
Skall e u ha kallats "riddarhuset" p g a att staden två adelsmän en gång bodde här. Till huset hör också ekonomibyggnader och en trädgård.

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Enligt uppgift ett av stadens äldsta flerfamiljshus i trä. Byggnaden är uppförd i tidstypisk panelarkitektur, dvs omväxlande liggande och stående panel samt lövsågerier kring fönster och vid takfot. Byggnaden, med uthus och trädgård, har ett stort arkitektoniskt och miljöskapande värde.

..

20050850

SLM, FMR

Sländan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Sländan 5	1		Storgatan 35, Astrabacken 2

nybyggnadsår	arkitekt
1933	Tore E:son Lindhberg

funktion

Fd kontor till Mjölkkentralen, nu kontor för Astra.

större ändring/ombyggnad

1984 Rivning f d mejeribyggna
1984 Ombyggnad industribyggnad

övrigt

I början av 1930-talet köpte Mjölkkentralen upp de många småmejerierna i Södertälje. Lindhberg ritade ett nytt stort mejeri vid Storgatan/Strängnäs vägen tillsammans med byggmästaren André Andersson. Mjölkkentralen lades ner vid mitten av 1970-talet.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden, uppförd i tegel efter ritningar av Lindhberg, var kontor till Mjölkkentralen som tidigare låg i kvarteret. Den är den enda resten av livsmedelsindustrin i området och har därmed ett samhälls- och industrihistoriskt värde.

lp20050852

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Sländan 5	2,3		Astrabacken 4, Storgatan 35

nybyggnadsår	arkitekt
1985	

funktion

Astras kontorsbaracker.

större ändring/ombyggnad

1985 Tidsbegränsat bygglov för uppställning av kontorsbaracker
Förlängning flera gånger under 19 80-90-talen. Allga Hyrservice.
1986 Om- och tillbyggnad kontorshus.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050851

SLM, FMR

Solen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Solen 7	1	"Nya rådhuset"	Stora torget

nybyggnadsår	arkitekt
1965	Åke Lindqvist

funktion

Första etappen omfattade lokaler för rådhusrätt och stadsfullmäktige. Andra etappen post och polis.

större ändring/ombyggnad

1972 ombyggnad av entré. 1980 om- och tillbyggnad av Rådhuset.

övrigt

1960-tal, de nya stads- och kommunalhusen ansågs vara av sådan betydelse att byggnaderna gavs framskjuten och monumental placering. Från 1930-talet och framåt blev det vanligt att ge fullmäktigesalen en tydlig markering i fasaden. Särskilt påtagligt blev det under 50-talet. Det skulle vara stadens finaste hus och för att markera dess prestige placerades de vanligen vid stadens torg. Sessionsalen fick dominant placering och blev arkitektoniskt bestämmande. Södertälje stad utlyste 1957 en allmän arkitekttävling om förslag till rådhus och förvaltningsbyggnad invid Stora Torget i Södertälje, på den gamla rådhusbyggnadens plats. Tävligen vanns av Åke Lindqvist. Konstnärinnan Siri Dekert har utfört en dekoration i byggnaden kallad "Äventyret". Byggnadsstyrelsen hyrde byggnaderna i kvarteret Solen av Södertälje stad fram till 1972 då hela fastigheten löstes in av staden.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Nya rådhusbyggnaden, utformad enligt tidens ideal, har fått en central framskjuten placering vid torget på den gamla rådhusbyggnadens plats. Byggnaden har uppförts i två av periodens ledande byggnadsmaterial, betong och glas. Med utgångspunkt i tidens "glasfasadstil" och med ett enkelt och effektivt formspråk har arkitekten Åke Lindqvist skapat ett monument av dignitet. Fasadmaterialerna består av frilagd ballast uppbyggd som ett rutnät. Utplacering av stadsfullmäktigesalen och rådhusrättens stora sessionssal bryter monotomin och visar på ett tydligt sätt de funktioner det starka samhället representerar. Rådhuset ger uttryck för Södertäljes självaktning och har högt symbolvärde. Byggnaden har också ett högt samhällshistoriskt värde, men även ett identitets- och arkitektoniskt värde.

lp20050779

SLM, CA

Spinnrocken

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Spinnrocken 12	1	Frälsningsarmén	Templaregatan 2, Nedre Villagatan 11

nybyggnadsår	arkitekt
1912	Östlinh & Stark

funktion

Tidigare Frälsningsarmén. Idag föreningshus: ABF, radio Futura m fl.

större ändring/ombyggnad

1976 Fasadändring

övrigt

Byggnaden har innehållit långhus, samt expeditions- och församlingslokaler. Frälsningsarmén startade sin verksamhet i Södertälje 1889, den första lokalen låg vid Stora Torget.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden uppfördes för Frälsningsarmén 1912 efter ritningar av arkitektfirman Östlinh & Stark. Firman var en av de mest anlitade i Stockholm på 1910-talet. Huset har en oregelbunden byggnadskropp, gulputsade fasader och branta tegeltak. Belägen mellan Villagatan och Stockholmsvägen utgör byggnaden ett udda, men intressant inslag i närmiljön. Den har ett arkitektoniskt värde, samt genom sin koppling till en folkrörelse, Frälsningsarmén, ett socialhistoriskt värde.

lp20050855

SLM, FMR

Syrsan

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Syrsan 6	1		Cederströmsgatan 9

nybyggnadsår	arkitekt
1919	Hjalmar Cederström

funktion

Finska Pingskyrkans lokaler.
Ursprungligen bostadshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Byggnaden är uppförd i sammanhang med fyra andra liknande hus för att avhjälpa den svåra bostadsbristen. Byggnaderna uppfördes centralt, var ganska billiga och enkla för arbetarfamiljer vars förhållanden var särskilt svåra. Av de totalt fem byggnaderna är endast två bevarade.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är en av stadens två bevarade arbetarbostäder och berättar om tidens bostadsbrist, stadens åtgärdsprogram samt arbetarfamiljernas situation under tidigt 1900-tal och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är en välbevarad tidstypisk arbetarbostad och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sin i huvudsak välbevarade arkitektur med 1920-talsklassicistiska drag har byggnaden ett arkitektoniskt värde.

Ip20050728

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Syrstan 7	1		Cederströmsgatan 7

nybyggnadsår	arkitekt
1919	Hjalmar Cederström

funktion

För närvarande Södertälje IF:s föreningshus.
Ursprungligen bostadshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

Byggnaden är uppförd i sammanhang med fyra andra liknande hus för att avhjälpa den svåra bostadsbristen. Byggnaderna uppfördes centralt, var ganska billiga och enkla för arbetarfamiljer vars förhållanden var särskilt svåra. Av de totalt fem byggnaderna är endast två bevarade.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är en av stadens två bevarade arbetarbostäder och berättar om tidens bostadsbrist, stadens åtgärdsprogram samt arbetarfamiljernas situation under tidigt 1900-tal och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är en välbevarad tidstypisk arbetarbostad och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sin i huvudsak välbevarade arkitektur med 1920-talsklassicistiska drag har byggnaden ett arkitektoniskt värde.

lp20050729

SLM, LS

Södra

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Södra 1:19			Stationsplan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1916-18	Folke Zettervall

funktion
Stationsbyggnad

större ändring/ombyggnad
Nya entrépartier, 1992.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Den nya stationsbyggnaden förknippas med landets järnvägshistoria och dragning till Södertälje och har ett samhällshistoriskt värde. Stationshuset har en tidstypisk utformning med nationalromantiska karaktärsdrag efter ritningar av Folke Zettervall, en av tidens stora arkitekter och SJ:s chefsarkitekt, och har ett byggnadshistoriskt värde. Med bevarade tidstypiska karaktäristiska detaljer av hög kvalitet har byggnaden ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaden har med sitt representativa läge vid stadens järnvägsstation ett stort miljöskapande värde.

lp20050683

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Södra 1:32			Stationsplan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1860	Adolf Wilhelm Edelsvärd

funktion

Kontor, café, bostad.

Ursprungligen stationsbyggnad.

Efter det att det nya stationshuset uppförts förändrades byggnaden till godsexpedition och ilgodsmagasin.

större ändring/ombyggnad

Nytt dörrparti i fönster, 1996.

övrigt

Stationsbyggnaden invigdes av Karl XV i samband med en provtur på järnvägen 1860.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Den gamla stationsbyggnaden förknippas med landets järnvägshistoria och dragningen av stambanan till Södertälje och har ett samhällshistoriskt värde. Stationsbyggnaden är uppfört efter ritningar av SJ:s chefsarkitekt Adolf Wilhelm Edelsvärd och stilmässigt resrepresentativt för tidens utformning av stationshus och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sin tidstypiska arkitektoniska gestaltning under påverkan av arkitekten Löfvenskiölds lantmannabyggnader och tegelgotik har byggnaden ett arkitektoniskt värde. Byggnaden har med sin karaktäristiska stationshusarkitektur ett stort miljöskapande värde med sitt representativa läge vid stadens järnvägsstation.

lp20050658

SLM, LS

Tellus

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tellus 4	1, 2		Köpmang 5-7, Gästgivareg 3, Storg 6

nybyggnadsår	arkitekt
1965	Fritz Voigt

funktion

Affärshus, bostadshus, kontor och garage.

större ändring/ombyggnad

1982 tilläggsisolerades bostadshuset, vilket innebar byte av fasadmaterial. 1984 förändrades affärshuset och flerbostadshuset med bland annat byte av fönster. Flera mindre fasadändringar och uppsättning av nya skyltar på affärshuset har skett under årens lopp.

övrigt

Här låg tidigare bl a Strömstedtska huset (nu på Torekällberget) och Krafftska huset, som på 1960-talet fick lämna plats åt Epavaruhuset. Varuhuset var det 94:e Epavaruhuset som invigdes i landet. Här fanns även Södertäljes första bowlinghall samt bostäder och kontor i höghusdelen och 175 parkeringsplatser i parkeringsdelen.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Den långsträckt rektangulära långhusdelen uppfördes ursprungligen för varuhuset Epa och på taket placerades terrass och en påbyggd bostads- och kontorslamell om sju våningar. Den modernistiska byggnaden utmärks av en renodlad, geometrisk uppbyggnad och visar tydligt släktskap med sin granne Kringlan i fråga om form och funktion. Arkitekt Fritz Voigt som ritat huset har haft hög ambitionsnivå i fråga om arkitektoniskt utförande, med bland annat skifferplattor som fasadmaterial. På grund av flera ombyggnader har byggnadskomplexet nu mist mycket av sitt ursprungliga uttryck. Bostadshuset var ursprungligen grått men har nu en fasadbeklädnad i rött tegel. Byggnaden har både samhällshistoriskt och arkitektoniskt värde.

lp20050775

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tellus 5	1	Kringlan	Storg 4, Köpmang 1-3, Ekdalsg 1

nybyggnadsår	arkitekt
1965	Erik och Tore Ahlsén

funktion

Affärs, kontors- och flerbostadshus samt parkering.

större ändring/ombyggnad

övrigt

På platsen låg tidigare bl a det Beckerska huset. Det tredje varuhuset som uppfördes i Södertälje var Kringlan, störst för sin tid med sammanlagt 8400 m2 affärsyta och 400 parkeringsplatser med infart invid Marenplan. Kringlan var också det första av Södertäljes varuhus med rulltrappor. Husets konstnärliga utsmyckning är utförd av Stockholms konstnärerna Bo Ahlsén och Lars Abrahamsson. På en av husets pelare mot Köpmangatan har konstnärerna gestaltat Kringlanhuset. Trädgårdsarkitekten Heinz Klay anlätades för utformning av takterrassen.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Bostads- kontors och varuhuset Kringlan är i dag en symbol för Södertälje och ett uttryck för den framtidsoptimism som rådde på 1960-talet. Byggnaden har ett mycket högt arkitektoniskt och samhällshistoriskt värde, både i dess utförande och val av material. I den brända leran finns Kringlans huvudsakliga materialuttryck i form av tegelbröstningar och keramiskt klädda pelare. Medvetet har arkitekterna Erik och Tore Ahlsén valt att använda välbeprövade material med lång tradition som hårdbränt tegel, keramik, teak, och koppar. De två nedersta våningarna innehåller affärslokaler med stora glasytor, varorna skulle här exponeras och på så vis stimulera till ökad konsumtion. Varuhusets avslutning markeras tydligt av ett svängt koppartak, terrass och däröver en höghuslamell. Här avspeglas också också bilens tidsålder med parkering i direkt anslutning. Kringlan har också ett byggnadsteknikhistoriskt värde, huset var det första varuhuset i staden som hade rulltrappor. Byggnadens placering på Storgatan hörnet Ekdalsgatan utgör ett miljöskapande inslag och byggnaden har ett symbolvärde för citykärnan.

lp20050764

SLM, CA

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tellus 5	2	Mc-Donalds	Västra Kanalgatan 1, Slussgatan 5

nybyggnadsår	arkitekt
1996	Erik Solberg

funktion

Restaurang och samlingslokal, infart till garage.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

Med inspiration av en traditionell fiskebodshamn har man skapat ett stort komplex som varken stämmer in eller harmoniserar med omgivande bebyggelse. Byggnadskroppen visar arkitektoniskt en blandning av flera olika byggnadsstilar utförda i en mängd olika material, med allt från målad betong till röd träpanel.

lp20050757

SLM, CA

Tratten

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 3	1		Kaplansgatan 5, 7

nybyggnadsår	arkitekt
1945	HSB arkitektkontor, Nils Lundberg

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
Ändring, 1920.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Byggnaden utgör ett exempel på stenstadsmässig 1940-talsbebyggelse anpassat till kvarterets form och har med sin i huvudsak bevarade arkitektoniska utformning ett byggnadshistoriskt och arkitektoniskt värde. Byggnadens ursprungliga karaktär har delvis förändrats genom ändring av ursprungliga material och för byggnaden karaktäristiska ursprungliga detaljer.

LP20050734

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 5	1		Jovisgatan 8

nybyggnadsår
1887

arkitekt

funktion

Affärs- och bostadshus.

större ändring/ombyggnad

Ändring, 1923.
Fasadändring bottenvåning, 1950.
Takkupor, 1952.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppförd i ett sammanhang tillsammans med intilliggande fastigheter efter en brand i kvarteret 1887. Byggnaderna bildar med sina tidstypiska stadsmässiga nyrenässansfasader en sammanhängande miljö av värde för stadsbilden och har ett högt miljöskapande värde. Byggnaden är av stadens få bevarade exempel på 1880-talets stenstadsarkitektur och har ett byggnadshistoriskt värde. Byggnaden har med sin bevarade mellanvåning med fasad i tidstypisk nyrenässans ett arkitektoniskt värde i sammanhang med intilliggande byggnad från samma tid trots att bottenvåningen byggts om och tillägg av takkupor har förändrat byggnadens ursprungliga karaktär.

lp20050735

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 6	1		Kaplansgatan 3

nybyggnadsår	arkitekt
1888	

funktion

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Magasinsbyggnaden, uppförd efter branden 1887, är ett exempel på tidens magasinsbyggnader och bevarar i huvudsak sin enkla tegelarkitektur och har ett byggnadshistorisk värde. Då byggnaden är den centrala stadens enda bevarade magasinsbyggnad och en sällsynt företeelse utgör byggnaden ett värdefullt inslag i stadsbilden och har stora miljöskapande värden.

lp20050736

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 7	1		Jovisgatan 6

nybyggnadsår
1887

arkitekt

funktion

Affärs- och bostadshus.

större ändring/ombyggnad

Ombyggnad, 1920.

Ändring bv, arkitekt Uno Borg, 1945.

Fasadändring butiksfasad, 1973.

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden uppfördes i ett sammanhang tillsammans med intilliggande fastigheter efter en brand i kvarteret 1887. Byggnaderna bildar med sina tidstypiska stadsmässiga nyrenässansfasader en sammanhängande miljö av värde för stadsbilden och har ett högt miljöskapande värde. Byggnaden är ett av stadens få bevarade exempel på 1880-talets stenstadsarkitektur och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sina synnerligen välbevarade fasader i tidstypisk nyrenässans har byggnaden en högt arkitektoniskt värde.

lp20050737

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 8	1		Storgatan 21, Kaplansgatan 1

nybyggnadsår	arkitekt
1887	Phil Sandberg?

funktion

Affärs- och bostadshus. Restaurang och café.

större ändring/ombyggnad

Tillbyggad längst med Kaplansgatan, arkitekt Gustaf Jonsson, 1908.

Ombyggnad, 1920.

Ändring, 1930.

Om- och tillbyggnad, 1990.

Ombyggnad gård, 1992.

Uteservering, 1994.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden har ett av stadens mer representativa lägen intill kyrkan. Byggnaderna i nedre delen av kvarteret uppfördes i ett sammanhang efter en brand i kvarteret under 1880-talet. Byggnaderna bildar med sina tidstypiska stadsmässiga nyrenässansfasader en sammanhängande miljö av värde för stadsbilden och har ett högt miljöskapande värde. Byggnaden är av stadens få bevarade exempel på 1880-talets stenstadsarkitektur och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sin synnerligen välbevarade fasad i nyrenässans har byggnaden en högt arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en sällsynt företeelse då den är, för en stenstad, ovanligt låg byggnad.

lp20050739

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 9	1	Apotekshuset	Storgatan 19, Jogvisgatan 4

nybyggnadsår	arkitekt
1887	Byggmästare Carl Lignell

funktion

Bostads- och affärshus

större ändring/ombyggnad

Inredning apotek, 1937.

Byte träfyllnad till dörrport, 1952.

Unvändning putsning/målning, 1954.

Fasadrenovering, 1960.

Fasadrenovering, byte takmaterial, 1978.

övrigt

Apoteket Kronan inrymdes från 1874 i en byggnad som brann 1887. Apoteket fortsatte i det nya huset fram till 1979.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden har ett av stadens mer representativa lägen intill kyrkan och Stora torget. Byggnaden uppfördes i ett sammanhang tillsammans med intilliggande fastigheter efter en brand i kvarteret under 1880-talet. Byggnaderna bildar med sina tidstypiska stadsmässiga nyrenässansfasader en sammanhängande miljö av värde för stadsbilden och har ett högt miljöskapande värde. Byggnaden är av stadens få bevarade exempel på 1880-talets stenstadsarkitektur och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sina synnerligen välbevarade rikt dekorerade fasader i nyrenässans har byggnaden en högt arkitektoniskt värde. Byggnaden har ett samhällshistoriskt värde då stadens apotek haft sin verksamhet här sedan 1874.

lp20050740

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 10	1		Nygatan 30B, Kaplansgatan 9

nybyggnadsår	arkitekt
1945	Tore E:son Lindhberg

funktion

Affärs- och bostadshus.

större ändring/ombyggnad

Fasadändring, färsättning, 1975.
Ombyggnad, 1981.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett tidstypiskt 1940-talshus vars ursprungliga karaktär förändrats genom ändring av ursprungliga material och för byggnaden ursprungliga karaktäristiska detaljer. Byggnaden utgör ett exempel på stenstadsmässig 1940-talsbebyggelse anpassat till kvarterets form och har ett byggnadshistoriskt värde.

lp20050731

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 11	1		Nygatan 30A, Jovisgatan 12

nybyggnadsår	arkitekt
1943	Osvald Almqvist (SAK)

funktion
Affärs- och bostadshus.

större ändring/ombyggnad
Ombyggnad, 1981.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är ett tidstypiskt 1940-talshus vars ursprungliga karaktär förändrats genom ändring av ursprungliga material. Byggnaden utgör ett exempel på stenstadsmässig 1940-talsbebyggelse anpassat till kvarterets form och har ett byggnadshistoriskt värde.

lp20050732

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tratten 12	1		Jovisgatan 10

nybyggnadsår	arkitekt
1983	Telgebostäder, Hans Tombach AB

funktion
Affärs- och bostadshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

Ip20050733

SLM, LS

Tälje

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:1	9002	Mias Gatukök	Marenplan

nybyggnadsår	arkitekt
1995	

funktion
Gatukök

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

Ip20050762

SLM, CA

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Tälje 1:1   9001   Astrabacken/Storgatan

nybyggnadsår   arkitekt
1920-tal

funktion
Transformatorstation

större ändring/ombyggnad

övrigt
En transformatorstation i klassicistisk stil. Ljusbrun slätputs. Tandsnitt. Kopparklätt falstak med förskjutna skarvar.

kulturhistorisk gradering
grön

motiv
Stor omsorg har lagts ner på transformatorstationen som har ett arkitektoniskt värde.

lp20050853

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	1	Gamla kanalkontoret	Västra Mälarehamnen 2

nybyggnadsår
1819

arkitekt

funktion

Överloppsbyggnad.
F d kontorslokaler.

större ändring/ombyggnad

Ändring, 1934.
Fasadrestaurering, 1970-tal.

övrigt

Kanalkontor fram till 1924.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Gamla kanalkontoret är uppfört som slusskontor intill 1819-års sluss. Det gamla kanalkontoret visar tillsammans med bevarade rester av 1819-års sluss läget för den gamla slussen och berättar om ett viktigt skede i Södertälje kanals historia och har ett samhällshistoriskt värde.

Byggnaden utgör med sin enkla från tiden bevarade arkitektoniska form och sitt läge intill den gamla slussen ett värdefullt inslag i kanalmiljön och har ett stort miljöskapande värde.

lp20050653

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9001	Brovaktarstugan	Västra Kanalgatan

nybyggnadsår
1909

arkitekt

funktion

Överloppsbyggnad.
Ursprungligen brovaktarstuga..

större ändring/ombyggnad

övrigt

I byggnaden har Eskilstuna-Sliperi bedrivit verksamhet under ett antal år.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Brovaktarstugan är uppförd som vaktkur vid bron över 1819-års kanal. 1909-10 förnyades bron och vaktkuren byggdes. Brovaktarstugan och det bevarade brofundamentet från 1910-års svängbro visar på läget för den gamla bron över kanalen och berättar om ett skede i Södertälje kanals historia och har därmed ett samhällshistoriskt värde. Brovaktarstugan uppförd i tegel med tegelornering med nationalromantiska stildrag är synnerligen väl bevarad från byggnadstiden och har ett autencitetsvärde. Med sin äldre karaktär utgör brovaktarstugan ett värdefullt inslag i miljön vid kanalen och har ett miljöskapande värde.

lp20050647

SLM, LS

kvarter, nr Tälje 1:2	byggnad 9002	namn Kiosk	adress Kanalholmen
---------------------------------	------------------------	----------------------	------------------------------

nybyggnadsår 1927	arkitekt
-----------------------------	-----------------

funktion
Ursprungligen kiosk.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd som kiosk 1927 och är en sällsynt företeelse då få kiosker är bevarade från 1920-talet. Byggnaden har med sitt 1920-talsklassicistiska formspråk ett arkitektoniskt värde. Med sin välbevarade karaktär utgör den lilla byggnaden ett värdefullt inslag i miljön på kanalholmen och har ett miljöskapande värde.

lp20050662

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	7	Manövertornet	Slussgatan

nybyggnadsår
1924

arkitekt

funktion

Manövertorn till slussen.

större ändring/ombyggnad

Minnessten sätts upp, 1976
Tillbyggnad av kontorsbyggnad, 1982.
Påbyggnad av tornet, 1998.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Manövertornet är uppfört i sammanhang med ett flertal andra byggnader vid slussen till 1924-års kanal. Byggnaden bildar tillsammans med övriga byggnader bevarade från 1920-talets kanalombyggnad en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö. Varje enskild byggnad från 1920-talets kanalombyggnad intill slussen bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde. Byggnaden, som byggts på- och till, har till sin ursprungliga byggnadskropp 1920-talsklassicistiska stildrag och har ett arkitektoniskt värde.

lp20050674

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9005	Slussbyggnader	Slussen

nybyggnadsår	arkitekt
1924	

funktion

Nedgångar till slussmotorer.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Tre överbyggnader till nedgångar till slussmotorerna är uppförda i samband med ombyggnaden av kanalen under 1920-talet. De tre byggnaderna bildar tillsammans med övriga byggnader bevarade från 1920-talets kanalombyggnad en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö. Varje enskild byggnad från 1920-talets kanalombyggnad intill slussen bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde. Byggnaderna har bevarade 1920-talsklassicistiska stildrag och har ett arkitektoniskt värde.

lp20050682

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	8	Kanalkontoret	Slussgatan

nybyggnadsår
1924

arkitekt

funktion

Kontor.
Ursprungligen kanalmästarebostad.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Kanalmästarebostaden är uppförd sammanhang med ett flertal andra byggnader vid slussen till 1924-års kanal. Byggnaden bildar tillsammans med övriga byggnader från 1920-talets kanalombyggnad en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö. Varje enskild bevarad byggnad från 1920-talets kanalombyggnad intill slussen bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde. Byggnaden har 1920-talsklassicistiska stildrag och har ett arkitektoniskt värde.

lp20050661

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	5	Underhållsverkstäder	Lotsudden

nybyggnadsår
1920-tal

arkitekt

funktion

Underhålls- och verkstadslokaler samt förrådsbyggnader.

större ändring/ombyggnad

Större ombyggnad och modernisering, 1980-tal.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Underhålls- och verkstadslokalerna är uppförda i sammanhang med ett flertal andra byggnader vid slussen till 1924-års kanal. Byggnaderna bildar tillsammans med övriga byggnader från 1920-talets kanalombyggnad en sammanhängande industrihistoriskt värdefull miljö. Varje enskild bevarad byggnad från 1920-talets kanalombyggnad intill slussen bidrar till den samlade miljön och har ett miljöskapande värde. Trots att byggnaderna har byggts om och till har de med sina väl tilltagna tak täckta med enkupigt tegel och i huvudsak bevarade ursprungliga karaktär ett arkitektoniskt värde.

lp20050750

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9006		Slussgatan

nybyggnadsår
Ingen uppgift

arkitekt

funktion
Restaurang

större ändring/ombyggnad
Tillbyggnad, arkitekt Tore E:son Lindhberg, 1933.
Ändring "Gillesgården", 1953.
Ombyggnad restaurang Paradiso (Gillesgården), 1959.

övrigt
Ursprungligen en kafébyggnad, "Kanalkaféet".

kulturhistorisk gradering
gul

motiv
Byggnaden är troligen uppförd under 1920-talet, då den ursprungliga byggnadskroppen har 1920-talsmässiga stildrag, och har ett visst arkitektoniskt värde. Byggnaden har ett visst miljöskapande värde med sitt väl synliga läge från staden trots att byggnadens ursprungliga karaktär har förändrats genom om och tillbyggnader.

lp20050693

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	6	Lotsövernattnig	Slussgatan, Lotsudden

nybyggnadsår
1956

arkitekt

funktion

Kontor, Sveriges Ångbåtsförening/SS Ejdern.
F d lotsövernattnig.
Ursprungligen tullbevakning.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnaden är uppförd som lotsövernattnig intill slussen 1956 och har ett socialhistoriskt värde. Byggnaden har tillfogats miljön vid 1924-års sluss och utgör en del av den industrihistoriskt värdefulla miljön.

lp20050675

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9003	Slusstugan	Slussgatan

nybyggnadsår	arkitekt
--------------	----------

funktion
Kiosk

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

Ip20050725

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9004	Kiosk	Lotsudden

nybyggnadsår	arkitekt
1994	

funktion
Kiosk

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering
grå

motiv

lp20050663

SLM, LS

kvarter, nr Tälje 1:2	byggnad 4	namn Fyr	adress Lotsudden
---------------------------------	---------------------	--------------------	----------------------------

nybyggnadsår
1962

arkitekt

funktion
Fyr

större ändring/ombyggnad
Flyttad till Lotsudden 1998.

övrigt
Fageröfyr, uppförd 1962.

kulturhistorisk gradering
gul

motiv

Fyren stod ursprungligen på ett grund utanför Fagerö i Mälaren och flyttades till Lotsudden 1998. Fyren utgör ett positivt inslag i miljön på Lotsudden och har ett miljöskapande värde.

lp20050654

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:2	9007	Transformator	Västra Kanalgatan

nybyggnadsår
2000

arkitekt

funktion
Transformator

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050730

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:22	1	S:ta Ragnhilds kyrka	Storgatan

nybyggnadsår
1100-tal

arkitekt

funktion
Kyrka

större ändring/ombyggnad

Kyrkan förlängs åt öster och förses med sakristia i norr, 1200-1300-tal. Kyrkan valvslås, 1400-tal. Ny tornspira, 1500-1600-tal. Kyrkan brinner och restaureras, 1650-tal. Cronberg-Hackerska gravkoret byggs till, 1600-tal.

Klockstapelns tas bort, 1703. Kyrkan brinner och restaureras därefter under ledning av arkitekten Johan Fredrik Åbom, 1881. Glasmålningar kommer till, 1912. Bronsportar kommer till, 1934. Kyrkan restaureras under ledning av arkitekten Bengt Romare, 1960-61. Omläggning av kopparplåt, omfärgning, 1986-87.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Kyrkan är skyddad genom 4 kapitlet KML.

S:ta Ragnhilds kyrka är stadens äldsta bevarade byggnad och därmed unik i staden. Då kyrkan bevarar medeltida murverk och valv har byggnaden ett ovärderligt byggnadshistoriskt värde. Med sin 1800-talsprägel med barockinslag i sin västfasad och det Hackerska gravkoret har kyrkan ett arkitektoniskt värde. Kyrkan bildar tillsammans med omgivande kyrkogård en väl sammanhållen miljö av ålderdomlig karaktär som har stort miljöskapande värde och är en omistlig del i stadsbilden.

lp20050727

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:22	9001	S:ta Ragnhild, bårhus	Storgatan

nybyggnadsår	arkitekt
Troligen 1800-tal	

funktion

Förråd.
Ursprungligen bårhus.

större ändring/ombyggnad
Omfärgning fasad, 1978.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden skyddas genom 4 kapitlet KML.

Byggnaden har med sin utformning i empire ett arkitektoniskt värde. Med sin sin välbevarade äldre karaktär är byggnaden en värdefull del av kyrkomiljön och har ett miljöskapande värde.

lp20050726

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:33	1	Gamla Rådhuset	Stora Torget

nybyggnadsår
1732-34

arkitekt

funktion

På bv ett borgerligt vigselrum, på öv utsällningslokal för Södertälje konstförening.
Café.
Ursprungligen rådhus.

större ändring/ombyggnad

Påbyggnad med en våning, 1758.
Byggnaden panelas och målas i ljus kulör, 1750-1800.
Tillbyggnad ritad av Isac Gustaf Clason, 1921.
Tillbyggnad rivs, 1963.
Byggnad flyttas till Västra Kanalgatan, 1962.
Byggnaden flyttas till torgets östra sida och ställs på ny sockel, 1982.

övrigt

Rådhusrätten flyttar till Orionkullen mellan åren 1826 och 1907.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd som stadens rådhus under 1730-talet som ersättning för det äldre rådhuset som förstörts under rysshärjningarna 1719 och har ett högt samhällshistoriskt värde. Med sin tidigare viktiga samhällsfunktion som stadens rådhus utgör byggnaden en viktig symbol för staden Södertälje.

Det gamla rådhuset är, med undantag för kyrkan, stadens äldsta bevarade byggnad och därför unik i staden. Byggnaden vittnar om en gångens tids byggnadsskick, estetiska ideal och funktion i en gångens tids samhälle och har ett stort byggnadshistoriskt värde. Med sin tidtypiska arkitektoniskt uppbyggda fasad i huvudsak bevarad från tiden sent 1700-tal-tidigt 1800-tal har byggnaden ett högt arkitektoniskt värde. Det gamla rådhuset är med sin traditionella placering vid stadens torg en värdefull del av miljön vid torget.

lp20050694

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:34	2	Gamla Flickskolan	Orionkullen, Västra Kanalgatan 2

nybyggnadsår	arkitekt
1778	Carl König?

funktion

Kulturverksamhet.

F d skola.

Ursprungligen serafimerlasarett.

större ändring/ombyggnad

Ombyggnad, arkitekt Hjalmar Cederström, 1916.

övrigt

Lasarettverksamheten upphörde 1823. Därefter var byggnaden delvis privatbostad. Från det att staden övertog fastigheten 1843 fungerade byggnaden som stadens rådhus fram till 1907. Därefter nyttjades byggnaden som utbildningsanstalt för pojkar fram till 1912. Elementarskolan för flickor drev sedan verksamhet i byggnaden fram till år 1968. Sedan 1976 nyttjas byggnaden för kulturella verksamheter.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd som serafimerlasarett och hade senare funktion som stadens rådhus, fängelse och utbildningsanstalt och har ett samhällshistoriskt värde.

Byggnaden är, med undantag för kyrkan, stadens äldsta bevarade stenhus och därför unik i staden.

Byggnaden är möjligen uppförd efter ritningar av en känd svensk arkitekt utformat i enlighet med Carl Winblads mönsterböcker i rokokon anda och har ett byggnadshistoriskt värde. Med sin i huvudsak från byggnadstiden bevarade karaktäristiska arkitektoniska uppbyggnad och fasaddekor samt ursprungliga dörrar i rokoko har byggnaden ett arkitektoniskt värde.

Med sitt fria monumentala läge på Orionkullen, bildar byggnaden tillsammans med den senare uppförda flygeln en verkningsfull helhet av stort värde i stadsbilden och har stora miljöskapande värden.

lp20050687

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Tälje 1:34	1	Gymnastikhuset	Orionkullen

nybyggnadsår
1865

arkitekt

funktion

Dansskola.

F d gymnastikhus och skola.

större ändring/ombyggnad

Om- och tillbyggnad, arkitekt Tore E:son Lindhberg, 1918.

övrigt

Flygelbyggnaden rymde förutom gymnastiklokaler även undervisningslokaler i övre våningen.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd som flygelbyggnad till gamla flickskolan under 1860-talet. Byggnaden har till sin arkitektoniska form och dekor anpassats till huvudbyggnaden och utgör med sin äldre karaktär en värdefull del av miljön på Orionkullen.

Med sitt fria monumentala läge på Orionkullen, bildar byggnaden tillsammans med Gamla Flickskolan en verkningsfull helhet av stort värde i stadsbilden och har stora miljöskapande värden.

lp20050688

SLM, LS

Uranus

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 4	1		Järnagatan 8

nybyggnadsår	arkitekt
1864	Byggherre D.J. Ekenberg

funktion

Kontor, restaurang.
Ursprungligen bostadshus.

större ändring/ombyggnad

Souterrainvåning tillkommer vid gatans sänkning samt ny arkitektonisk utsmyckning, arkitekt Nils L. Lundberg, 1907. Ny butiksfasad, 1948. Fasadrestaurering, 1960-tal. Fasadrestaurering, färgsättning, 1972.

övrigt

I byggnaden har under 1900-talets tidigare hälft drivits pensionatsrörelse och senare hotell. Hotellverksamheten uppförde 1973 då kontor inreddes. Lokal inreddes till matservering 1947.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är stadens första och äldsta bevarade flerfamiljshus av sten. Byggnaden har ett visst samhällshistoriskt värde då byggherren var den i Södertälje välkände fabrikören D.J. Ekenberg vars verkstad fått ett ekonomiskt uppsving i början av 1860-talet. Trots att byggnaden inte bevarar sin ursprungliga karaktär har den med sin fasaddekor med klassicistiska drag ett arkitektoniskt värde. Det byggnadshistoriska värden ligger delvis i de förändringar som under tidens lopp format den. Den arkitektoniskt utsmyckningen tillkom 1907 för att stilmässigt anpassas till det nyuppförda grannhuset, Uranus 3. Byggnaden ger en upplevelse av patina med sin fint åldrande fasadputs och bevarade 1800-talsmässiga fönster i mellanvåningen med skimrande glas. Byggnaden ingår som en del av Järnagatans sammanhängande gatupartier bestående av äldre stenstadsbebyggelse och har ett högt miljöskapande värde.

lp20050741

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 4	2	Skandiahuset	Järnagatan 10, Nygatan 2

nybyggnadsår 1904-06 arkitekt Nils L. Lundberg. Byggherre Thure Gustafsson.

funktion
Bostads- och affärshus.

större ändring/ombyggnad
Fasadreparation, 1964.

övrigt
I byggnadens hörnbutik öppnade byggherren Gustafsson en tobaksaffär vilken fortfarande finns kvar. Saltsjöгатans öppna parkplats var en gåva från byggherren Gustafsson och systerarna Werming, som bodde i Väduren 11, till staden. Han försäkrade sig därmed om den öppna utsikten mot Saltsjöгатan och parken. Vid Järnagatan hade Wilhelm Wetterström under många år en speceri- och delikatessaffär, vilken lades ner i mitten av 1960-talet och ersattes med en körsnärffirma. I butikslokalen utefter Nygatan hade posten sin verksamhet fram till år 1929 då den flyttade till det då nyuppförda Castorhuset. Byggnaden har tidigare rymt även vårdhem/gruppboende.

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Byggnaden har med sin välbevarade arkitektoniska utsmyckning i jugendbarock utförd efter ritningar av den välkända Södertäljearkitekten Nils L. Lundberg ett högt byggnadshistorisk och arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör med sin välbevarade äldre karaktär med detaljer av hög kvalitet, karaktäristiska för byggnadstiden, en värdefull del av Järnagatans sammanhängande gatuparti av äldre stenstadsbebyggelse och har med sitt fria monumentala läge vid Saltsjötorget ett stort miljöskapande värde av betydelse för stadsbilden. Genom byggherren Thure Gustafssons bevarade tobaksaffär i huset samt hans donation av Saltsjötorgets parkplats har byggnaden ett personhistoriskt värde.

lp20050742

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 5	1	Gamla Sparbankshuset	Järnagatan 6A, Badhusgatan 1A

nybyggnadsår	arkitekt
1912	Thor Thorén

funktion

Kontors- och affärshus.
Ursprungligen Bankpalats.

större ändring/ombyggnad

Ombyggnad, entresol Järnagatan, 1953.
Ändring fasad badhusgatan, 1954.

övrigt

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är uppförd som bankpalats för Sparbanken i Södertälje under bankbyggnadens stora byggnadsepok och har ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är uppförd efter ritningar av en känd bankarkitekt, upphovsman till flera bankhus i Stockholm och i övriga landet, och har med sin välbevarade, tidstypiska jugendarkitektur ett byggnadshistoriskt värde. Bankpalatset hör till stadens karaktärsbyggnader och har med sin form och fasadutsmyckning med i huvudsak bevarad ursprunglig utsmyckning av hög materialmässig och konstnärlig kvalitet ett högt arkitektoniskt värde. Med sin välbevarade tidiga 1900-talskaraktär är byggnaden en värdefull del av Järnagatans sammanhållna gatuparti med äldre stenstadsbebyggelse. Som ett av stadens enda bankpalats i jugend med ett centralt läge vid en öppen plats utgör byggnaden ett värdefullt inslag i stadsbilden och omfattas av stora miljöskapande värden.

lp20050743

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 6	1A		Järnagatan 6B

nybyggnadsår	arkitekt
1953	Sten Carlqvist, Sparfrämjandets arkitektkontor

funktion

Bostads- och affärshus..

större ändring/ombyggnad

Fasadändring, omfärgning, 1981.

Takmaterial ändras till svart plåt, 1983.

övrigt

Sparbanken flyttade hit från gamla Sparbankshuset, Uranus 5, år 1953. Byggnaden togs över av HSB Södertälje när Sparbanken flyttade härifrån 1981.

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden har ett visst samhällshistoriskt värde då den är uppförd med ny modern banklokal för Sparbanken i Södertälje under 1950-talet.

Byggnaden har ett arkitektoniskt värde med sin tidstypiska 1950-talsutformning med vertikala våningsband i putsen, markerad sockelvåning klädd i skiffer och ursprungliga pivåfönster trots att detaljförändringar som byte av entréportar utförts.

lp20050745

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 6	1B		Badhusgatan 1B

nybyggnadsår	arkitekt
1953	Sten Carlqvist, Sparfrämjandets arkitektkontor

funktion
Bostads- och affärshus

större ändring/ombyggnad
Fasadändring, omfärgning, 1981.
Takmaterial ändras till svart plåt, 1983.

övrigt

kulturhistorisk gradering
gul

motiv
En av två byggnader uppförda intill Gamla Sparbankshuset efter ritningar av Sparfrämjandets arkitektkontor under 1950-talet. Byggnaderna har en likartad arkitektur och har ett visst arkitektoniskt värde med sin i huvudsak bevarade tidstypiska utformning med vertikala våningsband i putsen.

lp20050744

SLM, LS

kvarter, nr Uranus 9	byggnad 1A	namn	adress Badhusgatan 3
--------------------------------	----------------------	-------------	--------------------------------

nybyggnadsår 1981	arkitekt Carl Nyrén
-----------------------------	-------------------------------

funktion
Bostads- och affärshus.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnad uppförd under 1980-talet efter ritningar av en känd svensk arkitekt. Byggnaden anspelar med sin arkitektoniska utformning och kraftfulla färgsättning på 1950-talets bebyggelse och har väl anpassats till intilliggande bebyggelse och har ett arkitektoniskt värde.

lp20050747

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Uranus 9	1B		Nygatan 4

nybyggnadsår	arkitekt
1981	Carl Nyrén

funktion

Bostads- och kontorshus, restaurang.

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden är uppförd under 1980-talet efter ritningar av en känd svensk arkitekt och har ett 1980-talsmässigt formspråk med de svagt buktande burspråken. Byggnaden har med sin arkitektoniska utformning med runda fönster i kvarterets hörn och sockelväning i sandsten ett visst arkitektoniskt värde.

lp20050746

SLM, LS

Vattumannen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Vattumannen 1	1		Saltsjögatan 15, Riddarhusgränden 1.

nybyggnadsår	arkitekt
1860-70-tal.	Cederström & Borg (1907)

funktion
Bostadshus, kontor

större ändring/ombyggnad
1907 Ändring hus
1934 Ändring samt uppsättning mur och staket
1934 Ombyggnad gårdshus
1942 Ändring byggnad
1981 Förlängt bygglov kontor
1983 Permanent bygglov ändrat användningssätt bostadshus
1995 Marklov för parkeringsplats

övrigt
1910 Tillbyggnad på norra gaveln (Gelotte 1999).

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Villa uppförd i panelarkitektur med liggande och stående panel och lövsägeridekorationer. Uthus och trädgård mot Maren, även mot Saltsjögatan finns en trädgård och ett spjälstaket. Villan beboddes vid förra sekelskiftet av baron Liljencranz. Villan har ett stort arkitektoniskt och miljöskapande värde.

lp20050856

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Vattumannen 2	1	Borgmästarvillan	Saltsjögatan 17

nybyggnadsår	arkitekt
1860-talets början	Tore E:son Lindhberg (1922)

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad
1922 Om-och tillbyggnad

övrigt
Ombyggd på 1880-talet enligt Gelotte 1999. Kallas Borgmästarvillan efter borgmästaren Jakob Petterson som bodde där i 59 år. Petterson var borgmästare 1896 -1946, under hans tid kallades villan: "Villa Ingenting".

kulturhistorisk gradering
röd

motiv
Byggnad utförd i italiensk villastil efter ritningar av Tore E:son Lindhberg 1922, som då ritade om en äldre byggnad för borgmästaren Jakob Peterssons räkning. Villan ligger på en hörntomt med uthus och stor trädgård och utsikt över Maren. Strax intill ligger stadsparken. Byggnaden, som genom sin utformning är unik i Södertäljes stadskärna, har ett stort arkitektoniskt värde. Den har ett viktigt miljöskapande värde och genom sin funktion som borgmästarbostad under mycket lång tid - ett personhistoriskt värde.

Ip20050857

SLM, FMR

Vågen

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Vågen 1	1		Paradisgränd 6, 8, 10

nybyggnadsår	arkitekt
1942	HSB Arkitektkontor

funktion

Bostads- och affärshus

större ändring/ombyggnad

Byte av fasadbeklädnad, 1979.

Totalrenovering, tilläggsisolering, nya balkonger och fönster, 1986.

Skärmtak över balkonger, 1993.

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

De två byggnaderna i kvarteret Vågen är uppförda 1942 efter ritningar av HSB Arkitektkontor. Byggnaderna är fint exempel på stadens bostadsbebyggelse från 1940-talet. Byggnaderna bevarar sin karaktäristiska 1940-talsform och utgör tillsammans en sammanhängande bebyggelseenhet.

På byggnaden i fastigheten Vågen 1 har genomförts byte av ursprungliga karaktäristiska detaljer som bl a entréport, balkonger och skärmtak mot främmande material och form vilket förändrat byggnadens ursprungliga karaktär. Då byggnaden bevarar sin tidstypiska 1940-talsform har den ett arkitektoniskt värde. Byggnaden utgör en viktig del av områdets sammanhängande bebyggelse från samma tid har byggnaden ett miljöskapande värde.

lp20050753

SLM, LS

kvarter, nr   byggnad   namn   adress
Vågen 1   9001   Paradisgränd 6

nybyggnadsår   arkitekt
1993

funktion
Sophus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

grå

motiv

lp20050752

SLM, LS

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Vågen 2	1		Paradisgränd 2, 4

nybyggnadsår	arkitekt
1942	HSB Arkitektkontor, Sten Carlqvist

funktion
Bostadshus

större ändring/ombyggnad

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

De två byggnaderna i kvarteret Vågen är uppförda 1942 efter ritningar av HSB Arkitektkontor. Byggnaderna är fint exempel på stadens bostadsbebyggelse från 1940-talet. Byggnaderna bevarar sin karaktäristiska 1940-talsform och utgör tillsammans en sammanhängande bebyggelseenhet.

Byggnaden på fastigheten Vågen 2 bevarar i sin helhet sin tidstypiska arkitektoniska utformning och i hög grad ursprungliga karaktäristiska detaljer och har ett högt arkitektoniskt värde. Byggnaden bildar tillsammans med intilliggande byggnad från samma byggnadsår en sammanhängande bebyggelse och har ett miljöskapande värde.

lp20050754

SLM, LS

Väduren

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väduren 1	1	Mattssonska huset	Järnagatan 1, Strandgatan 2

nybyggnadsår	arkitekt
1916	A Fagerström.

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen, biograf.

större ändring/ombyggnad

1902 Ateljébyggnad
1916 Tillbyggnad
1916 Nybyggnad
1936 Upptagning dörrar
1944 Uppsättning skylt "Saga bio".
1944 Ang bristfälligheter
1949 Fasadändring
1951 Nytt skyltfönster
1953 Nytt fönsterparti
1953 Taktäckningsmaterial
1957 Ändring butiksentré.
1975 Fasadrenovering
1983 Ombyggnad biograf till teaterlokal.
1984 Byte av skylt "Sagateatern"
1985 Ombyggnad biograf till teaterlokal.
1990 Fasadändring flerbostadshus.

övrigt

Enligt Gelotte 1999 ritat och uppfört av byggmästare August Mathsson. Innehöll även en fotografisk ateljé på vinden. Terrassplanet har innehållit bilförsäljning.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är genom sin placering vid Järnagatans slut och Marenplan en karktärisk och välkänd byggnad i Södertälje. Den har burspråk, frontespiser och smidesbalkonger och är uppförd i jugendstil. Vissa nationalromantiska drag förekommer, som sandstensportalen kring den välbevarade ekporten. Byggnaden har ett arkitektoniskt och ett mycket stort miljöskapande värde. Genom biografen har den också ett samhällshistoriskt värde.

20050859

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väduren 2	1		Järnagatan 3, Strandgatan 4

nybyggnadsår	arkitekt
1927.	Tore E:son Lindhberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1894 pl, sekt, fasad
1900 Ändring fönster
1927 Ang. tomtindelning
1941 Fasadändring
1946 Ändring garagelokaler
1946 Smörjgrav
1946 Spolplatta och cistern
1951 Fristående skärmtak och fundament
1962 Dörröppning
1983 Ombyggnad lokal till kontor och utställning

övrigt

Asfalterad terrass med bilparkering. Terrassplanet har innehållit bilförsäljning. Mindre byggnad mot Strandgatan innehåller Strandgalleriet.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

Byggnaden är ett fint exempel på 20-talsklassicistisk arkitektur, ritad av Tore E.son Lindhberg. Tidstypiska fasaddetaljer som lisener och festonger. Bevarade fönster och port. Byggnaden har ett mycket stort arkitektoniskt värde och ett mycket stort miljöskapande värde genom sin placering vid Södertäljes paradgata: Järnagatan. .

lp20050863

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väduren 5	1		Saltsjögatan 3, Strandgatan 10

nybyggnadsår	arkitekt
1922	Tore E:son Lindberg

funktion

Flerbostadshus? Kontor. Folkuniversitetet. Ljuspunkten i bv.

större ändring/ombyggnad

1923 Köttbesiktningsbyrå
1946 Järnluckor
1957 Uppsättning skylt ”Systembolaget”
1959 Ombyggnad.
1966 Byte fönster och entrédörr
1970 Banklokal (Jordbrukskassan)
1985 Ombyggnad f d hotellannex till kontor

övrigt

Mot Strandgatan butiker och café i lokaler som tidigare använts för bilförsäljning. Terrass och bilparkering.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Byggnad uppförd i 20-talsklassicistisk stil som har haft många olika funktioner. Det svängda nedre takfallet är typiskt för arkitekten Lindberg. Bevarad port samt fasadutsmyckningar som hörnedjor, portal- och fönsteromfattningar. Byggnaden har ett stort arkitektoniskt värde och den är en viktig del av miljön kring Saltsjötorget liksom vid Strandgatan.

lp20050864

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väturen 8	1		Saltsjögatan 7, Strandgatan 14

nybyggnadsår	arkitekt
1888	Ernst Haeggglund

funktion
Kontorshus.

större ändring/ombyggnad

1929 Ändring
1931 Terrassmur
1947 Uppsättning skylt "Kolimporten"
1951 Inredning vindsvåning
1956 Uppsättning skylt "Kol Olja Koks"
1959 Ombyggnad
1985 Ändrad användning av lägenhet till kontor.
1989 Ombyggnad kontorshus

övrigt

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

Ett mycket karaktärfullt hus med patina, ritat av Ernst Haeggglund, som även ritade Stadshotellet. Den rika putsornamentiken typisk för 1880-talets nyrenässansstil och, enligt Gelotte 1999, kännetecknande för Haeggglund. Byggnaden är en av få lägre 1880-talshus i staden, mot Strandgatan har byggnaden villakarakter. Vällbevarad port och lummig trädgård mot Strandgatan. Byggnaden har ett stort arkitektoniskt och ett mycket stort miljöskapande värde genom sitt läge mellan Saltsjögatan och Strandgatan.

lp20050865

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väduren 10	1		Järnagatan 5,7, Saltsjögatan 1, Strandgatan 6, 8

nybyggnadsår	arkitekt
1922	Tore E:son Lindberg

funktion

Flerbostadshus med affärslokaler i bottenvåningen.

större ändring/ombyggnad

1930 Ombyggnad bostadshus
1933 Ombyggnad bostadshus
1950 Ombyggnad bank
1952 Ombyggnad bank
1959 Ändring bostadshus
1960 Nya fönster
1963 Ombyggnad apotek
1965 Uppsättning klocka
1973 Ombyggnad apotek.
1978 Ombyggnad banklokal
1986 Ombyggnad flerbostadshus
1986 Ombyggnad affärs- och kontorshus
1993 Ombyggnad och ändrad användning till café och festvåning

övrigt

Bevarade fönster. Terrass med parkering mot vattnet. Under terrassen har Svanströms lokaler, tidigare bilförsäljning.

kulturhistorisk gradering

röd

motiv

En stor del av kvarteret Väduren upptas av Tore E:son Lindbergs imponerande flerfamiljshus i 20-talsklassicistisk stil. Fasaderna pryds av pilastrar och franska fönster. Det nedre takfallet är svängt vilket är karaktäristiskt för Lindbergs verk. I hörnet Järnagatan/Saltsjögatan är apoteket St Ragnhild inrymt. Byggnaden har ett mycket stort arkitektoniskt och ett mycket stort miljöskapande värde genom placeringen mellan Södertäljes paradgata, Järnagatan, och Strandgatan.

Ip20050860

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väduren 11	1	Komministergården	Saltsjögatan 5, Strandgatan 12

nybyggnadsår	arkitekt
1887	Lindstedt.

funktion

Flerbostadshus

större ändring/ombyggnad

1892 Bostadshus. Ark Phil. Phil. Werming (?).

1902 Bostadshus

1928 Om- och tillbyggnad

1929 Fasadändring

1945 Ombyggnad

1986 Förhandsförfrågning. kontorisering

1989 Isättning i takfönster i tvåbostadshus

övrigt

En komminister är en innehavare av en prästjänst, medhjälpare till kyrkoherden i större församlingar.

kulturhistorisk gradering

grön

motiv

En anspråkslös putsad byggnad som ägts av kyrkan och, som namnet antyder varit bostad för församlingens komminister. Den har därmed ett samhällshistoriskt värde. Till fastigheten hör en lummig trädgård mot Strandgatan. Huset har byggts om flera gånger, men har ändå genom sina proportioner ett visst arkitektoniskt värde och den är ett viktigt inslag i miljön vid Saltsjögatan.

20050861

SLM, FMR

kvarter, nr	byggnad	namn	adress
Väturen 12	1		Saltsjögatan 9, Strandgatan 16.

nybyggnadsår	arkitekt
1969	BTB Byggnadskonsult. T Birge.

funktion

Flerbostadshus, Frivilligcentralen Saltsjögården i souterrängvåningen. Lokaler för pensionärsverksamhet. Vårdshus.

större ändring/ombyggnad

1968 Rivning
1971 Reviderade ritning
1991 Inglasning balkonger
1993 Uppförande skärmtak

övrigt

kulturhistorisk gradering

gul

motiv

Byggnaden från 1960-talet har en assymetrisk fönsterindelning och ett indarget hörn vilande på en pelare. Gatufadaen har trots dessa detaljer en skala och form som väl harmonierar med den äldre bebyggelsen vid Saltsjögatan. Byggnaden har ett arkitektoniskt och ett miljömässigt värde.

20050862

SLM, FMR